

**TÜRKİYE’NİN DOĞUSUNDA VE BATISINDA
HUZUREVLERİNİN KIYASLANMASI**

Fereshteh Ebadi Asayesh

**Yüksek Lisans Tezi
Sosyoloji Anabilim Dalı
Doç. Dr. Mevlüt ÖZBEN
2013
Her Hakkı Saklıdır**

**ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

Fereshteh EBADI ASAYESH

**TÜRKİYE’NİN DOĞUSUNDA VE BATISINDA
HUZUREVLERİNİN KIYASLANMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Mevlüt Özben**

ERZURUM – 2013

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

12/07/2013

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Türkiye'nin Doğusunda ve Batısında Huzurevlerinin Kıyaslanması" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

12.07.2013

Fereshteh EBADI ASAYESH

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

Doç. Dr. Mevlüt ÖZBEN danışmanlığında Fereshteh EBADI ASAYESH tarafından hazırlanan bu çalışma 12/07/ 2013 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Sosyoloji Ve Genel Metodoloji Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak (.../...) ile kabul edilmiştir.

Başkan	: Doç.Dr.Mevlüt ÖZBEN	İmza	:
Jüri Üye	: Yrd.Doç.Dr.Sevil DEMİRAL	İmza	:
Jüri Üye	: Yrd.Doç.Dr.Ümit KILIÇ	İmza	:

Yukarıdaki sonucu onaylıyorum

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET	III
ABSTRACT	IV
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ	V
ÇİZELGELER DİZİNİ	VI
ÖNSÖZ	VII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM**ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ**

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	3
1.2. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	4
1.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	4
1.3.1. Araştırma Tipi	5
1.3.2. Araştırma Tekniği	5
1.3.3. Evren ve Örneklem	5
1.4. ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ	5

İKİNCİ BÖLÜM**KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE**

2.1. YAŞLILIK KAVRAMI VE TANIMI	7
2.1.1. Biyolojik Yaşlanma	8
2.1.2. Piskolojik Yaşlanma	10
2.1.3. Sosyolojik Yaşlanma.	11
2.2. YAŞLILIKLA İLGİLİ KURAMLAR	12
2.2.1. Gerontoloji Kuramı	12
2.2.2. Yapısal - İşlevselci Kuramı	13
2.2.3. Çatışma Kurumu	14
2.2.4. Sembolik Etkileşim Kuramı	15

2.2.5. Etkinlik (Aktivite)Kuramı.....	17
2.2.6. Modernleşme Kuramı.....	18
2.3. MODERN TOPLUMLARDA YAŞLILIK	19
2.3.1. Kentleşme ve Yaşlılık.....	20
2.3.1.1. Kentleşme ve Değişen Aile Yapısı.....	23
2.3.2. Aile Kuramı ve İç İlişkiler.....	26
2.4. YAŞLILIK DÖNEMİNİN RİSKLERİ	29
2.5. TOPLUMSAL AÇIDAN YAŞLILIK.....	30
2.6. HUZUREVİ KAVRAMI VE TANIMI	32
2.6.1. Türkiye’de Huzurevleri ve Tarihçesi	36
2.6.2. Sosyal Hizmetler ve Sosyal Bakım.....	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

3.1. ARAŞTIRMA YAPILAN HUZUREVLERİNE GENEL BİR BAKIŞ	43
3.1.1. Ağrı Huzurevi.....	43
3.1.2. Validebağ Mustafa Necatibey Öğretmenler Huzurevi	43
3.2. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	44
3.2.1. İstanbul ve Ağrı’daki Huzurevlerinde Yaşayan Yaşlıların Sosyo Demografik Özellikleri	46
3.2.2. Yaşlıların Huzurevinde Kalma Süresi Ve Gelme Nedenleri	48
3.2.3. Huzurevine Gelmeden Önce kiminle Yaşadıkları.....	51
3.2.4. Huzurevinde Yaşayan Bireylerin Aile İçi İlişkileri.....	52
3.2.5. Yaşlıların Huzurevi Hakkındaki Görüşleri	54
3.2.6. Yaşam Doyumu	57
3.2.7. Kurum Bakım Dışında Yaşayan Yaşlılar Huzurevi hakkında algıları	59
SONUÇ	65
KAYNAKÇA	70
EKLER.....	75
ÖZGEÇMİŞ.....	82

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE’NİN DOĞUSUNDA VE BATISINDA HUZUREVLERİNİN

KIYASLANMASI

Fereshteh EBADI ASAYESH

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mevlüt ÖZBEN

2013, 82 sayfa

Jüri: Doç. Dr. Mevlüt ÖZBEN

Yrd. Doç. Dr. Sevil DEMİRAL

Yrd. Doç. Dr. Ümit KILIÇ

Huzurevi olgusunu mekânsal olarak ele aldığımızda, Türkiye coğrafyasının doğu ve batı bölgelerinde farklılıkların olduğu görülür. Bu noktada doğuda huzurevlerinin boş, batıda ise tam tersi bir şekilde dolu, hatta yaşlıların sırada beklediği bir durum gözlenir. Bu gözlemin bir sonucu olarak tez, Türkiye’nin batı ve doğu coğrafyasını toplumsal yapı dikkate alınarak, kentleşme düzeyi bağlamında karşılaştırır. *Türkiye’nin Doğusunda ve Batısında Huzurevlerinin Kıyaslanması* adlı araştırmamızda yaşlılık olgusu çeşitli yönleriyle incelenir. Ağrı ve İstanbul’daki huzurevlerinde kalan yaşlılar aile yapıları, huzurevi öncesi, huzurevini değerlendirme biçimleri ortaya koymak amacı ile yapılmıştır.

Tez, farklı yaşam modellerinden iki bölgede yaşlıların, yaşam tercihleri ve gelecek beklentilerini belirleyerek, kendi yaşlılıklarına bakışları ve sorunlarını saptamayı amaçlar. Toplanan verilerin değerlendirilip ve yorumlanması sonucunda, modern toplumun çekirdek aileye evrildiği, yaşlı bireylerin statüsünün toplum içerisinde değiştiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Huzurevi, kentleşme, Modernleşme, Aile, Aile içi ilişkiler

ABSTRACT**MS Thesis****COMPARISON ON NURSING HOMES IN THE EAST AND WEST OF
TURKEY****Fereshteh EBADI ASAYESH****Advisor: Assoc.Prof. Dr. Mevlüt ÖZBEN****2013, Page : 82****Jury: Assoc.Prof. Dr. Mevlüt ÖZBEN****Assist.Prof.Dr. Sevil DEMİRAL****Assist.Prof.Dr. Ümit KILIÇ**

When we think of nursing homes as a spatial phenomenon, the eastern and western parts of the geography of Turkey is that there are differences. At this point, blank nursing homes in the east to the west is full of exactly the opposite way, or even waiting a situation is observed in the elderly .Thesis as a result of this observation, taking into account the social structure in the geography of the west and east, in the context of the level of urbanization compares.

Comparison of Turkey's east and west of the nursing home study examined various aspects of the phenomenon of aging. Thesis, the elderly in two regions of different models of life, life choices and determining the needs of the future, to determine the purposes and problems of their own yaşlılıklarına gaze. At this point, with residential homes in Ağrı and Istanbul, this study reveals the changes of modern society, urbanization, culture, family on the effects of old age, and finally to examine the elderly can take advantage of offers in terms of social networks. Evaluated and interpretation of the data collected as a result of the nuclear family evirildiği modern society, the status of older people in the community had changed.

Keywords: Elderly, Nursing Home, Urbanization, Modernization, Family, Family Relation

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

- DPT : Devlet Planlama Teşkilatı
MEGEP : Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Geliştirilmesi Projesi
OECD : Organisation for Economic Co-operation and Development
SHEÇK : Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
TNSA : Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1. Türkiye’de Yaşlı Nüfusumuzun Dağılımı 2012.....	22
Çizelge 2.2. Türkiye’de Yaşlı Nüfusun Kent ve Kırsal Alanda Dağılımı.....	23
Çizelge 2.3. Türkiyede Huzurevlerinin Sayıları Kapasiteleri ve Doluluk oranları	34

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum bu çalışma, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nde gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın konusu, "Türkiye'nin Doğusunda ve Batısında Huzurevlerinin Kıyaslanması" dır. Türkiye'nin doğusunda huzurevleri boş, batıda ise tam tersi bir şekilde dolu, hatta yaşlıların sırada beklediği bir durum gözlenir. Bu gözlemin bir sonucu olarak tez, Türkiye'nin batı ve doğu coğrafyasını toplumsal yapı dikkate alınarak, kentleşme düzeyi bağlamında karşılaştırır. Bu amaçla İstanbul'daki Validebağ Mustafa Necatibey Öğretmenler Huzurevi ve Ağrı Huzurevi'nde uygulama yapılmıştır .

Çalışmama bilgi ve tecrübeleriyle değerli katkılarda bulunan danışman hocam sayın Doç.Dr.Mevlüt ÖZBEN'e teşekkürlerimi arz ederim.

Çalışmalarım esnasında gerekli yardımı ve yakın ilgiyi esirgemeyen Sosyoloji Bölüm hocalarıma ve destek veren arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Çalışmaya katılan ve sorulara sabırla cevap veren, İstanbul'da Validebağ Mustafa Necatibey Öğretmenler Huzurevi ve Ağrı Huzurevi'ndeki sakinler ve çalışanlarına teşekkür ederim.

Ayrıca her zaman bana destek veren ve emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim sevgili Babama ve Anneme ve kardeşlerime şükranlarımı sunarım.

Erzurum-2013

Fereshteh EBADI ASAYESH

GİRİŞ

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de teknolojiye ve tıptaki ilerlemelerin bir sonucu olarak, insanın ortalama yaşam süresi uzamıştır. Bu yüzden yaşlı nüfus daha da artmaktadır. Ayrıca sanayileşme ve kentleşme süreci içerisinde geniş aileden çekirdek aileye geçilmesi, kırsal bölgeden kentsel bölgeye göç ve kadının çalışma hayatına girmesi, yaşlıların aile içindeki eski rolünü kaybetmesine neden olmuştur bu nedenle yaşlı bireye evde bakım, büyük bir sorun olarak karşımızda durmaktadır.

Yukarıda belirtilen nedenlerle, her geçen gün sayıları artan, sosyal ve ekonomik yönden yoksunluk içinde bulunan muhtaç yaşlı kişilerin, huzurlu bir ev ortamı içinde yaşantılarını devam ettirmelerini, fiziksel ve ruhsal sağlıklarının korunmasını, sosyal ilişkilerinin geliştirilmesini ve devam ettirilmesini, huzur, güven ve refah içinde bulunmalarını sağlamak amacıyla huzurevlerinin açılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Modern öncesi dönemde yaşlılık bir sorun olarak görülmemiştir. Aksine yaşlılık deneyim ve güç sahibi olmanın bir göstergesi sayılmıştır. Dünyanın hemen her yerinde, gerek doğu gerekse batı ülkelerinde ortaçağın sonlarına kadar yaşlı kişi ya da kişiler, hem ailede, hem de topluluğun yönetiminde otorite ve söz sahibi olmuştur (Emiroğlu: 1991). Bu anlamda diyebiliriz ki geçmişteki toplumlarda yaşlı, daha yüksek bir rol ve statüye sahiptir.

Son yıllarda dünyada ve Türkiye’de hızlı değişimler, toplumun çok önemli olan parçası aileyi etkilemiştir. Aile, Türk toplumunda çok önemli varlığa sahiptir. Bunun yanı sıra neslin devam ettirilmesi, kültürün aktarılması, çocukların eğitimi ve sosyalleşmesi, psikik duyguların tatmin edilmesi gibi bir çok işleve sahiptir.

Modern bir toplumda, sanayileşme ve kentleşmeyle birlikte geleneksel aile yavaş yavaş ortadan kalkarken, yerlerini çekirdek aile doldurmaya ve bu birlikteliğin dışında kalan yaşlılar için bakımevi ve huzurevi gibi kurumların ihtiyacı hissedilmektedir.

Bu bağlamda *“Türkiye’nin Doğusunda ve Batısında Huzurevlerinin Kıyaslanması”* adlı bu çalışmada, yaşlı nüfusunun kent ve kırsal bölgede yaşam düzeyleri İstanbul il Merkez ve Ağrı’da araştırma bulgularıyla tespit edilmeye çalışılmıştır.

Erzurum ilinde huzurevi bulunmadığı için Doğu Anadolu bölgesinde Ağrı ili seçilmiştir, üç milyon YTL'nin üzerinde paraya mâl olan Kızılay Huzurevi, 13 dönümlük araziye ve 5 yıldızlı otel konforuna sahip olarak talep olmadığı için, Üniversitelerin birisine, kira verilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde araştırmanın alanı ve kapsamı hakkında bilgiler yazılmıştır. Araştırmanın amacı ve önemi, sınırlılıkları, yöntemi, araştırma tipi, tekniği, örneklem grubu ve veri toplama hakkında bilgiler verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde araştırmanın kuramsal ve kavramsal çerçevesi hakkında bilgiler verilmiştir. Yaşlılık kavramı ve tanımı, yaşlılıkla ilgili kuramlar yaşlılık döneminin genel özellikleri üzerinde bilgi verilmiştir. Modern toplum ve kentleşen toplumda yaşlılık, modern toplumda aile yapısının değişimi, ailede iç ilişkiler, geleneksel geniş ailede ve günümüz modern çekirdek ailesinde yaşlılığın algılanışı ve son olarak yaşlılığın sosyal bir sorun olarak Türkiye'de huzurevleri incelenmesi tezin içeriğini oluşturmaktadır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ve son bölümünde sonuç ve öneriler kısmına yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Huzurevi olgusunu mekânsal olarak ele aldığımızda, Türkiye coğrafyasının doğu ve batı bölgelerinde farklılıkların olduğu görülür. Bu noktada doğuda huzurevlerinin boş, batıda ise tam tersi bir şekilde dolu, hatta yaşlıların sırada beklediği bir durum gözlenir. Bu gözlemin bir sonucu olarak tez, Türkiye'nin batı ve doğu coğrafyasını toplumsal yapı dikkate alınarak, kentleşme düzeyi bağlamında karşılaştırır.

Türkiye'nin Doğusunda ve Batısında Huzurevlerinin Kıyaslanması adlı araştırmamızda yaşlılık olgusu çeşitli yönleriyle incelenir. Ağrı ve İstanbul'daki huzurevlerinde kalan yaşlılar aile yapıları, huzurevi öncesi, huzurevini değerlendirme biçimleri ortaya koymak amacı ile yapılmıştır. Bu bireylerin yaşam tercihlerini ve gelecek kaygılarına ilişkin farklı iki bölge'deki yaşama modellerinin dair sorunlar saptanacaktır.

Türkiye'nin Batısı'ndaki gelişmişlik düzeyi (Sanayileşme, kentleşme ve modernleşme) iki bölge arasındaki toplumsal dinamikleri etkilemiştir. Baysal (1994)'a göre yaşlının geride bıraktığı yıllardaki etkinliği gerek fiziksel, gerekse zihinsel kapasiteleinin zayıflamasıyla birlikte göreceli olarak azalmaktadır. Statü ve rol kaybına uğrayan yaşlı birey, sosyal çevresinden uzaklaşabilmektedir. Fiziksel işlevlerinin kaybıyla eve ve bir başkasına bağımlılığı da artmaktadır. Böylece yaşlılık ve buna eklenen sağlık bozukluğu yaşlının sorunlarının artmasına neden olmaktadır (s.2).

Tezin amaçları şu şekilde sıralanabilir;

- Neden Doğu bölgesinde çok az sayıda huzurevi bulunmaktadır?
- Neden Batı'daki huzurevlerinde yaşlılar sıra bekliyorlar?
- Kentleşen toplumlarda meydana gelen değişmelerle birlikte, batı'da bireyselleşme olduğu realitesi söz farklılığa açıklamada kullanıla bilir mi?
- Modern toplumlarda kentsel ve kırsal alanda yaşlıların kişisel bilgilerinin karşılaştırması bir etken olarak alınabilir mi!

- Doğu bölgesinde yaşlılar yaşamlarını neden aileleri ile birlikte sürdürmeyi tercih etmektedirler?
- Ait oldukları aile ortamından koparak, farklı ve kurumsal bir yapı içine girmelerinin neden olduğu değişim ve uyum sorunları ile ilgili sürecin incelenmesi hedeflenmiştir.

1.2. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu çalışmanın teorik çerçevesi kentteki ve kırdaki yaşlıların konumlarında meydana gelen değişim ile sınırlandırılmıştır. Alan araştırması ise İstanbul ve Ağrı'daki Huzurevlerinin, kıyaslaması üzerine kurulmuştur. Ağrı'daki Huzurevinin ismi Ağrı Huzurevi, İstanbul'daki huzurevinin ismi ise Validebağ Mustafa Necatibey Öğretmenler Huzurevidir. Çalışmamız bu huzurevlerinde 65 yaş üzeri yaşlılar ile bilinci yerinde olan yaşlılarla sınırlandırılmıştır. Bu çalışmada huzurevi olgusunu mekânsal olarak ele aldığımızda, Türkiye coğrafyasının doğu ve batı bölgelerinde farklılıkların huzurevlerindeki yaşlılar incelenmiş olup, aile yapıları, huzurevi öncesi, huzurevini değerlendirme biçimleri ortaya koymak amacı ile yapılmıştır. Ayrıca İstanbul, Erzurum ve Erzincan'da, kurum dışında yaşayan yaşlılarla ile görüşme yapıldı.

1.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde, Türkiye'nin doğusunda ve batısında kentleşme, modernleşme, kültür, kavramlarının ve huzurevi olgusunun açılımı, kıyaslaması yapılarak, yorumlanmaya çalışılmıştır. Araştırma kuramsal ve uygulamalı olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda, yaşlılık ile ilgili literatür taraması yapılarak araştırmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur ayrıca gözlem tekniğine uygun bir şekilde literatür çalışmasında yapılmıştır. Çalışma konusuyla ilgili tez, kitap, makale, röportaj ve kayıtlı sözler üzerine bir tarama yapılarak, ulaşılan kaynaklar incelenmiştir. Literatür taraması ve değerlendirilmesi yapılırken, bir taraftan da alana yönelik görüşme formu hazırlıkları yapılmıştır. İkinci kısımda ise araştırmanın geliştirilen kuramsal çerçevesi üzerine uygulama yerleştirilmiştir.

1.3.1. Araştırma Tipi

Bu çalışmada sosyolojik yaklaşım olarak tarama modeli uygulanmıştır. İlk kaynak taraması yapılmış,daha sonra örneklem olarak belirlediğimiz yerde görüşme tekniği uygulanarak veriler elde edilmiştir. Toplanan verilerle Huzurevi'nde yaşayan insanların görüşleri açıklanmaya çalışılmıştır.

1.3.2. Araştırma Tekniği

Bu çalışmada görüşme, mülakat ve gözlem tekniklerinden faydalanılmıştır. 22 sorudan oluşan görüşme formu huzurevinde kalan yaşlılarla ve 13 sorudan oluşan görüşme formu kurum dışında yaşayanlarla birlikte yapılan görüşmeler sonucu doldurulmuştur. Bununla birlikte huzurevi yetkilileri ve çalışanlarıyla da yaşlıların durumu hakkında görüşmeler yapılmıştır. Bu araştırmanın metodolojik yönelimi nitel bir araştırmadır.

1.3.3. Evren ve Örneklem

Nitel araştırma örneklemini İstanbul ve Ağrı illeri oluşturmaktadır. Örneklem;"65 yaş ve üzeri olan, anlama ve konuşma yetilerini kaybetmemiş" kişileri kapsamaktadır. Ağrı Huzurevi'nde yaşayan ve rastgele seçilen 65 yaş ve üzeri bireylerden oluşan 27 kişi içinden 10 kişi ile yüz yüze görüşülerek, İstanbul'da Validebağ Mustafa Necatibey Öğretmenler Huzurevi'nde yaşayan ve rastgele seçilen 65yaş ve üzeri bireylerden oluşan 28 kişilik nüfus içinden 5 kişiyle yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır. Kurum dışında yaşayan yaşlılarla rastgele 20 kişiyle görüşülmüştür.

Ağrı Huzurevi 1994 yılında açılmış olup , 2012'de yeni binasına taşınmıştır . 60 yatak kapasiteye sahip , tek kişilik 40 oda ve iki kişilik 20 oda kapasitelidir. Bu huzurevinde 27 yaşlı bireye hizmet verilmektedir. İstanbul'da Validebağ Mustafa Necatibey Öğretmenler Huzurevi 1991 yılında açılmış, 40 yatak kapasitesine sahip olan, 28 yaşlı bireye hizmet vermektedir, şu anda binada yapılan onarım çalışmaları sürdüğünden dolayı fazla sayıda yaşlı bireyleri kabul edemiyurlar.

1.3.4. Araştırmanın Veri Toplama Teknikleri

Bu araştırmada öncelikle teorik arka plan için literatür taraması yapılmıştır. İki huzurevi hakkında bilgi alınmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında Ek 6 ve 7 'deki

görüşme formları kullanılmıştır. Görüşme formlarındaki sorular konu ile ilgili kaynaklar ve daha önce yapılmış bazı araştırmalardan yararlanılarak düzenlenmiştir. Soruların anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir, örneklem içinde yer alan kişilere görüşme tekniği uygulanmıştır. Toplanan veriler çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmamızda gözlem, mülakat ve görüşme tekniği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında nitel görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan görüşme formunun hazırlanmasında soruların anlaşılır, kolay cevaplanır ve kısa zamanda tamamlanabilir olmasına özen gösterilmiştir.

Araştırma, 2012'nin Ekim ayında başlayan ve 2013 Haziran ayında sona eren bir zaman aralığını kapsamıştır. Görüşme soruları yaşlıların aile yapısı, aile içindeki ilişkileri sosyal yapısı, eğitim durumunu göstermeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Türkiye'nin batı ve doğu bölgelerinin toplumsal yapısı dikkate alınarak, kentleşme düzeyinde karşılaştırılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. YAŞLILIK KAVRAMI VE TANIMI

Yaşamın kaçınılmaz gerçeği olarak kabul edilen yaşlılık zannedildiği gibi yalnızca modern yaşamın bir sonucu değildir. Yaşlanma, insanoğlunun var olduğu günden bu yana toplumlarda mevcut olan bir durumdur. Yaşlılık zamanın hemen hemen her döneminde zor ve sağlıksız bir dönem olmuştur (Baran, 2011: 135).

Genel olarak toplumda belli bir yaşa gelen bireyleri yaşlı olarak tanımlama eğilimi yaygındır. Çünkü yaşlılık geniş çapta bireyin yaşına bağlı olarak tanımlama bir dönem olmaktadır. Ancak bununla birlikte bu tanımlama sosyo- kültürel ortamlara ve dönemlere göre değişebilmektedir. OECD (1992) yaşlı denildiğinde “davranış ve ihtiyaçları değişen heterojen bir gruptan oluşan 65 yaş üzerindeki insanlar” ele almaktadır (Ak.Baran vd.2005: 27).

Platon yaşlılığın kişiye özgü bir süreç olduğundan söz etmektedir. Her kim gençlik ve orta yaşlılık yıllarında görevini tam anlamıyla yerine getirirse, yaşlılıktan korkmasına hiç gerek olmadığını düşünmektedir. Bu bağlamda bilinçli yaşanılan bir gençlik ve orta yaşlılık yaşlılığa hazırlanmanın en iyi yoludur (Tufan, 2002:14).

Hızlı toplumsal değişme, farklı gelişmişlik düzeyleri, toplumlardaki bireyleri toplumsallaşma süreçlerini, yaşam deneyimlerini etkileyerek yaşlılığa ilişkin farklı anlamların ortaya çıkmasına yol açmaktadır (İçli: 2008, 31).

Simon De Beauvoir yaşlılığı felsefi açıdan yaşamı anlamlı kılmamanın bir yolu olarak, yeni hedefler adına sürdürülen faaliyetler dönemi olarak değerlendirir. Yeni faaliyet alanlarının geliştirilmesi ve üretken yaşlılığa dönüştürülmesi için insanoğlunun halen çok zamanının oduğunun kabul edilmesi gereken bir dönem olarak değerlendirilmesinin daha anlamlı olacağına işaret etmektedir (Baran vd.2005: 29-30).

Yaşlılığa genel bir açıdan bakan araştırmacılar, yaşlılığı, belirli bir yaştan sonra gelen gelişim dönem olarak tanımlarlar. Örneğin Uysal (1993)' a göre olgunluktan sonra ortaya çıkan organizmadaki değişiklikler yaşlılık olarak tanımlanabilir(Ak.Oktik, 2004:15-16).

Küçükkaraca (2000)'e göre başarılı yaşlanma bileşenleri açısından çok boyutlu bir kavramsallaştırmadır ve her bir ana bileşen disiplinlerarası bir özellik taşımaktadır. Bu girişim yaşlının içinde yaşadığı bir çok sorunun bir arada görülmesini de sağlamakta ve yaşlıya yönelik hizmetlerin planlanması ve uygulanmasında da disiplinlerarası ekip çalışmasını gerektirmektedir (Ak. Daniş, 2006: 2).

Öztürk ve Eren (Akt. Vehid, 2000: 239)'e göre yaşlı sayısının oransal olarak artışını tek bir nedene bağlamak imkansızdır. Bu artışta, tanı ve tedavi yöntemlerinin gelişmesi, çevrenin sağlık üzerine olumsuz etkisi olan koşullarının düzeltilmesi ve hepsinden önemlisi Temel sağlık Hizmetleri arasında yer almakta olan aile planlaması hizmetleri ile doğurganlığın azalmasıyla genç nüfusun azalması rol oynamaktadır .

Giddens'in (2008), ifade ettiği gibi yaşlanma yeni olasılıklar sunan bir süreç olmakla birlikte, bilinmedik ve beklenmedik risk ve zorlukları da beraberinde getirir. Yaşlı bu zorluklarla birçok fiziksel, duygusal ve maddi sorunlarla karşı karşıya kalır. Yaşlılık zor bir dönem olsa bile bundan kaçış söz konusu değildir. Özellikle çocukluk ve gençlik dönemlerini kaliteli yaşayan bireylerin genleri de el verdiği ölçüde sağlıklı yaşlanmaları olası gözükmektedir. Günümüzde "sağlıklı yaşlanma" terimi sık sık kullanılmakla birlikte bazıları buna "başarılı yaşlanma" adını vermektedir. Dolayısıyla yaşlanmayı geciktirme ya da sağlıklı yaşlanma genel olarak insanın kendisine iyi bakması ile ilgili gözükmektedir (s.236-237).

Yaşlılık olgusu biyoloji, psikoloji ve sosyal olmak üzere farklı alanlarda tanımlanmıştır.

2.1.1. Biyolojik Yaşlanma

İnsanlar biyolojik olarak giderek yaşlanmakta ve beden bozulma sürecine girmektedir. Yaşlanma bir zamanlar, zamanın yol açtığı yıkımın kaçınılmaz bir sonucu olarak düşünülürken, giderek artan bir biçimde, etkileri azaltılabilen bir süreç olarak Kabul edilmeye başlanmıştır. Tıp ve beslenme alanlarındaki gelişmeler, spor vb konulardaki gelişmeler yaşlılığın yavaşlatılabileceğini ortaya koymaktadır. Batı ülkeleri günümüzde büyük oranda yaşlı nüfusa sahiptir. Bu nedenle de kendi geleceklerine ilişkin sosyal politikaların oluşturulması, geliştirilmesi, yaşam kalitesinin artırılması için ciddi bir çaba göstermektedirler (İçli, 2004: 5).

Biyolojik yaşlanma zamana bağlı olarak bireyin anatomi ve fizyolojisindeki değişimlerdir. İnsan yaşlanması aslında döllenme ile başlar, zaman akışı içinde gittikçe hızlanır ve orta yaş sonuna doğru saç ağarması, deri kırılganlığı, kas gücünün zayıflaması gibi dış görünüşteki yaşlanma belirtileri ile tanımlanabilir duruma gelir. Yaşlanma bel bükülmesi, yavaş hareket etme, özellikle görme ve işitme gibi bazı duyu organlarındaki zayıflama ile artar. Ayrıca unutkanlık ve kavgacılık eğilimi gibi tipik kişilik değişikliği ve belirli bazı kronik hastalıkların sıklığının artışı ile kendini tipik olarak gösterir. Fiziksel güç kaybı ile başlayan yaşlılıkta birey, önceleri kolaylıkla yapabildiği işi yaparken zorlanmaya veya yapamamaya başlar, bu da yaşlı bireyi umutsuzluğa iter. Bununla birlikte, yaşlanma orta yaşta aniden başlamaz. Gittikçe ilerleyen, birikmeli ve ağırlaşan bir tarzda, tüm yaşam boyunca ortaya çıkan değişikliklerle kendini gösterir. Biyolojik yaşlanma belirtileri, toplam yaşlanma değişikliklerinin bir kısmıdır ve genellikle daha az belirgin olarak ortaya çıkan, daha yavaş seyreden psikolojik ve sosyal yetenek ve işlevlerdeki değişikliklerden çok daha önce gözlenmeye başlar (Arpacı, 2005: 17).

Yaşlanmanın biyolojik açıklanması ile ilgili pek çok kuram vardır. Biyolojik yaşlanma bir türün bütün üyelerinde ortaya çıkan aşamalı, kaçınılmaz. Yaşa bağlı değişimleri içermektedir. Biyoloji kuramları genetik denetimle ilgilidir (Baran vd.2004:29).

Böylece Biyolojik yaşlanma, ana rahminde döllenme ile başlayan ve organizmanın ölümüne kadar süren fiziksel değişimleri ifade eder (Baran, 1995: 40).

Victor (Ak. Baran,2011:138)'a göre biyologlar yaşlanmayı (ageing) 'ihtiyarlık' olarak kabul ederler. Bu da bir organizmanın, patoloji ve hastalık olmaksızın doğal süreçlerin sonucu olarak etkili işlevselliğindeki düşüşü tanımlar. Bütün yaşam formlarında yaşlanmayla birlikte oluşan biyolojik değişiklikleri tanımlamaya yönelik pek çok girişim olmuştur. Buna göre yaşlanma, yaşamın üreme sonrası safhasında ortaya çıkan değişiklikler olarak tanımlar. Bu safha, bedenin görece dengesini sürdürme yani bedenin hayatta kalmak ve işlev görmek için gerekli olan sınırlar içerisindeki işlevlerini düzenleme yeteneğindeki azalmanın sonucudur. Sonuçta bedenin, fizyolojik strese uyum sağlama kapasitesi gibi hastalık ve patolojilere karşı olan direnci de azalır.

2.1.2. Piskolojik Yaşlanma

Birçok sosyal psikolojik yaşlılık kuramı, yaşlı bireylerin içinde buldukları durumdan hareket ederler ve farklı biçimlerde bu durumun bozulmuş, yetersiz, yani riskli olduğu varsayımına dayanırlar. Bu riskler yalnızca sağlıkla ilgili değil, sosyal kayıplarla da ilgilidir. Bu nedenle bu tür kuramların geliştirilmesine çoğunlukla sosyoloji öncülük yapmış, daha sonra psikoloji de bunların tamamlanmasına katkıda bulunmuştur(Lehr, 1994: 64-65)

Psikolojik yaşlılık daha çok, bireyin kendini yaşlanmaya hazırlamamasından doğar. Kendini işi ile özdeşleştiren birey emekli olunca çöker. Yaşlanan insanda yetersizlik duygusu, başkalarına yük olma korkusu, işe yaramama tedirginliği ortaya çıkar. Ayrıca, yaşlı birey devamlı kendini düşünme ve gelecek endişesi içindedir. Yiyeceğine, giyeceğine aşırı dikkat eder. Sağlığının bozulacağı endişesi ile kalbini, tansiyonunu bahane ederek, üzücü olaylardan kaçınma davranışı içinde dir. Gelecek endişesi ile aşırı tutumlu hale gelmiştir. İnsanı yaşlı yapan en önemli etken de budur (Arpacı, 2005:18-19).

Victor (2005)' a göre psikolojik yaklaşım kişilik, akılsal işlev, benlik ve kimlik kavramlarına odaklanır. Psikolog, bireyler arasındaki farklı davranışlarla ve zaman içerisinde bireylerin geçirdiği değişimle ilgilenir. Bu nedenle bu perspektif, biyoloğun hücre/ organ sistemi yaklaşımından ve sosyoloğun yapısal/ toplumsal etmenler yaklaşımından farklılaşır. Biyomedikal model bu konuya gerileme ve kayıp yönelimli bakış açısı anlamında negatif yönde yaklaşmaktadır. Yaşamın ileriki dönemlerinde kişisel gelişim nosyonu gibi daha olumlu tarafları da vardır(Ak.Baran, 2011: 138-139). Bu bağlanmda Psikolojik yaşlanma, yaşın ilerlemesine bağlı olarak bireyin algılama, öğrenme, problem çözme gibi bellek kapasitesi ile kişilik kazanma özellikleri arasında uyum sağlama konusundaki değişmelerle ilişkilidir. Öte yandan “birey hissettiği yaştaadır”, anlayışının vurgulaması da bu perspektif için önem taşır (Baran, 1995: 40).

Emiroğlu(1995)'a göre yaşlılıktaki fiziksel ve ruhsal gerilemeye bağlı olarak yaşama gücü ve isteği giderek azalmaktadır. Özellikle sevme içgüdüğü önemli derecede değişiklik göstermektedir. Yaşlılık döneminde birey, duygusal sarsıntı ve yıpranmalardan daha fazla etkilenmeye başlamaktadır. Gençlik imajını kaybetmiş olmak, eş ve yakınların

kayıbı, gençlerin öğrenim ve evlenme nedeniyle evden ayrılmasını getirdiği sevgi kaybı, uzun süren evliliklerin yaşam yorgunluğu ve bezginliği, cinsel yaşamdaki durgunluk yaşlının ruhsal yapısını olumsuz yönde etkilemektedir (Ak.Kurt, 2008:21).

2.1.3. Sosyolojik Yaşlanma

Sosyolojik bakış açısı bireyler ve toplumlar için yaşlılığın sosyal yapı içerisindeki yerinin anlaşılmasını, yaşlılığın ne olduğu, yaşlılığa ilişkin alternative yaklaşımların neler olabileceği, toplumsal kurumların bu alanda nasıl yardımcı olabileceğini göstermeye çalışır. Yaşlılığa ilişkin önkestimlerde bulunulmasına, toplumsal politikalar oluşturulmasına yardımcı olur. Yaşlılığı anlamamıza yardım eden yaşlılık sosyolojisi, yaşlının kendini ve çevresini algılaması, sosyal uyumu, aktif yaşama katılımının sağlanması, yaşlılığa toplumun bakış açısı, yaşlılar için sosyal politikaların oluşturulması yönündeki bakış açılarını, kuramları ele alırken, bu anlayışı genel olarak sosyolojiye uygular(İçli, 2004 :5).

Biyolojik yaşlanmanın kaçınılmaz sonuçlarından herkes etkilenir. Ancak birey ve toplum açısından bir sorun haline dönüştüren gerekçeler, toplumun yaşlılara sunduğu olanaklara bağlı olarak azalır veya artar. Bu olanaklar hem yaşlıların toplum tarafından algılanışına, hem de yaşlıların kendilerini algılayışına etki etmektedirler. Bunun örneklerini takvimsel yaşan, farklı sosyal aşamalar ve biçimlerin yorumlanışında görebiliriz. (Tufan, 2007 :81).

Yaşlılık, bireyin toplumsal rollerinde bir değişikliğe ve çoğu zaman da bir kayba yol açar. Çalışan insanlar için emeklilik, yaşlılıkla gelen en önemli değişikliklerden biridir. Emeklilik, beklenen bir biçimde ve bireyin kendi isteği ile gerçekleşmişse bir ruhsal sıkıntı kaynağı olmamaktadır. Fakat emekliliğin toplumsal normlarla belirlenmiş emeklilik yaşından çok daha önce ya da sonra olması ruhsal sıkıntıya ait belirtilerin ortaya çıkması riskini artırmaktadır. Evlilik durumu ileri yaşlardaki kadın ve erkek gruplarında birbirinden çok farklılaşmaktadır. Eş kaybından doğan yaş tepkileri depresif belirtilerde artmaya neden olmaktadır. Dulluğa alışmakta en önemli desteğin arkadaşlık ve aile ilişkileri olduğu gözlenmektedir. Yaşlı bireylerin çevresindeki sosyal desteğin ve ilişkilerin özellikle batılı toplumlarda giderek azalıyor oluşu, bu bireylerin ruh sağlığı açısından ciddi bir sorun oluşturmaktadır. Buna karşılık çocuklarla ve kardeşlerle

ilişkilerin sürüyor oluşu, yaşlılıkta önemli bir duygusal doyum kaynağıdır (Arpacı,2005:21).

Yaşlıların yaşadığı sosyo-kültürel sorunların başında; aile yapısındaki değişimler, yalnızlık, barınma sorunları, rol kaybı ve ulaşım gibi faktörler gelmektedir. Değişen hayat şartları, toplum yapısının yanı sıra, aile yapısını da değiştirmektedir. Şehirlerde, aile yaşamında yaşlılara yer verilmemektedir. Bu durum, kendilerini yalnız ve işe yaramaz hisseden yaşlıların psikolojik yönden yıpranmasına neden olmakta, kalan ömürlerini zorlaştırmaktadır (Genç vd. 2013:466).

2.2. YAŞLILIKLA İLGİLİ KURAMLAR

Yaşlılık ile ilgili kuramsal çabaların asıl amacını gelişme kavramının kesin tanımı oluşturmuştur. Bu kavram, kalıtsal özelliklerin ortaya çıkması ve kişiyi farklılaştırmalarına dayanan biyolojik olgulara göre değil, kişinin yaşamı boyunca, olayları algılama ve davranış kalıplarında ortaya çıkan değişim süreci temel alınarak tanımlanmıştır. Yine yaşlılık ile ilgili kuramların bir diğer amacı da, yaşlı bireylerin yaşam koşullarında, olayları algılama ve davranış biçimlerinde gözlemlenen değişimlerle, kişilerin bu değişimlere uyum sağlamada ne ölçüde başarılı olduğunu saptamaktır (Lehr, 1994: 61).

Bu bölümde Yaşlanma sosyolojisi açısından yapısal-işlevselci kuram, çatışmacı kuram ve sembolik etkileşim kuram adı altında farklı yaklaşımlardan söz edilmektedir. Yaşlanma teorileri hem yaşlanma sosyolojisi hem de sosyal gerontoloji bakımından benzer kuramlarla çalışırlar. Ancak bizim burada açıklamaya çalıştığımız bu kuramlar sosyolojinin temel teorileridir ve sosyolojide aynı isimle anılmaktadır. Dolayısıyla burada sosyolojinin temel teorileri içinde yaşlanma teorileri konusuna yer verilmektedir(Baran, 2011: 143).

2.2.1. Gerontoloji Kuramlar

Baltes (1992) “Gerontoloji, yaşlanma ve yaşlılığın bedensel, psişik, sosyal, tarihsel ve kültürel yönlerinin tarifi, açıklaması ve modifikasyonu ile ilgilenmektedir. Yaşlanma açısından önemli ve yaşlılığı yapılandıran çevrele ve sosyal kurumlar da buna dahildir” (Ak.Tufan, 2010 : 10).

Gerontolojiye gösterilen yakın ilginin ilk etapta endüstri ülkelerinde ortaya çıkması sadece demografik değişimlere verilmek istenilen cevaplarla bağlantılı değildir. Bu ülkelerin “demografik profilleri” yaşlı bir görünüm sunsa da, gerontoloji, aynı zamanda bir “bilim” olduğu için de ilgi görmektedir. Bu ilginin ardında toplumun geleceğini merak etme duygusu kadar, günün koşullarında insancıl bir toplum yaratma hevesi de yatmaktadır. Stanjek (2002)’a göre yaşlı insanlara yönelik çalışmalar “yaşlı hizmetleri” olarak tanımlarsak, bu kavramın altında yaşlının topluma katılabilmesi (partizipation), yaşlılığa bedensel, psişik ve sosyal gelişme süreçlerine hazırlanması (antizipation), yaşa sürecinde edindiği beceri, yetenek ve bilgileri doğrultusunda bir yaşam sürdürmeye devam etmesi (biyografi), sosyal ilişkilerini koruması ve arttırması gibi çeşitli hedefler yatmaktadır (Tufan, 2007: 17).

“yaşlanmanın ırkların var olmasına ilişkin evrimsel bir süreç mi”, “yıpranmanın birikmiş etkisinin sonucu mu” ve “doğal fizyolojik değişimin mi sonucu mu” sorunlarına yanıt aramaktadır (Onur, 2006: 166).

1984 yılında Almanya’da yapılan bir kamuoyu araştırmasında elde edilen sonuçlar ilk başta sağlık, aile, sevgi, çalışmak, gelir ve kendine ayırabileceği serbest zamanın, bugünün insanı açısından çok önemli olduğunu gösterdi. Bütün bu faktörler, yaşlısına bakmak ve çalışmak zorunda olanlarda rayından çıkan bir treni andırmaktadır. Bütün dengeler altüst olur, özel yaşamda önemli kabul edilen ne varsa artık umutsuzluğun bir aynası olarak algılanmaya başlanır(Tufan, 2005: 1).

Aile üyelerinden birinin bakıma muhtaç hale gelmesinden sonra ortaya çıkan durumun, bakım görevini yürüten bireyin özel yaşamına yaptığı etkiler, gerontolojinin son yıllarda üzerinde durduğu konulardan biridir. Bunun sebebi, bakıma muhtaç yaşlıların giderek çoğalmasındır. Şimdiye dek yapılan az sayıdaki araştırmadan elde edilen sonuçlar, bakıma muhtaçlık olayının, bakım görevini yürütenleri birçok yönden negatif etkilediğini göstermektedir (Tufan, 2005: 1).

2.2.2. Yapısal-İşlevselci kuramı

Yapısal işlevselci yaklaşım 1940 ve 1950’lerde özellikle Amerikan sosyolojisinde oldukça etkili olmuştur. Talcott Parsons bütüncül bir sosyal sistem olarak toplumun altını çizmiştir. Aile, bireyle daha geniş sosyal grup arasında hayati bir bağ sağlayan, bu sosyal

sistemin en önemli elementlerinden biridir. Ailedeki tüm değişme ve bozulmalar bütüncül sosyal yapı üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Bu nedenle aile sosyal system içinde önemli bir işleve sahiptir. Bu yaklaşım aileyi toplumsal yapı içinde daha çok static yönleriyle ele alır ve değişmeyi ihmal ettiği için eleştirilir(Güçlü, 2011: 42).

Kurumsal düşünceye sahip olmasalar da, birçok önde gelen sözcüye sahip, yapısal işlevselcilik, sosyolojinin birbirleriyle karşılıklı bağımlı parçalardan oluşan birimler biçimindeki toplumsal yapıların çalışmasını amaçlamıştır(Poloma, 1993: 34).

Yapısal-İşlevselcilik, Robert K. Merton'un fikirleri etrafında ele alınıp tartışılıyor. Bunun gibi, "davranışçı alış-veriş" kuramı George H. Homans'ın, "alış-veriş yapısalcılığı" Peter M. Blau'nun, "çatışmacı yapısalcılık" Lewis Coser ve Ralph Dahrendorf'un, "evrimci bir perspektifte çatışma ve yapı" ilişkisi Gerhard Lenski'nin ve "genel sistem" kuramı da Talcott Parsons'un eser ve görüşleri etrafında ele alınmaktadır (Poloma, 1993: 197).

Yapısal-İşlevselci kuram söz konusu olduğunda, Ritzer'e (1996) göre "yapıları, onların diğer yapılar üzerindeki işlevlerini(sonuçlarını) ilgi kurmaksızın toplumdaki yapıları inceleyemeiz. Benzer şekilde, yapısal forma sahip olmayan sosyal süreçlerdeki çeşitlenmelerin de işlevlerini inceleyebiliriz. İşlevselciğin belirleyici karakteri, yapısal ve işlevsel olmak üzere, bu iki unsurun dikkate alınmasıdır(Ak.Başak, 2003: 141).

2.2.3. Çatışma Kuramı

II. Dünya Savaşı sonrası kendini gösteren olumsuz durum ve şartlar "çatışma teorileri"nin ortaya çıkışına da imkân verdiler. Yapısal fonksiyonalizm toplumsal düzen ve statükoya önem verirken, çatışma teorileri de "güç, mücadele, değişim ve çatışma" üzerinde yoğunlaştılar. Nitekim toplumu birbiriyle çatışan gruplar ve çıkarların sistemi şeklinde gören çatışma kuramı teorisyenlerinin en çok vurgu yaptıkları temel kavramlar çatışma, çelişki, değişme, baskı, güç, otorite ve çıkar olmaktadır. Başlıca temsilcileri T. Veblen, R. Park, R. Dahrendorf, L. Coser, C.W. Mills, D. Reisman ve J. Rex'dir. Çatışma kuramcılarını Diyalektik Materyalizmin büyük temsilcisi olan K. Marks'tan oldukça etkilenmişlerdir (Günay, 2006: 158-159).

Çatışma teorisinde psikolojik stres; tehdit edici, endişe veren çevresel olayların ya da uyarıcıların sebep olduğu hoş olmayan duygusal durumları ifade eden genel bir terim

anlamında kullanılır. Stresli bir olay, aslında çevrede yaşanan herhangi bir değişimdir. Genellikle bu değişiklik, son derece olumsuz duygulara (kaygı, suçluluk duygusu ya da utanç gibi) neden olur ve bireyin bilgiyi işlemesini olumsuz etkiler. Psikolojik stres karar verme sürecinin tüm aşamalarında orta düzeyde ise, birey kendisi için en doğru kararı alır(Çolakkadioğlu,2010: 52)

Neo-Marksist ve neo-Weberyen sosyolojik bakış açılarından yaslanma için türetilen çatışma teorisi, uyumsuzluk ve çatışmaya vurgu yapar. Toplumsal gruplar karşıt görüşlere sahip olarak Kabul edilir ve toplumsal kaynaklara ulaşım ve bu kaynakların denetimi konularında birbirleriyle çatıştıkları ifade edilir. Makro ölçekli bir teoridir. Toplum belirli grup ve sınışar halinde tabakalaşmıştır ve toplum bu farklı gruplar arasındaki çatışma sonucu meydana gelmiştir. Neo-Marksistler, çatışmayı ekonomik eşitsizliklere dayandırır. Güç ve iktidar ilişkileri, sınıf çatışmaları ve ideolojiyi inceler. Neo-Weberyenler ise daha geniş bir bakış açısıyla sadece ekonomik değil, toplumsal statü ve siyasal grupları ele alır. Bu teorinin gerontolojiye uygulanması işlevselci teoriye oranla daha az yaygındır fakat yapısal bağımlılık teorisi ve politik iktisat teorisi yaşlanma üzerinde etkili olmuştur. Bu perspektif, İngiliz gerontolojisinin ‘radikal’ boyutunun gelişmesinde ve Amerika ile Avrupa’daki gelişmelerde de etkili olmuştur (Baran, 2011:148).

2.2.4. Sembolik Etkileşim Kuramı

Sembolik etkileşimciliğin gelişmesinde, “insanların birbirleri hakkındaki tasarımlarının toplumun katı gerçek sonuçları olduğunu” vurgulayan C. H. Cooley’in “insanların öznel tanımlamalarının nesnel gerçek sonuçları olduğunu ileri süren W.I. Thomas’ın ve özellikle de, sosyal davranışın hem öznel, hem de nesnel boyutu üzerinde duran G. H. Mead’ın önemli payı vardır. Mead’ın bu yaklaşımı, Cooley’in psikolojist ve Durkheim’in sosyolojist yaklaşımlarının ortasında yer almaktadır. Sosyal davranışın öznel ve yoruma açık yönleri üzerinde duran sembolik etkileşimciliğin ferdi, kısmen özgür bir birim olarak görmesinde Weber’e dayanan metodolojik bireysellikten gelen Weber etki fark edilmektedir(Poloma, 1993: 221-222).

Sembolik etkileşimcilik, bireyi önemseyen, benlik ile toplum arasında köprü kurmaya çalışan bir teoridir. Bu teori, sosyolojik teoride bireyin yıldızının yeniden

yükselişidir. Sembolik etkileşimci teori, sosyal yapılara karşı ilgisizdir. Yani bu teori, capitalist toplumun makro kurumlarını, yaolarını ve çelişkilerini kendisine problem edinmez. Sembolik etkileşimciler, Marxçı kavramsal şema ve mirastan uzak durmak için aşırı tuhafılıklara başvurmuş, “yapı” dan deli gömleği diye bahsetmişlerdir. Hatta “yapı” kavramını yanlış birer kurgu olarak görmekte ve yapılar ve sistemler gibi kavramların sosyologların icatları olarak Kabul ederler. Bu teorinin kilit kavramı benliktir(Poloma, 1993: 227).

Mead (1956) tarafından geliştirilen sembolik etkileşim, diğerleriyle kurulan iletişimin, kültürel norm ve değerlerin aktarımı ve kabulünün aracı olduğunu belirtir. Bireyler sembollerin iletişimi yoluyla toplumsal anlam ve davranış şekillerini öğrenir, yani pek çok yetişkin davranışı, değerler ve anlamlar sembolik iletişim aracılığıyla yani başkalarından öğrenilir. Toplumsal etkileşim sürecinde birey bir aktör olarak aynı zamanda tepki verendir. Bireyler, diğerleriyle girdikleri etkileşim sürecinde sosyal dünyayı ve gerçekliği inşa ederler. Anlamlar toplumsal olarak tanımlanmıştır fakat sosyal aktör sosyal dünyayı hem tanımlar hem de bu dünya tarafından tanımlanır. Birey çok çeşitli aile ilişkileri, çok çeşitli siyasal ve ekonomik ilişkiler, belli bir mekan ve zaman içinde bir ulus bağlamında toplumda “beni” inşa ederken toplumsal normlardan (bana) ne kadar çok beslendiğini ortaya koyar. Dolayısıyla benlik, ben ve bana'nın birleşimi olarak inşa edilir. Böylece yaşanmaya ilişkin tavır ve davranışlarımız geçmişteki yaşantımızda edindiğimiz bilgi ve deneyimlerimizle yakından ilgilidir. Mead'ın, “zihin, toplumsal sürecin bireysel ithalatıdır” ifadesi, bireyin toplumdan öğrendiklerini yeniden toplumda oynamaya ve üretmeye başlaması anlamına gelir. Böylece bireyler, toplumdan öğrendiklerini yine yapacakları davranışlara yükledikleri anlamdan dolayı eylemlerde bulunurlar, hem etkileyen hem de etkilenenler, hem nesne hem de öznedirler (Coser, 2010: 299-300).

Sembolik etkileşimcilere göre; insanlar her zaman başkalarının farkında olduğu gibi, kendilerinin de farkında olma kapasitesine sahiptir. Böylece birey kendi kendisiyle de sembolik etkileşime girer. Hem kendisinin hem de başkalarını algılayarak bundan çıkarsamalara geçer ve davranışını eyleme döker. Dolayısıyla grup yaşamındaki

etkileşimsel süreç, kuralları ve ilişkiyi olanaklı kılar. Bu şekilde toplumsal yapının, etkileşimde bulunan aktörlerin bir sonucu olduğu ifade edilir (Baran vd.2004: 36).

2.2.5. Etkinlik (Aktivite)Kuramı

İnsanları birbirlerinden ayıran temel unsur aralarındaki yaş farkı değil, etkinlikleri ve “yararlılıklarıdır”. Aktivite Teorisi’nin öne sürdüğü temel fikri budur. Pasiflik, arzu edilmeyen ve kişileri toplumdan soyutlayan, işe yararmazlık duygusunu körükleyen olumsuz bir gelişmedir. Yaşlılıkta böyle bir gelişmenin ortaya çıkmış olması, insanı mutsuzluğa götüreceği için mutlaka engellenmesi gerekmektedir(Tufan, 2002:138-139).

Etkinlik kuramcıları, ilişki kurmanın 60 ya da 65 yaşından sonra bazen azalmakta olduğu görüşüne katılırlar. Yaşlı kişilerin etkinlik düzeyinin, doyum ve mutluluğunun azalmakta olduğunu da Kabul ederler. Ancak bu azalmanın istenen bir şey olduğu görüşünü reddederler. Sağlıklı yaşlıların çoğu etkinlik düzeyini oldukça basit tutmaktadır. İlişki kesme ya da kurma oranı daha çok geçmişteki yaşam biçimlerine, sosyoekonomik statülere ve sağlık koşullarına bağlıdır. Ancak bütün bunlar yaşlıların mutlaka daha olumlu bir yaşam düzenlemesi yaptıkları anlamına gelmez. Ayrıca kimi yaşlı kişiler mutluluğu kalabalıkta bulurlar, kimileri yalnızlıkta ararlar, yaşam deneyimini kalitesinin en anlamlı ölçüsü moral, yaşam doyumunu ve düzenlemedir(Onur, 2006: 348-349).

Aytaç (1991)’a göre aktive kuram, yaşlıların kendilerini, gençlik günlerinden anılarından koparmalarının, çevrelerindeki bütün olaylardan hareket ve aktiviteden de uzaklaştıracağı fikrini savunarak ölümü yaklaştırdığını ileri sürmektedir (Ak. Oktik, 2004: 34) .

Havighurst ve arkadaşlarına göre (1964), aktif bir yaşam biçiminin sürekliliği ve yaşlanan insanın, toplumsal ilişkilerinin kısıtlanmasına engel olmaya çabalaması, “optimal yaşlanmanın” temel koşuludur. Optimal bir biçimde yaşlanan bir kişi , orta yaş döneminde yaptığı aktiviteleri mümkün olduğu sürece devam ettirmeye çalışır, böylece “ölüm nedeniyle kaybettiği arkadaşları ve sevdiği insanların yerini dolduracak kişiler bile bulabilir”(Lehr, 1994: 270) .

Emekli “yaşlı” gençlik döneminde olduğu gibi sosyal ilişkilerini sürdürmeli ve kendisine hala ihtiyaç duyduğunu group, çalışma yalamında elde ettiği ama bundan

kopmasıyla beraber kaybettiği rollerinin yerlerine yenilerini koyabilmeliydi. (Tufan, 2002:138-139).

2.2.6. Modernleşme Kuramı

Endüstrileşmenin yaşlı insan açısından olumsuz bir gelişme olduğunu ve endüstrileşmedeki ilerlemeye göre statüsünün gerilediğini iddia eder. Endüstrileşmedeki gelişmişlik kavramı altında, özellikle ekonomik gelişmeyi, sağlık teknolojisindeki gelişmişliği, şehirleşme ve eğitim sistemindeki gelişmeyi anlar. Yaşlılar her zaman kültürel geleneklerin koruyucuları ve aktarıcıları olarak vurgulanmışlardır(Tufan, 2002:146).

Giddens modernleşme kuramının günümüzde bir hayli itibar kaybettiğini düşünmektedir fakat 1960’lardan bu yana kuramın, dünya sisteminin kendisine önemli katkılarda bulunan işleri gördüğünün kabul edilmesi gerektiğini de belirtmektedir. Bunun nedeni bu kuramın dayandığı varsayımların, en geniş anlamıyla söylersek, üçüncü dünya ile karşılıklı ilişkiye girdikleri zaman Batı yönetimlerince ve Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası vs. gibi kuruluşlarla bağlantılı kalkınma amaçlı unsurlarca paylaşılmasıdır. Rahat içinde yüzen sanayi düzenini, ayrılmaz unsurları olarak bilinen özellikler, kalkınmanın göstergeleri olarak kabul edilmekte ve sanayileşmiş ülkelere dönük olarak izlenecek siyasal ve ekonomik politikaları yönlendirmede kullanılmaktadır. Giddens’a göre, bunların bir sonucu olarak dünya ekonomisi gittikçe rayından çıkan bir eğilim içine girmiştir çünkü modernleşme kuramı bir takım “sakat” önermelere dayanmaktadır. Bu çerçevede bir dereceye kadar Batı kapitalizminin dünya üzerindeki egemenliğinin ideolojik yönden savunulmasına yaramıştır (Giddens, 1993: 140).

“Hızlı teknolojik gelişmeler yaşlının geride kalmasına ve öneminin azalmasına yol açarken aynı zamanda yaşlı nüfusun artmasına da yol açmıştır. Yaşan ilerlemesi ve yaşlı nüfusun artmasını sağlayan koşullar; tıp ve teknolojideki değişmelere bağlı olarak bebek ölümlerinin azalması, aşılanmanın bir çok çocuk hastalığını önlemesi, sağlıklı su koşullarının sağlanması, annelerin doktor ya da teknik personel eşliğinde doğum yapabilme olanaklarının artması, hamileler için koruyucu önlemlerin gelişmesi,kadın eğitimine önem verilmesi gibi çeşitli etkenlerle birlikte doğumda yaşam beklentisinin ve

hastalıkların tedavi edilme şansının iyaşlı kişilere yönelik hizmetlerin gelişmesi olarak özetlenebilir” (Oktik, 2004: 38).

2.3. MODERN TOPLUMLARDA YAŞLILIK

Modern bir dünyada yaşıyoruz, modern olmak zorundayız ya da zaten modern dönüştürülüyoruz. Bu dünyada varlık gösterebilmek, ancak benzerlerin bulunduğu ortamda birbirine benzetilenlere benzemekle mümkün olabilmektedir. Çünkü modern dünya, hem modern yaşamı (sürekli üretim ve sürekli tüketim) ve hem de bu yaşamı devam ettirmesini istediği kişileri (yetişkin/aktif kişi) tanımlamıştır. Bu tanımların eyleme dönüştürüldüğü alan ise kenttir. Moderne dönüştürülme sürecinde, gelenekseli devam ettiren ailelerde yaşlı, sadece kentin sunduğu yaşama alanında kalabilmektedir. Ancak bu sürece uyum gösterme hızlandıkça, geleneksel aile modeli de “modern” kapsamında çekirdek aileye dönüşmektedir. Sonuçta, çekirdek ailenin kapsamına giremeyen yaşlı için barınma gereksinimini huzurevleri karşılamaktadır. Bir diğer deyişle yaşlı, değinilen kurguda ötekilerden olması nedeniyle yeni tanımlanmış alanları yani huzurevlerini, yaşama alanları olarak seçmek zorunda kalmaktadır. Bu zorunlu seçim, kent içerisindeki huzurevlerinin sayı ve kapasite artışlarıyla daha görünür hale gelmektedir (Efe, 2008: 121).

Yaşlıların toplumsal konumunu arka planda tutan modernleşme teorisinin, yaşlanmaya yaklaşım tarzı farklıdır. Yaşlı insanların toplum içindeki konumlarının tarihsel süreç içerisinde uğradığı değişimi, birbirinden ayrı toplumları karşılaştırarak açıklamaya çalışır (Tufan, 2002: 146).

Modern toplumun yarattığı farklılaşma süreci içinde ortaya çıkan huzurevleri, ailenin çekirdek aileye dönüşmesi ve ayrıca yaşlı bakımının profesyonel hizmet gerektirmesi, ailenin çalışma hayatı sebebiyle bu hizmeti verememesi sonucunda ortaya çıkmıştır. Bunun yanında kendi sorumluluğunu taşıması beklenen modern yaşlı, kimseye yük olmak istememesinden dolayı modern bir kurumdan yardım talep edecek ve bu ihtiyaç da huzurevi organizasyonlarında profesyoneller tarafından karşılanacaktır (Ardahan, 2010: 30).

Günümüz toplumlarında yaşam beklentisini artması sonucunda yaşlıların sayısında yaşanan artış, beraberinde onların ihmal edilmeleri sürecini de getirmektedir (Oktik, 2004:39).

Marshall Berman'ın (1983) sözlerinde, “Modern olmak, bizlere serüven, güç, coşku, gelişme, kendimizi ve dünyayı dönüştürme olanakları vaat eden; ama bir yandan da sahip olduğumuz her şeyi, bildiğimiz her şeyi, olduğumuz her şeyi yok etmekle tehdit eden bir ortamda bulmaktır kendimizi. Modern ortamlar ve deneyimler coğrafi ve etnik, sınıfsal ve ulusal, dinsel ve ideolojik sınırların ötesine geçer; modernliğin bu anlamda insanlığı birleştirdiği söylenebilir. Ama paradoksal bir birliktir bu, bölünmüşlüğün birliğidir: Bizleri sürekli parçalanma ve yenilenmenin, mücadele ve çelişkinin, belirsizlik ve acının girdabına sürükler. Modern olmak Marx'ın deyişiyle ‘katı olan her şeyin buharlaşıp gittiği’ bir evrenin parçası olmaktır” (Talu, 2010: 144-145).

2.3.1. Kentleşme ve Yaşlılık

Chicago Okulunun kentle ilgili ikinci görüşü ise, Louis Wirth tarafından ortaya konulmuştur. Wirth, kentlerdeki yaşamın evrensel niteliklerini tanımak konusuna sahip çıkarak “kentleşme bir yaşam biçimidir” görüşünü savunur. Wirth'ün düşüncesine göre, kentlerle ilgili olarak üç ana özellik öne çıkar. Bunlar nüfusun büyüklüğü, yoğunluğu ve heterojen oluşudur. Kentlerdeki insanlar birbirlerine çok yakın mekanlarda yaşamakla beraber çoğunlukla birbirlerini tanımazlar. İnsanların başkaları ile olan teması kısa ömürlü ve bölük-pörçük bir ilişkiye dayanır. Bu ilişkiler içsel bir tatminden ziyade çıkar üzerine kurulu; anonim değil kişisel ilişkilerdir. Birey manevi değerler, katılma ve yardımlaşma duygusu ve içinden gelen kendini ifade edebilme yetisi gibi özelliklerden soyutlanmıştır. Ekolojik görüşten hareketle kalabalık ve yoğun bir nüfusun, farklılaşan ve belirli özellikler kazanan bölgeler ortaya çıkarmasını kaçınılmaz bir son olarak kabul eden Wirth'e göre, bitki ve hayvanlarda olduğu gibi işlevlerin farklılaşması ile daha fazla sayıda birey nispeten ufak bölgelerde bir arada yaşama fırsatı bulmuştur (Giddens, 1993:99-100).

Sanayileşmenin nüfusa, iç göçlere ve dolayısıyla toplumsal yaşama etkisini göstermektedir. Endüstrileşme sürecine girilmesiyle birlikte nüfusa üzerinde çok büyük bir artış meydana geldi(Tufan, 2002: 64).

Türkiye’de kentleşmenin bir özelliğide bölgeler arasındaki farklılıklardır. Çeşitli bölgeler arasında, hem büyük kentlerin dağılışı hem de genel olarak kentleşme durumu ve hızı bakımından büyük farklılıklar bulunmaktadır(Özer, 2004: 64).

Danielson ve Keleş (1985)’e göre Bölgesel farklılıkların nedeni ülkenin coğrafya, tarih ve ikliminden kaynaklanır. Ülkenin batısı avantajlı topografya, yağış miktarı nedeniyle dağlık doğudan daha üretkendir. Liman ticaretinin de etkisiyle gelişmiş olan batıya doğudan göç olmaktadır” (Özer, 2004: 65).

Türkiye’de doğu ile batı arasındaki fark yüksektir. Böylece büyük kentlere yönelen göçün önemli bir nedeni bölgeler arasındaki kaynak, gelişme ve hizmet dengesizlikleridir. Önemli bölgesel farklılıklar bütün çabalara ragmen hala devam etmektedir. Bu dengesizlikler giderilmedikçe yarı feodal ilişkilerin de zayıflamasıyla kente olan göşler durmayacaktır. Türkiye deki bu bölgesel farklılıkların göç yoluyla kentlere taşındığı görülür. Doğu ile Batı arasındaki kültür, eğitim, sağlık, gelir ve istihdam koşullarındaki farklılıkların, kentlerde imarlı alanlarda gecekondu bölgeleri arasında yaşandığı görülmektedir(Keleş ve Ünsal, 1982: 29).

Kentleşme ve nüfus yaşlanması son 50 yılın en önemli nüfus değişimi olarak ön plana çıkmaktadır. Özellikle yaşlılara yönelik hizmetlerin planlanmasında kentleşme ve nüfus yaşlanması bir arada ele alınacak sorunlardır. “Yaşlı dostu kent” kavramı bu bağlamda daha da önem kazanmaktadır. Kentleşme olgusunun en bariz sonuçlarından biri olan geniş aileden çekirdek aileye dönüş, yaşlıların yaşam ve bakım şeklini etkilemektedir (Ulusal Eylam Planı, 2012: 8).

“20. yüzyılın başından itibaren, endüstrileşme süreci ve teknolojik gelişmeler, kırsal kesimden kentlere nüfus akımını baslatmıştır. Bu nüfus akımı aile yapısını ve toplumu etkilemiştir. Bu etkileşim sonucunda, toplumdaki geniş aile tipinin yerini çekirdek aile almıştır. Çocukların evden ayrılmaları, geride kalan yaşlı ebeveynleri yalnız ve sorunları çözmeye yetersiz bırakmaktadır. Bu durumda yaşlı birey, kendini çaresiz, desteksiz ve yalnız hissedebilmektedir” (Bahar vd. 2009: 87).

Kent ortamında yaşlılık daha değişik boyutlar kazanmıştır. Kentleşme, kuşaklar çatışması, aile yapısındaki farklılaşma toplumsal değişmeler, yaşlılığı etkilemiştir. Kentlerimizde yaşlıların büyük bir kısmı işlevsel duruma gelmişlerdir. Kente aileleriyle birlikte gelenler, yine kentte ayrı hane açmışlardır. Fakat bu haneler genellikle birbirine

yakın yerlerdedir. İşte kent ortamında yeterli yuva, kreş, ana okulu bulunmaması nedeniyle, ana, baba, çocuklara bakmaktadır. Çalışan kadın ve erkek, işe giderken, çocuklarını kendi anne-babalarına bırakmakta ve akşam tekrar oradan alıp evlerine götürmektedirler. Böylece yaşlılar, kentte çocuk bakıcılığı olarak tampon fonksiyonlar üstlenmişlerdir. Kentlerin sağlayamadığı kurumların görevlerini üstlenen yaşlılar, bu kurumların, mevcut olmaması sonucu ortaya çıkacak bunalımların, sorunların çözümünü sağlayan, dengeye getirici ögeler olmaktadır. Özellikle yaşlı kadınlar çocuğa bakmaktadırlar. Yaşlı anneler, çalışan kızlarına mutfakta yiyecek hazırlama açısından da önemli işlevlere sahiptirler. Yemek hazırlamaya fazla zamanı olmayan çalışan kadınların en büyük yardımcısı yine evde annesi olmaktadır (Tezcan, 1982: 173).

İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün 31.12.2012 tarihinde yayımladığı nüfus istatistiğine göre Türkiye 75.627.384 nüfusa sahiptir, ki bu nüfustan 5.823.087 yaşlı nüfustur. Bu nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı Tablo 2.1 'de verilmiştir. Türkiye nüfusu bugün genç olsa da giderek yaşlanmaktadır.

Yaşlı nüfus Türkiye'de 2008 yılına kadar artış göstererek yüzde 7'ye ulaşmıştır. Bu neredeyse 5 milyonluk bir nüfusun 65 ve üzeri yaşta olduğunu belirtmektedir.

Tablo 2.1. Türkiye'de Yaşlı Nüfusumuzun Dağılımı 2012

Yaş	Erkek	Kadın	Toplam	NüfusOrani
65 – 69	930.554	1.061.351	1.991.905	2.63 %
70 – 74	699.129	852.178	1.551.307	2.05%
75 – 79	496.392	626.715	1.123.107	1.48%
80 – 84	287.424	459.386	746.810	0.98%
85 +	129.169	280.789	409.958	0.54%
Toplam	2.542.668	3.280.419	5.823.087	7.50 %
Türkiye Toplam Nüfus			75.627.384	100%

Kaynak: TÜİK, 2012; www.tuik.gov.tr (Erişim tarihi: 31.12.2012)

Tablo 2.2. Türkiye’de Yaşlı Nüfusun kent ve kırsal alanda Dağılımı 2012

65 + Nüfusunun Yaş Dağılımı			
Yıllar	Kent	Kır	Toplam
2007	6.18	0.90	7.08
2008	5.72	1.12	6.84
2009	4.41	2.59	7.00
2010	4.59	2.63	7.22
2011	4.71	2.63	7.34

Kaynak: TÜİK, 2011; www.tuik.gov.tr (Erişim tarihi: 7.11.2012)

2012 Ulusal eylam planı Araştırma sonuçlarına göre Türkiye nüfusunun yüzde 7.34’si 65 yaş üzerinde. Bu oran, kırsal yerleşim yerlerinde yüzde 2.63 kentsel yerleşim yerlerine göre yüzde 4.71 dir. Kentsel ve kırsal nüfuslar arasındaki bir farklılık görünüyor, kentsel nüfus içinde 65 yaş üzeri nüfusun oranının kırsal nüfusa göre daha yüksektir.

2.3.1.1. Kentleşme ve Değişen Aile Yapısı

Parsons (1960)’a göre, sanayi öncesi toplumda, aile temel üretim birimi olduğundan ve emek yoğun üretim yapıldığından, günümüzde daha yaygın olan ve anne-baba evlenmemiş çocuklardan oluşan “çekirdek aile” (nuclear family) yerine “geniş aile”ye (extended family) ihtiyaç vardı (Kasapoğlu, 2011: 11).

Endüstri öncesi toplumlarda, genel olarak anne-baba, çocuklar ve kan bağı olan kişilerden oluşan geniş ailede yaşarlardı. Endüstrileşme ile beraber, artan sosyal hareketlilik ve coğrafik göçler sonucu bireyler, anne-baba ve çocuklardan oluşan çekirdek ailede yaşamaya bafllamışlardır. Artan boşanma oranları, demokratik hak ve özgürlüklerin genişlemesi sonucu aile yapısı farklılaşmış ve önemli değişimler geçirmiştir. (Turan, 2011: 244)

Geniş ailenin modernleşme çağının getirisi olarak çekirdek aileye dönüşmeye başlamasıyla birlikte, yaşlı yalnız yaşama ihtimaliyle karşı karşıya kalmakta ve bu olgu özellikle gelişmiş ülkelerde giderek artmaktadır. Bireyi toplumla bütünleşik ve uyumlu kılmada en önemli araç olan ailenin ortadan kalkması ve yaşlının yalnız yaşamasıyla birlikte, yaşlı yalnızlıktan, izolasyona ve en sonunda sosyal dışlanma halkasında yer

alacaktır. Üretkenlik işlevinden uzaklaşan, işe yaramazlık duygusunu yaşayan, zihinsel işlevleri gerileyen, çevreye ilgisi azalan, yeni durumlara yanıt vermede geciken ya da veremeyen, yakın bellek zayıflığı olan, alıngan, ben merkezci, zaman zaman kuşkucu, günlük yaşamını sürdürebilmek için başkalarının yardımına ihtiyaç duyan yaşlı bireyin yalnız kalması ve çevreden soyutlanması, depresyon ve bunalımı yaşamasına neden olmaktadır (Öz, 1992:5-8).

Sanayileşme ve kentleşme ile birlikte aile geniş aileden çekirdek aileye doğru bir değişim geçirmektedir. Bu değişimin sonucunda ailenin boyutunun küçülmesi, geniş ailelerin azalması ve çekirdek ailelerin artması beklenmektedir. Günümüz toplumlarında hızlı bir değişme yaşanmasına rağmen, gelecekte çekirdek ailenin süreceği tahmin edilebilir. Özellikle gelişmiş ülkelerde çekirdek aile yapısı parçalanmaktadır(Turan, 2011: 244).

Modern zamanlar, sadece ekonomik anlamda bir dönüşüme neden olmamış, aynı zamanda sosyal bir dönüşüme yol açmıştır. Bu sosyal dönüşümün en önemli merkezi “aile” kurumu olmuştur. Aile kurumundaki dönüşüm, aile içinde bir fert olan yaşlı birey için de kaçınılmaz olarak bir dönüm noktası olmuştur. Geleneksel aile kurumu içinde yaşlının konum ve statüsü güvence altındadır. Yaşlı kişi, ailenin en bilgili ve tecrübeli kişisi olarak saygı ile davranılan ve aynı zamanda ihtiyaçları giderilen bir kişisidir (Altan, 2006: 270).

İşte “aile” kurumu ile ilgili bahsedilen bütün bu dönüşümler, geleneksel anlamda aile içindeki yeri ve önemi olan ve bundan dolayı sosyal politika ihtiyaçlarının giderilmesinde sıkıntı yaşamayan yaşlılar açısından olumsuz anlamda bir dönüm noktası olmuştur. Bunun neticesinde, sosyal ve ekonomik dönüşümden kaynaklanan olumsuzlukları telafi etme bakımından, yaşlılara yönelik “kurumsal” anlamda sosyal politikaların önemi ve yeri zorunlu hale gelmiştir. Bu çerçevede bu kitleye yönelik sosyal politikaların geliştirilmesi ihtiyaç olarak görülmeye başlanmıştır(Taşçı, 2010: 182).

Parsons (1959) çekirdek ailenin temel olarak iki fonksiyon sahibi olduğunu belirtir. Bunlardan birincisi üreme ve küçük yaştaki çocukların sosyalleştirilmesidir. İkincisi ise eşler arasında psikolojik tatmindir. Parsons’a göre aile daha önce sahip olduğu temel fonksiyonları kaybetmiştir. Bugün sahip olduğu fonksiyonları daha derin şekilde yerine getirdiğini vurgular. Parsons (1974) bir başka yazısında çekirdek ailenin

fonksiyonunu şöyle belirtir: “Sosyal bilimlerdeki yaygın anlayışa göre, çekirdek ailenin değişmezliği ve evrenselliği onun biyolojik fonksiyonu yani üremeyi yerine getirmesinde görülmektedir”(Ak.Turan, 2011: 241-242)

Parsons, yalıtlanmış çekirdek ailenin ortaya çıkışını, kendisinin sosyal evrim kuramı ile ilişkilerdirerek açıklar. Toplum evrimi, bir yapısal farklılaşma ve uzmanlaşma süreci içerir. Bu süreçte birtakım işlevler çekirdek aileden diğer yapılara geçer. Sanayi toplumunda, malların üretiminin fabrikalara transferi ile ekonomik kurumlar aileden ayrıldı; aile üretim birimi olmaktan çıkmıştır, bu oluşuma rağmen, Parsons’a göre, yalıtlanmış çekirdek aile, ekonomik sistemin gereklerini yerine getirmek için biçimlenmiştir(Ecevit, 1993: 12).

Kentleşme ve sanayileşmenin etkisiyle geniş aileden çekirdek aileye geçileceği görüşü genelde kabul görmekteyse de bazı sosyologlar bu düşünceye karşı çıkmaktadırlar. Giddens (1984)’a göre, “tarihsel araştırmalar, Avrupa’nın bir kısmında, en azından ilk kapitalist oluşumların birkaç yüzyıl öncesinde ailenin geniş tipten çok çekirdek aile ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte daha geniş akrabalık ilişkileri birçok yönden bugünkünden daha önemliydi. Kapitalizmin gelişmesi ve aile yaşamı arasındaki ilişkiler tahmin edilenden daha karmaşıktır”. Türkiye’deki aile yapısındaki değişimleri aile biçim ve büyüklüğünde, akrabalık ilişkilerinde ve aile içi ilişkilerdeki değişimler olarak incelenebilir(Ak. Turan, 2011: 245).

Geleneksel aile yapısı içinde evin hakimi babadır. Geleneksel ailede en önemli rol ayrımı aile reisi ile diğer aile üyeleri arasında görülmektedir. Ancak sanayileşme ve kentleşme ile birlikte çekirdek ailenin yaygınlaşması ve kadının daha fazla çalışma yaşamına girmesi ile aile içindeki roller değişmektedir. Geleneksel ailenin tersine yeni aile tipinde birçok iş ortak olarak yapılmaktadır. Gerçekten de çekirdek aile tipinde kadının çalışmasıyla birlikte eşler arasında eşitliğe doğru bir değişim gözlenmiştir. Ancak ailede hala geleneksel değerlere bağlı işbölümü devam etmektedir(Turan, 2011: 247).

Türkiye’de geniş aile yapısı çekirdek aileye doğru dönüşmeye devam etmesine rağmen, fonksiyonel olarak geniş aile ve akrabalık sistemi yerini muhafaza etmektedir. (Altan,2006: 271).

DPT (2006) özellikle İstanbul gibi büyükşehirlerde yapılan araştırmalar geleneksel dayanışma ağlarının zayıfladığını haber vermektedir(Ulusal Eylem Planı, 2010: 182).

Durgun (1997)'a göre Türkiye'de geleneksel olarak yaşlı bireylerin ailesi ve çocukları ile birlikte yaşaması eğilimi yüksek olmakla birlikte, son yıllarda çekirdek aile yapısına doğru bir değişimin olması huzurevinde yaşayan bireylerin sayısında artışa neden olmuştur (Ak. Aksüllü ve Doğan, 2004: 77).

Modern çekirdek ailenin tipinin baskın olduğu, kişisel farklılaşma ve çalışma alanında uzmanlaşmanın geliştiği sanayi toplumlarında ailenin, eğitim, üretim, sosyal güvenlik gibi işlevlerini başka kurumlar tarafından üstlenilmekte, ailenin yalnız üreme, çocukların bakımı ve sosyalleşme, aile üyelerinin psikolojik gereksinimlerinin karşılanması gibi işlevleri ön plana çıkmaktadır. Geleneksel geniş aile ise yaşlılara ve çocuklara karşı koruyuculuk, çocuklara meslek edindirme, üyelerine statü kazandırma, üretim ve harcamanın tek elden yapılması gibi ekonomik işlevi ön planda olan bir aile tipidir(Eşsizoglu, 2012 :18).

Sosyal değişme sürecinde aile bir yandan yapı ve görevleri yönünden değişmeye uğrayıp görevlerinin bir bölümünü toplumun yeni kurumlarına devrederken, diğer yandan ülke nüfusu, nüfus yapısı, coğrafi dağılımı ve değerler değişmektedir. Hızlı teknolojik değişme insanlar için yeni çevreler yaratmakta, bunun sonucu olarak da toplumun değer sistemlerinde, gelenek-göreneklerinde ve sosyal ilişkilerinde değişmelere yol açmaktadır. Günümüzdeki hızlı değişme ve gelişmeler aile üzerinde, özellikle de kentsel kesimde aile yapısı ve değer yargıları üzerinde etkili olmaktadır(Arpaci, 2005: 109).

2.3.2. Aile Kuramı ve İç İlişkiler

Aile toplumsal sistemin en önemli yapısal unsuru olup, sistemin genel karakteristiklerini yansıtmaya ve kendisini oluşturan bireylere bunu aktarma işlevine sahiptir. Bir sosyal kurum olarak aile, tarihsel ve toplumsal süreçlerin gelişimine bağlı olarak değişmiştir. Nitekim aile ile ilgili geniş, ataerkil ve anaerkil aile gibi tipolojik ayrımlar, tarihsel gelişim içinde toplumların yapısına göre farklılaşan aile pozisyonlarını tanımlamak için üretilmiş kavramlardır. Hatta öyle ki geleneksel toplum-modern toplum ayrışması en çok aile yapısında görülen değişimlerle tanımlanmakta,

kavramlaştırılmaktadır. Teorik açıklamaların belirttiği üzere modern toplumun ortaya çıkışını hazırlayan sanayileşme, kentleşme ve sekülerleşme süreçlerinde toplumsal kurumların yapısında meydana gele değişimle birlikte toplumun temelini oluşturan ailenin de yapısı, öğeleri ve işlevleri tamamen farklılaşmıştır(Çelik, 2009: 26).

Temel toplumsal birim olan ailenin hem yapısını hem de onda meydana gelen değişimi açıklamak için farklı kuramsal yönelimler devreye girmiştir. Bu bağlamda teorik bakımdan ailenin işlevselci, çatışmacı ve sembolik etkileşimci kuramlarda farklı değerlendirmelere konu olduğunu görürüz. Aileyi toplum açısından temel bir kurum olarak gören işlevselci kuram, toplumun düzenliliği ve devamı açısından diğer kurumların tam olarak karşılayamadığı fonksiyonların aile tarafından üstlenmesini önemsemiştir. Çatışma kuramcıları ise aile içi eşitsizlik ilişkilerine ve özellikle kadının erkek egemen bir yapıdaki zayıflatılmış konumuna odaklanırlar. Aile içindeki ilişkilerin sürekli olarak değişen yönüne dikkat çeken ve bundan dolayı da ailenin yeniden tanımlanması gerektiğini savunanlar ise konuya sembolik etkileşimci kuram açısından yaklaşmaktadırlar (Özkalp, 2000: 144-149).

Günümüzde küreselleşme ile birlikte ortaya çıkan değişim ve gelişime bağlı toplumsal yapıdaki değişim, aile yapısında da değişime yol açmıştır. Hızlı kentleşme ve endüstri alanındaki gelişme ile birlikte aile yapısı da geleneklerin ağır bastığı geniş aile tipinden, toplumsal eğitim sonucu oluşan çekirdek aile'ye doğru değişmeye başlamıştır (Yenilmez, 2012:21).

Modern öncesi toplumda aile kurumu çok farklı fonksiyonları yerine getirmekteydi. Modernleşme sürecinde ailenin kuruluşundan aile içi ilişkilerin şekillenmesine, karı-koca ve çocukların rollerinden, aile içi kararların belirlenmesine, sorumluluk anlayış ve algılamalarına kadar pek çok hususta köklü değişimler ortaya çıkmıştır. Törelere, örf adet ve geleneklerin belirlediği aile yapısı bu süreçte ister istemez zihniyet ve kültürel değişimin, artan bireycilik ve rasyonalizmin etkisiyle bir sarsıntı geçirmiştir. Geleneksel ailedeki eski yerleşik işbölümü ve roller sistemi ortadan kaybolmaya başlamış, yerine kadının erkekle eşitlenmeye, erkeğin ise ev işlerinde ve çocukların yetişmesinde sorumluluk almaya çalıştığı bir anlayış ikame olmuştur. Böylece modernleşme sürecinde aile içi roller sisteminde değişimler ortaya çıkmış, ailenin dini, sosyal ve kültürel işlevleri yapısal bir farklılaşmaya uğramıştır(Çelik, 2009 :27).

Aile hayatı, sağlamış olduğu tüm destek ve yardımlarla birlikte düşünüldüğünde , mutlu ve uzun bir hayatın kapısını açacak anahtardır. Yaşlı insanlar aile fertleri açısından eski kuşağın kültürel aktarımında temel, aracı olup yetişecek yeni neslin geçmişle olan bağını sağlayan bir role sahiptirler. Bu nedenle yaşlılık; “aile içindeki insanlarla eşleri , çocukları, anne-babaları ve diğer aile fertleri” arasında süren “ilişkilerle bir arada gelişen” bir olgu olup, yaşlılık konusu irdelenirken aile kurumu “temel kurum” olarak nitelendirilmek konumundadır(Oktik, 2004:19-20).

Yaşlı insanlar için ailenin oldukça önemli bir yeri ve önemi vardır. Yapılan sosyolojik araştırmalar, yaşlı ebeveynlerin, çocukları ve torunları ile yoğun ilişkileri olduğunu ortaya koymuştur. Bunda da, karşılıklı yardımlaşmanın ve anlayışın rolü önemli bir yer tutmaktadır. Büyük aile yapısının çekirdek aileye dönüşmesi ile birlikte ailelerde “uzaklığın yarattığı yakınlık” doğmuştur. Emeklilik yaşlılık, hastalıklar, ebeveynleri, aileleriyle iyi ilişkiler içinde olmaya zorlamaktadır. Yalnız olan, bakacak kimsesi olmayan yaşlıların hayatını devam ettirebilmesi, özellikle bir ailesi olan yaşlıyla göre çok daha zordur. Çünkü yaşlılıkta insanların gündelik temel gereksinmelerini karşılayabilmesi bile başına bir sorundur (Oktik, 2004: 20).

Aile içerisinde yaşlıların rölu azalmış olmakla birlikte ortadan kalkmış olmayıp, aile ile yaşlıların ilişkilerinin devamlılığının sağlanmasının, aile kurumunu olumlu olarak etkilediği bilinen bir gerçekliktir (Oktik, 2004: 20).

Türk aile yapısının toplumsal değişim süreçlerindeki durumunu inceleyen sosyolojik araştırmalar ise, değişen sosyal yapının özelliklerine göre onu köy ailesi, şehir ailesi vegecekondu ailesi gibi kavramlarla ele almaktadır(Çelik, 2009: 29).

Çekirdek ailede, geleneksel geniş aileden farklı olarak aile büyüklerinin, aile ve bireyleri üzerindeki denetimi çok daha azdır hatta bazen iletişimin kopukluğu nedeniyle hiç de yoktur. Yeni kurulan küçük ailenin ikamet edeceği yer, yeni bir yerleşim birimidir (neolocal). Eş seçimi ise, eşlerin genellikle kendilerinin karar verdiği bir konudur. Evliliklerin çoğu görüşme ya da anlaşma yoluyla gerçekleşir. Dogurganlık, eşler tarafından bilinçli olarak sınırlandırılmıştır. Boşanma kararının alınmasında cinsiyet gözetilmez; her eş bu kararı tek başına alabilir. Otorite örüntüsü eşitlikçi bir temele dayanır. Aile içi karar mekanizmalarının işleyişinde de tüm aile üyeleri alınacak kararlara katılmaları söz konusudur (Taylan, 2009: 121).

Kornhaber (1996)'a göre, büyükanne ve büyükbabalık rollerini dört başlık altında incelemiştir:

Sosyal ve Sembolik Rol: Bu rolde büyükanne ve büyükbabalar, çocukları geçmişe götüren canlı zaman makineleri gibidirler. Ailenin geçmişi ile ilgili torunlarına ilgili bilgiler verirler.

İşlevsel Rol: Bu rol, torunla olan etkileşim düzeyi arttıkça gelişen büyükanne ve büyükbabalık rolüdür. Burada büyükanne ve büyükbabalar torunlara günlük yaşamda yemek pişirme, tamir, şarkı söyleme gibi çeşitli becerileri öğreten birer öğretmen gibidir.

Duygusal Rol: Burada, büyükanneler ve büyükbabalar “torunlarla birlikte olma ve onların her an büyümesine şahit olma “ve” torunlar tarafından sevilme, kucaklanma ve öpülme” isteyerek duygusal bir rol üstlenmektedirler.

Ruhsal Rol: Gülümsemeler, birlikte geçirilen hoşça vakitler karşılıklı olarak ruhsal doyum sağlar. Türkiye’de geleneksel geniş aile yerini anne, baba ve çocuk tan oluşan çekirdek aileye bırakmaya başladıysa da, hâlâ yer yer büyüklerin otoritesine dayalı geniş aile anlayışı geçerliliğini korumaktadır. Büyükanne ve büyükbabalar; torunları ve onların anne ve babası arasında önemli sorunlar çıktığında çocuğun davranışlarını yönlendirme hakkının yalnız anne ve baba’da olduğunu bilmelidir(Ak.Yenilmez, 2012: 24).

2.4. YAŞLILIK DÖNEMİNİN RİSKLERİ

İnsan yaşamı içerisinde yaşlılık başlı başına ve önlenmesi mümkün olmayan bir risk türüdür. Her insan yaşlanıp ve gençken yapabildiği işler yapamama riskiyle karşıya kalabilir. Hiçbir şekilde bunun önlemi alınmaz ama yaşlılık geciktirilebilir. İnsanlar yaşlandığında kendilerini güvence altına almak isterler, bunun için de sigorta şirketlerine poliçe yaptırarak kendilerini yaşlandıklarında güven altına almak isterler (MEGEP, 2007: 27).

Kişilerin, normal vefat dışında, herhangi bir nedenle geçirecekleri kaza sonucunda karşılaşılabilecekleri tedavi giderleri, geçici veya kalıcı sakatlık veya kaza sonucu ölüm gibi risklere ferdi kaza riskleri denir. Kişi bu riskin karşılığında kendini koruma yöntemlerine giderek ferdi kaza sigortası yaptırır. Kişi bu riskin karşılığında en yüksek derecede tazminat almak isteyebilir bunun için bir kaç sigorta şirketine poliçe düzenleyebilir. Kişinin sakatlanması durumunda sakatlık derecesi, Sosyal Sigortalar

Kanununu gereğince değerlendirilir ve tazminat bu orana göre ödenir. Örneğin; iki gözünü kaybeden bir kişi tam malul sayılır, ve tazminatın tümüne hak kazanır. Ancak, sigortalının, sağ elinin bir parmağını ya da sol elinin, ayağının tümünü veya bir kısmını, sağ kulağını kaybetmesi durumlarında, bu organların kişinin mesleğini icra ederken yüklediği işlevlere bakılarak mağduriyeti ve maluliyet derecesi belirlenir. Bu maluliyet derecesinin oranı, sigortalıya ödenecek azami tazminat oranını belirler (MEGEP, 2007: 27).

Yaşlılık dönemine özgü genel özellikler olmasına karşın, her birey bireysel özellikleri doğrultusunda farklılıklar gösterirler. Yaşlı bireylerin yaşamlarındaki dinamizm gitmiş yerini durağanlık almıştır. Bu nedenle, düşüncelerinde, davranışlarında ve alışkanlıklarında değişim güçleşir; yenilikler onlara zaman zaman kaygı verici hale gelir, bazen de ürkütür. Yaşlılıkta düşünceler çoğu zaman "ben" merkezlidir ve bu zaman zaman bencillik olarak nitelenir. Yaşlı insanlar aslında bağımsızlıklarını çoğu zaman korumak istemektedirler. Yetişkin çocuklarıyla yaşayanlar kendilerine bakamayacak kadar hasta ya da yoksul olanlardır. Çocuklarından ayrı yaşayan yaşlıların kendilerini mutlaka ihmal edilmiş hissetmedikleri, üstelik çocuklarıyla yaşayanlardan daha fazla mutlu oldukları bilinmektedir. Yalnız yaşama eğilimi olmakla birlikte, yaşlıların çoğu ilişki kurabilecekleri akrabalarına yakın yaşamayı da yeğlemektedirler. Yaşlıların yaşlılığa uyum sağlayabilmelerinde yakın çevrelerine önemli görevler düşmektedir. Kültürel yapımızda aile ve akrabalık sistemi ile arkadaş ve akran grubunun dostluğu, sıcaklığı ve desteği, yaşlı bireyin yaşam doyumunu artırma bilmekte ve rol değişimlerine uyum sağlamayı kolaylaştırma bilmektedir. Öte yandan, yaşlı bireyin toplumdan kopmaması, arkadaş ilişkilerini sürdürmesi ve toplumda hala bir şeyler yapma gücünde olduğuna inanması sosyal uyum sağlamasında etkili olmaktadır (Öz, 2002: 21-22).

2.5. TOPLUMSAL AÇIDAN YAŞLILIK

Yaşlı insanın toplumumuzdaki imajı bugün bile halen izolasyon ve yalnızlık, bağımlılık ve yardıma gereksinim duymak gibi plgularla karakterize olur. Bunun dışında zihinsel yeteneklerin gerilemesi neredeyse olağan kabul edilir(Lehr, 1994: 318).

Modernleşme ve kentleşme süreçlerinin ilerlemesiyle yaşlı bireylere hizmet veran huzurevi gibi kuruluşlar artsa da Türkiye'deki sosyo-kültürel yapı gereği yaşlı

bireylerin evde bakımı anlayışı yaygındır ve hem yaşlılar, hem de yetişken çocuklar tarafından tercih edilen bir durumdur. Türkiye’de aile bağları zayıflama eğilimi içinde olabilir, ama modernleşme ve hızlı kentleşme sürecinin aile yaşamı açısından tüm yıpratıcı etkisine karşın bu bağlar hala güçlüdür ve yaşlıların bakımı gelenksel olarak aile bireyleri tarafından karşılanmaktadır(Arun, 2008: 324).

İnsanlar yaşlandıkça yaşamın anlamı, özellikleri ve biçimleri de değişmektedir. Yaşlanma sonucu ortaya çıkan fiziksel, psikolojik ve toplumsal değişimler ve bu değişimlerin üstesinden gelebilmek için birtakım stratejilerin geliştirilmesi, uygulanması ve değiştirilmesi gerekmektedir. Yaşlı kişilerin bireysel yaşamı için önemli olan değişimler aynı zamanda onların aile ve toplum yaşamını de etkilemektedir. “aile ve çevre” ile olan ilişkiler, ilerleyen yaşlarda yaşanan “fiziksel, psikolojik ve toplumsal” değişimlerden ayrı değildir (Onur, 2006: 301).

Sezgin 19992 “Yaşlıyı etkileyen önemli konulardan birisi “yaşlının toplum içindeki yeri” ile ilgilidir. Aile ortamının yaşlı için sosyal, duygusal, fiziksel iyiliğin ve ihtiyaçların en iyi karşılandığı, en sağlıklı ortam olduğu bilinmekle beraber, çağımızın hızlı ve karmaşık yaşamında, aile ortamı içinde ihtiyaçlarının karşılanamadığı göze çarpmaktadır”(Ak.Bahar vd. 2009: 88).

İnsan yaşamının tüm evrelerinin nasıl yaşanacağını bilmek birey için olduğu kadar toplumsal yaşam için de çok önemlidir. Bu anlamda yaşlılık döneminin anlaşılması ve bireyine öğretilmesinde birincil görev topluma düşmektedir. Toplumsal, ekonomik ve psikolojik sorunları yaşatmamak için bu konuda onların hazırlıklı olmasını sağlamak konumundadır (Öktik vd. 2004:19).

Yaşlı insanda sosyal rolün ve kendisine olan güvenin kaybolması, faydasızlık, çaresizlik, başkalarına muhtaç olma ve ölüm korkusu gibi ruhsal problemlere de yol açmaktadır. Baran’a göre (2005), yakın çevresinin kendisine ihtiyaçlarının bulunduğunu hissetmesi, yaşlıyı yaşama bağlayan ve onu aktif kılan nedenlerdendir. Yaşlı annenin (anneanne-babaanne) torun bakması, onların denetimini sağlaması bir ise yarama duygusu yaşamasına neden olur. Bu tür davranışlar aile ve akrabalık ilişkilerinin pekişmesini sağlar ve yaşlının yaşamla olan bağını arttırarak sosyal anlamda yaşlı bireyin yaşam kalitesini yükseltir(Er, 2009: 141).

Türkiye'nin temel sorunlarının başında, Doğu ve Batı bölgeleri arasında refah düzeyindeki büyük farklılık yer almaktadır. Elimizde gerçek sayıları gösteren bir araştırma olmasa da, kalkınması gecikmiş olan bölgelerimizdeki ağır yaşam koşullarından dolayı ortalama yaşam süresinin düşük olduğu tezinden hareket edilebilir (Tufan, 2002: 84).

2.6. HUZUREVİ KAVRAMI VE TANIMI

Modernite yaşlılık yaşamında teknoloji, kentleşme, çalışma boş zaman ve emeklilik kavramlarıyla birlikte yaşlılık ve aile yaşamında geriye dönülemez yeni bir oluşumu kurumsal yaşlanmayı zorunlu kılmıştır(Oktik, 2004: 42). Gofmanın (1984) ,yeme, içme, uyma gibi bütün yaşlamsal faaliyetlerin tek çatı altında toplandığı kurumlara “total kurumlar” adını vermektedir. Bauman (1998) bu tanımlamaya yeni bir açılım getirerek bu kurumların “zoraki cemiyetler” olduğunu ve buradaki bireylerin yaşamlarının, örgütsel kurallara dayalı olarak “kontrol edildiğini” belirtir(Oktik, 2004:42-43).

2828 sayılı Kanununun 9.Maddesi (b) bendi ile 'Korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç, çocuk, sakat ve yaşlıların tespiti, bunların korunması, bakımı, yetiştirilmesi ve rehabilitasyonlarını sağlamak'la görevlendirilen SHÇEK Genel Müdürlüğü, kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre koşullarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü olan sosyal hizmetleri, yaşlı vatandaşlara Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri aracılığıyla götürmektedir (<http://www.eyh.gov.tr/tr/>).

Yaşlı açısından değerlendirildiğinde, geleneksel aile içinde saygın bir yeri, otoritesi olan yaşlının aile dışında bir bakım biçimi olan huzurevine yerleştirilmesi özellikle yaşlı açısından kolay kabullenilir bir durum değildir. Toplumdaki statüsünü yitirmek ve evinde alıştığı yaşamdan vazgeçmek yaşlı için zor bir olgudur. Yaşlı için evi bildiği, hakim olduğu, içinde kendini güvende ve özgür hissettiği, anılarıyla beraber olduğu bir ortamdır. Huzurevi ise çevre denetimini görel olarak yitirdiği, ilk kez

karşılaştığı farklı kültürlerden gelmiş insanlarla birlikte yaşamak zorunda olduğu yeni bir ortamdır(Ulusal Eylem Planı, 2012: 15).

Bu nedendir ki Türkiye’de yaşlının mümkün olduğunca evinde, yakın çevresinden koparılmadan, ihtiyaçlarının karşılanarak bakımlarının sağlanması yönünde çalışmalara başlanmıştır (Ulusal Eylem Planı, 2012: 15).

Doğu bölgelerindeki huzurevleri yaşlı bulmakta zorlanırken, batıdakiler tam kapasite ile çalışıyor .Türkiye’de doğu-batı ayrımı; gelir adaletsizliğinden sosyokültürel farklılıklara kadar birçok alanda kendini gösteriyor. Göç hareketleriyle birlikte batı kentsel yaşamı, doğu ise kırsalı anlatır hale geldi. Örf, âdet, gelenek, görenek, töre’ diye sıralanan değerler ise kent yaşamı içinde zayıflamaya, yerini yeni şartlara bırakmaya başladı (<http://www.zaman.com.tr/>).

Kültürel farklılıkların çok önemli olduğunu vurgulayan Atatürk Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Öğretim Görevlisi Cumhur Aslan, Türkiye’de Doğu ile Batı arasında kentleşme ve bireysellik açısından farklar bulunduğuna dikkat çekiyor. Aslan'a göre, kentleşme bireyin ön plana çıktığı yaşam biçimini dayatıyor. Dolayısıyla belli bir yaşa gelen insanlar çocuklarına yük olmamak için kendi isteğiyle huzurevine taşınıyor. Batıdaki insanlar huzurevinde kalacak duygusal güce de sahip. Doğu’da ise yaşam farklı. Kentleşme ve onunla birlikte gelen bireyselleşme olmadığı için hayata cemaat yapısı hakim. Onlar için huzurevinde kalmak intihar gibi bir şey (<http://www.zaman.com.tr/>).

Cumhur Aslan, bütün bunların yanında insanların huzurevine olumsuz bakmasının altında iki önemli sebebin daha yattığına inanıyor. Geçmişte medyaya yansıyan bazı haberlerin, kurum hakkında negatif bir imaj oluşturduğunun altını çizirken, anne babaya bakmanın Türk toplumunda ibadet gibi telakki edildiğine dikkat çekiyor (<http://www.zaman.com.tr/>).

Türkiye’de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, diğer bakanlıklar, belediyeler, dernek ve vakıflar, özel huzurevleri ve azınlıklar huzurevi işletmektedirler. Bu huzurevlerinde yaşlılara yeme-içme, barınma, psikososyal destek hizmetleri vb. hizmetler sunulmaktadır (Ulusal Eylem Planı, 2012: 15).

Tablo 2.3. Türkiyede Bulunan Huzurevlerinin Sayıları Kapasiteleri ve Doluluk oranları

Kuruluş	Sayı	Kapasite	Doluluk
Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne Bağlı Huzurevleri	107	11717	10692
Diğer Bakanlıklara Bağlı Huzurevleri (kamu kurum)	2	566	566
Belediyelere Ait Huzurevleri	20	2013	1409
Dernek ve Vakıflara Ait Huzurevleri	31	2556	1789
Azınlıklara Ait Huzurevleri	7	920	644
Özel Huzurevleri	130	6422	4495
TOPLAM	297	24194	19596

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (Aralık 2012)

Tablo 2.3. Türkiyede Bulunan Huzurevlerinin Sayıları Kapasiteleri ve Doluluk oranları aşağıda belirtilmektedir. Türkiyede yalnız 3.3% yaşlılar çeşitli kurumlarda yaşurlar. Türkiyenin 81 ilinde Huzurevleri 59 ilde hizmet vermektedir, ve 22 ilde yaşlılara huzurevi imkanı bulunmamaktadır.

Doğu Anadolu ve Marmara Bölgesinde huzurevlerin dağılımı ve sayıları, EK 1 ve EK 2’de Ekler kısmında harita üzerinde gösterilmiştir.

Aksüllü 2004 yaptığı araştırmada “Türkiye’de kurumda yaşayan yaşlıların oranının %3.6 olduğu bildirilmektedir, bu oran ABD’de %4-6 olarak belirtilmektedir” (Aksüllü ve Doğan, 2004: 77).

Lehr’e göre (1991) huzurevleri sayı ve nitelik açısından bir ülkenin gelişmişlik düzeyinin göstergesi olarak değerlendirilebilir. Ancak yaşlıların huzurevinde kalmaları konusunda kültürel ve kişisel görüş farklılıkları vardır. Gelişmekte olan toplumlara göre gelişmiş toplumlarda huzurevleri daha fazla kabul görmesine karşı yaşlıların çoğu huzurevinde kalmaya karşı pek istekli değildir. Çoğunlukla bir huzurevine kendi isteğiyle gitmek ya da oraya evlatları tarafından yerleştirilmek, kimsesiz olup da zorlayıcı nedenlerle buraya düşme anlamı taşımaktadır (Ak.İçli, 2004: 7).

Siam huzurevlerinin avantajlarını şu şekilde belirletmiştir :

- Aile yaşlıların rahatsızlık ve sorun yaşatmalarından uzak duruyurlar
- Yaşlının rahat ve sakin olması ve kendine göre eğlencesi olmak

- Gerekli hemşirelik ve bakımdan yararlanmak kısı çoğu yerde genellikle mevcuttur.
- Özel bir diyet ve yeterli uyku ve dinlenme yararlamak
- Depresyon, anksiyete bozuklukları ve davranış uzak kalmak (Siam, 2002: 2)

Sıama huzurevlerinin dezavantajlarını şu şekilde belirletmiştir:

- Monoton hayata sahip olmak, yaşlı bireyin zihinsel durumuna zararlı olması
- Aileden ve çocuklardan uzaklaşma ve yoksunluk duygusun hissetmek
- Arkadaşlık ortamında insanlar yoksunluk ve sorunlara sahip hayatları tüm acı karamsarlığa ve ölmeye hazırdılar
- Hiç rola sahip olmamak ve sadece tüketiciliği hissetmek, artık gücü ortadan gider
- Bağımsızlık ve yönetim eksikliği, hayyatta bir bakım olmadan ve sempati ve merhamet ile.
- Ruhsal bozukluklar artışı, ihmâl, aşağılamalar, ayrıca çocuklar bile onları Kabul etmiyurlar
- Yalnızlık ve ölümün korkusu artması
- Aile derneği patlama ve izolasyon yerleştirilmesi
- Huzurevlerin Dezavantajları avantajlarına göre fazladır, yaşlının hayatında olumsuz koşullarda olsada yine evde yaşaması huzurevlerin yerine yaşamak iyidir (Siam, 2002: 3).

Gelişmiş toplumlarda, yaşlılık bir devlet programı olarak ele alınmaktadır. 60-70'li yaşlarda kendi başına yaşamını sürdürecekt küçük ve özel tefrişli evler üretilirken, sosyal örgütlenme ile de eve hizmet götürme şeklinde yaşlıya yardımcı bir yaşam olanağı sunulmaktadır. Daha ileri yaşlarda ya da hastalık durumunda yaşlı kurumları kullanılmaktadır. Bunlar, evli çiftler dışında tek kişilik odalar olarak planlanmaktadır. Bizde ise yaşlının barınma sorununun, geleneksel alışkanlıklarla yakınları tarafından çözülmesi beklenir. Kurumların esas kimsesiz yaşlıları barındırmaktır. Günümüzde kentleşmenin getirdiği göçler, ekonomik sorunlar yaşlılar için daha nitelikli ve alternatifleri olan çözümler aranması gerekliliğini ortaya koymuştur. Özellikle büyük kentlerde özel sektöre ait pek çok kurum vardır. Bunların çoğu yaşlılar için yapılmış tasarımlar olmayıp apartmandan dönüştürülmüş yapılarıdır. Devlet kurumlarında da mekansal bir kaliteden söz etmek zordur. Bu yapılar, kimsesiz ve ekonomik sıkıntı içindeki yaşlılara barınma ve bakım hizmeti götürme hedefini karşılamaktadır. Bu açıdan da başarılıdır. Ancak konu, ülke çapında yaşlılık döneminin planlanması olduğu zaman

yetersiz kalmaktadır. Gelir ve statülerine göre farklı yaşlıların mekan kullanımları da farklıdır(Arpaci, 2005: 115).

Huzurevi yaşlının yıllardır alışık olduğu aile ortamından sonra, günlük yaşamını sürdürdüğu bir kurumsal oluşumdur ve bu kurum, yaşlının sosyal yaşamının da büyük bir kısmını oluşturur. Kuruluş yapısı özelliklerine göre düzenlenen ve yönetilen bu kurumlarda, yaşlıların uyması gereken bazı kurallar veya kısıtlamalar bulunmaktadır. Bu kurumlarda, yaşlının kendisini evinde imiş gibi rahat hissetmesi amaçlanmasına karşın yaşlı sayısının fazlalığı, kurumun sosyal yapısı, ekonomik koşulları, ve fiziksel büyüklüğü ile bu amaca ulaşmak pek de kolay olmamaktadır. Bunun yanı sıra, otel tipi yapılar şeklinde tasarlanan huzurevleri hem yaşlıların gereksinmelerine, hem orada olması gereken sosyo-psikolojik ortama, hem de yapılabilecek düzenlemelere çoğu zaman uygun olmamaktadır(Arpaci, 2005:118).

Huzurevi, yaşı ve güçsüzlüğü nedeniyle kendi başına kalamayan, birlikte kalabileceği bir yakını olmayan kişilerin yeme içme, barınma sorunlarını karşılayan, toplu olarak bakım sağlayan yatılı kurumlardır. Çağdaş sanayi toplumlarında huzurevleri, temel fizyolojik gereksinimleri karşılamının yanı sıra sunduğu çeşitli hizmetler, sağladığı bakım olanakları ile gereksinim içindeki kişilere sosyal refahı ulaştırmada, yaşam kalitesini arttırmada önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye’de de huzurevleri batı ülkelerinde olduğu gibi yaşlının günlük gereksinimleri, kendine bakımı, yemeği, odasının temizlenmesi, sağlık kontrolü ve tedavi gibi olanakları sağlamaktadır (İcli, 2004: 7).

2.6.1. Türkiye’de Huzurevleri ve Tarihçesi

Cumhuriyetten önce Osmanlı toplumunda, yaşlılara yönelik sosyal hizmetler Selçuklularda olduğu gibi “vakıflar” aracılığıyla yürütülmekteydi. “Aceze” olarak nitelendirilen, sakat, güçsüz bakacak kimsesi olmayan yaşlıları, parası olmayan yolcuları, bakıma muhtaç hastaları geliri ve kimsesi olmayan dul kadınları, bebekleri ve çocukları, dünyadan elini eteğini çekmiş miskinleri barındıran çeşitli sosyal yardım kurumlarının varlığı bilinen bir gerçekliktir(Oktik, 2004: 45).

Yaşlıları koruma hizmetini veren ilk kurum Seluklular döneminde 11. Yüzyılda kurulmuştur. Sivas’ta 11.yüzyılda Reha Oğulları tarafından Darülreha (Huzurevi), Mısır’da Erbil Atabeyi Muzaffereddin Ebu Sait tarafından yaptırılan Gökbörü tesisleri,

dört darülaceze, dullar için barınma tesisi bulunduğu saptanmıştır . Memlukululer döneminde 13.yüzyılda Kaire’de açılan Seyfettin Kalavun Hastanesi ve tesisleri dul kadınlara ve yaşlılara hizmet vermiştir (Oktik, 2004: 45).

Türklerde sosyal yardımla ilgili inanç ve geleneklerin öteden beri varolduğu anlaşılmaktadır. Öteden beri ataya saygı duyulmuş, yaşlılar korunmuştur. Tanrı adına yoksullara yardım etme çıplakları giydirme, açları doyurma inancına İslamiyet öncesi Türk destanlarında rastlanmaktadır. Eski Türklerde bey olmanın şartları arasında çıplakları giydirme, açları doyurma vardı(SHECK).

Osmanlılar döneminde imarethaneler, aşevleri ve tekkelerin muhtaç yaşlılara hizmet verdikleri bilinmektedir. Kurulan darürehalar, yapılan vakfiyeler ve hastaneler günümüzde yaşlı bakımı ile ilgili hizmetleri yerine getiriyorlardı. Bilindiği gibi Osmanlılar döneminde sosyal hizmetler 19. yüzyıla kadar vakıf kuruluşları tarafından veriliyordu. Bu alanda hizmet veren kamu kuruluşları ve hayır kurumları 19. yüzyılda kurulmaya başlanmıştır. Bu kuruluşlar diğer ihtiyaç gruplarının yanında yaşlılara da hizmet götürüyorlardı. Bunların arasında yer alan 1868 yılında kurulmuş olan Kızılay Derneği ve 1895 yılında kurulmuş olan Darülaceze Osmanlılar döneminde kurulup günümüze kadar yaşayan kurumlardır. Darülaceze önce, sakat ve yoksul erkek, kadın ve kimsesiz çocukları korumak için II.Abdülhamit devrinde hizmete girmiştir. Bugün İstanbul Belediyesine bağlı, döner sermaye ile yönetilen bir kurumdur. Amacı din ve ırk ayrımı gözetmeden, düşkünleri barındırmak, ümitsizlikten kurtarmak, rahat bir yaşam sağlamaktır(SHECK).

06.04.2011 tarihli ve 6223 sayılı Yetki Yasasına dayanılarak Bakanlar Kurulunca 03.06.2011 tarihinde 633 sayılı “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” ile oluşan yeni teşkilatlanma sonucu, Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde Yaşlı Hizmetleri Dairesi Başkanlığı kurulmuştur. 2011 yılında kamu kurumlarının yeniden yapılandırılması sürecinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü oluşturularak yaşlı hizmetlerinden sorumlu müstakil bir Genel Müdürlüğün kurulması ile birlikte bu alanda önemli bir gelişme sağlanmıştır. 1963 yılından günümüze Kalkınma Planlarında yaşlılara yönelik tedbirler yerini almıştır.

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (1963-1967), daha çok yaşlıların bakımı olarak ele alınmış ve yaşlı bakımevlerine donanım ve gereç için finansman ayrılmıştır. Yaşlılara götürülecek hizmetleri yalnızca kamu kuruluşlarıyla sınırlamayan politika, aynı zamanda gönüllü kuruluşlara da bu konuda görevler vermiştir. Bu arada kamu ve gönüllü kuruluşlar arasındaki koordinasyondan da sorumlu bir koordinasyon kurulunun oluşturulması amaçlanmıştır.

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (1968-1972), sosyal refah hizmetleri başlığı altında ele alınan yaşlı politikaları sosyal refah devleti anlayışına uygun olarak planlanmıştır. Bu planda hizmetlerin sunulmasında gönüllü kuruluşlardan söz edilmiş; ancak yerel yönetimler ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının işbirliği esas alınmış ve bunun için bir koordinasyon kurulunun oluşturularak hizmetlerin yürütülmesi önerilmiştir.

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında (1973-1977), daha önceki planlarda ele alınan koordinasyon kurullarının yeterince işlevsel olmamasından hareketle, bu faaliyetlerin tek elde toplanması önerilmiştir. Ayrıca mali, idari, personel ve hizmet standardı yönünden bütünleşmeyi sağlayacak yasal düzenlemelerin bu plan dönemine kadar yapılmamasının yarattığı sorunlar ifade edilmiştir. Üçüncü Plan, sigorta kapsamı dışında kalan ve geleneksel dayanışmadan yoksun yaşlıların bakımına öncelik verilmesini, bu amaçla merkezi ve yerel yönetimlerle gönüllü kuruluşların hizmetlerinin tek bir sistem içinde yeniden düzenlenmesini öngörmüştür.

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında (1979-1983), yaşlılık hizmetleri toplumsal güvenlik başlığı altında ele alınmış ve üç odakta toplanmıştır. Birinci odakta huzurevlerinin yapılması, mevcutlarının geliştirilmesi ve bu hizmetlerin Sosyal Hizmetler Kurumunca tek elden yürütülmesi, ikinci odakta Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın huzurevlerine ilişkin yatırımlarını hızlandırılması, üçüncü odakta ise özel girişimcilerin huzurevleri ve benzeri hizmetlere özendirilmesi ele alınmıştır. Bu plan döneminde devletçi anlayışın özel girişimciliğe doğru yönelmesi ve bu anlayışın sosyal hizmetlerin kurumsallaşarak ticari bir sektör olarak da örgütlenmesi diğer planlara göre önemli bir farklılıktır.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (1985-1989), özel sektörün teşvikine ilişkin başlıklar yer almış ve kamu kurum/kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasındaki hizmet

bütünlüğüne ilişkin koordinasyona önem verilmiştir. Bu planda öne çıkan en önemli bakış açısı muhtaç yaşlıya öncelik tanınmasıdır ki muhtaç yaşlıları huzurlu bir ortamda korumak, bakmak, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan huzurevlerinin sayı ve nitelik açısından yeterli seviyeye çıkartılması amaçlanmaktadır.

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında (1990-1994), kurum bakımı yerine aile içindeki bakımın hedef alınması diğer planlardan farklı bir bakış açıdır. Sosyal hizmetler ve yardım konusunda ailenin temel birim olarak alınması, yaşlıların korunması ve bakımı açısından ailenin daha uygun ortamlar sağladığı düşüncesi daha çok yurtdışındaki çalışmalardan esinlenmiştir. Buna karşılık huzurevlerinin sayılarının artırılmasında vakıflar, özel girişimler ve yerel yönetimlerin yatırımlarının desteklenmesi ve işbirliğinin sağlanması üzerinde durulmuş, muhtaç yaşlılara ödenen aylıkların yeniden gözden geçirilmesinin gerekliliği de vurgulanmıştır.

Yedinci Beş Yıllık Planda da (1996-2000), aile temel birim olarak ele alınmış, geçmişe yönelik bir öz eleştiri yapılarak, yaşlılara yönelik hizmetlerin nitelik ve nicelik bakımından yetersiz kaldığı, nitelikli personel eksikliğinin hizmet kalitesini düşürdüğü ifade edilmiştir. Bu amaçla huzurevlerinin çağa uygun olarak düzenlenmesine, personelin nitelik ve nicelik açısından geliştirilmesine önem verilmiştir. Bu planda önceki planlara oranla hizmetlerin çeşitlenmesine yönelik olarak yaşlı apartmanları, danışma merkezleri gibi gündüzlü hizmetler de önerilmiş, ayrıca kırsal bölgelerde yaşayan yaşlıların sosyal güvencelerinin koruma altına alınması konusu tartışılmıştır. Bu hizmetlerin gerçekleşebilmesi açısından ise, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Yerel Yönetimler, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ile gönüllü kuruluşlar arasındaki işbirliğinin önemi üzerinde de durulmuştur.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (2001-2005) ise, sosyal hizmetler ve yardımlar başlığı altında ele alınan “Türkiye’nin sosyo-ekonomik gelişmesine paralel olarak gelişme gösteren sanayileşme, kentleşme ve aile yapısında meydana gelen değişimler ve 60 ve üstü yaş grubunda yavaş da olsa görülmeye başlayan nüfus artışı, huzurevi ve yaşlı dayanışma merkezlerinin açılmasını, bu kesime yönelik bakım ve

rehabilitasyon hizmetlerinin artırılarak sürdürülmesi ihtiyacının önemini ortaya koymaktadır” ifadeleri yer almaktadır.

(2007-2013) Plan dönemine gelindiğinde, nüfus artış hızının 2000 yılından itibaren giderek düştüğü buna karşılık aynı dönemde, çalışma çağı nüfusu olan 15-64 yaş grubu ile 65 yaş üzeri yaşlı nüfus artışı devam etmiş ve toplam nüfus içindeki payları sırasıyla % 65,7 ve % 5,9 olmuştur. Plan dönemimde; yaşlılara yönelik olarak evde bakım hizmeti desteklenerek, kurumsal bakım konusunda ise huzurevlerinin sayısı ve kalitesinin artırılacağı, Türkiye’de yaşlı nüfusta gözlenen artış ve aile yapısının değişime uğraması gibi nedenler, yaşlı kesime götürülecek hizmetlerin önemini artırmakta olduğu belirtilmektedir. (Ulusal Eylem Planı, 2012: 14)

07.07.2005 tarihli ve 25868 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Değişiklik Yapılması Hakkındaki 5378 sayılı Kanunun; 2828 sayılı Kanunun 10. maddesi 1. fıkrasındaki yaptığı değişiklikle Yaşlı Hizmetleri Daire Başkanlığı Yaşlı Bakım Hizmetleri Dairesi Başkanlığı olarak ihdas edilmiştir. 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuş olup yeni oluşturulan Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde ihdas edilen Bakım Hizmetleri Daire Başkanlığına Huzurevleri / Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri bağlanmıştır.(SHECK)

Türkiye yaşlısına sahip çıkma özelliği taşımaktadır. Türkiye’de yaşlılar anayasa teminatı altındadırlar. Anayasamızın 61. Maddesine göre "Yaşlılar devletçe korunur. Yaşlılara devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir" denmektedir (Vehid, 2000: 2).

2.6.2. Sosyal Hizmetler ve Sosyal Bakım

Türkiye’de yaşlılara ilişkin sosyal güvenlik uygulamaları üç alanda kendini göstermektedir. Bunlar: (i) sağlık desteği, (ii) emeklilik aylığı ve (iii) sosyal yardımlardır (Baran, 2011: 159).

Yaşlılık döneminde yaşanan en önemli sosyal sorunlardan birisi de yaşlıların bakımınıdır. Her ne kadar 65 yaş ve üzerindeki her yaşlının, hasta ve bakıma muhtaç olmasa da hastalanma riski ve fiziksel yetersizlikleri nedeniyle yardıma ihtiyaç duyma

olasılığı artmaktadır. Yaşlıların bakımları ya kurumlar ya da aile ve akrabalar tarafından gerçekleştirilmektedir (Adak, 2003:83).

DPT 2007 araştırmasına göre Türkiye’de ise sosyal güvenlik sistemi denilince akla sosyal sigorta sistemi gelmekte; sosyal sigorta denilince de yaşlılık sigortası ya da emeklilik sistemi çağrışım yapmaktadır. Dolayısıyla Türkiye’de emeklilik/yaşlılık sigortasından bahsetmek, aslında bir bakıma sosyal güvenlik sistemi demek olmaktadır. Bu sisteme göre, temelde belirli bir süre çalıştıktan sonra, emeklilik aylığına hak kazanma ve dolayısıyla bunların sosyal güvenliğinin sağlanması söz konusu olmaktadır. Bu durum ise, “sosyal devlet” ilkesinin bir gereği ve Anayasa’nın 60–62. maddelerinin bir şartı olarak ifade edilmektedir (Taşcı, 2010: 183).

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel müdürlüğü yönetmeliğine göre huzurevlerine kabul edilecek yaşlılarda aranan nitelikler;

a) Huzurevlerine Kabul Koşulları

-60 yaş ve üzeri yaşlarda olmak,

-Ruh sağlığı yerinde olmak,

-Bulaşıcı hastalığı olmamak,

-Uyuşturucu madde yada alkol bağımlısı olmamak,

-Sosyal ve/veya ekonomik yoksunluk içinde bulunduğu sosyal inceleme raporu ile saptanmış olmak.

-Kendi gereksinimlerini karşılamasını engelleyici bir rahatsızlığı bulunmamak, yeme, içme, banyo, tuvalet ve bunun gibi günlük yaşam etkinliklerini bağımsız olarak yapabilecek durumda olmak. (<http://www.eyh.gov.tr/tr/>)

b) Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine kabul koşulları

1. 60 yaş ve üzeri yaşlarda olmak,

2. Bedensel ve zihinsel gerilemeleri nedeniyle süreli yada sürekli olarak özel ilgi desteğe, korunmaya ve rehabilitasyona gereksinimi olmak,

3. Ruh sağlığı yerinde olmak,

4. Bulaşıcı hastalığı olmamak,

5. Uyuşturucu madde yada alkol bağımlısı olmamak,

6. Sosyal ve/veya ekonomik yoksunluk içinde bulunduğu sosyal inceleme raporu ile saptanmış olmak.

Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine kabul edilecek kişilerden (yaşlılardan) istenen belgeler

1. Dilekçe
2. T.C Kimlik No Beyanı
3. Gelir Durumunu Gösterir Belge Örnekleri
4. Sağlık Raporu (*)

(*)Sağlık Raporunun karar bölümünde “Huzurevine girmesinde sakınca yoktur” ya da “Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde bakım görmesinde sakınca yoktur” ibaresi yer almalıdır (SHECK).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

3.1. ARAŞTIRMA YAPILAN HUZUREVLERİNE GENEL BİR BAKIŞ

3.1.1. Ağrı Huzurevi

Ağrı Huzurevi; Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne Bağlı olarak 30 kişilik kapasitesi ile 1994’de açılmış, daha sonra ilk binanın eski olması nedeniyle, 2012’de 40 tanesi tek kişilik ve 20 tanesi iki kişilik olmak üzere toplamda 60 kişilik kapasitesi olan yeni binaya taşınmıştır.

Huzurevinin Kabul Koşulları:

- 60 yaş ve üzeri olmak,
- Kendi gereksinimlerini karşılamasını engelleyici bir rahatsızlığı bulunmamak (yeme, içme, banyo, tuvalet ve bunun gibi günlük yaşam etkinliklerini bağımsız olarak yapabilecek durumda olmak),
- Ruh sağlığı yerinde olmak,
- Bulaşıcı hastalığı olmamak,
- Uyuşturucu madde ya da alkol bağımlısı olmamak,
- Sosyal ve/veya ekonomik yoksunluk içinde bulunduğu sosyal inceleme raporu ile saptanmış olması.

Şu anda 20 erkek ve 7 kadın olmak üzere toplamda 27 kişi bu huzurevinde yaşamaktadır. Bu 27 kişinin $\frac{1}{3}$ i Ağrı ve köylerinden, $\frac{2}{3}$ si ise Doğu Anadolu’nun başka il ve ilçelerinden gelmiştir. Ayrıca bu huzurevinde 17 personel çalışmaktadır.

3.1.2. Validebağ Mustafa Necatibey Öğretmenler Huzurevi

İstanbul’un Üsküdar İlçesinde bulunan Adile Sultan Kasrı Öğretmenevi bünyesinde bulunan Necati Bey Öğretmen Huzurevi, Türkiye'nin ilk ve tek, sadece öğretmenlere hizmet veren huzurevidir.

130 yıl önce, Adile Sultan’ın vasiyeti ile fakir öğretmen ve öğrencilere bağışlanan, Milli Eğitim Bakanlığı Validebağ Mustafa Necatibey Öğretmen Huzurevi;

354 dönümlük arazide 1991 yılından beri hizmet veren,kamu kurum ve kuruluşlarına ait bir huzurevidir. 40 kişilik kapasiteye sahip bu huzurevinde, onarım çalışmaları sürdüğünden dolayı fazla sayıda emekli öğretmen kabul edemedikleri için şimdilik 17 erkek, 11 kadın olmak üzere toplam 28 kişi kalmaktadır.

Kurumun ön kabul şartları şunlardır:

- 65 yaşını doldurmuş olmak,
- Öğretmen emeklisi olmak,
- Fiziksel ve zihinsel olarak sağlık durumunu belgeleyen devlet hastanesinden alınmış raporu olmak,
- Ruh sağlığı yerinde olmak,
- Kurumun belirlediği ücreti karşılayabilir olmak,
- Çiftler için eşlerden birinin mutlaka öğretmen olması gerekir. Öğretmen olan eşin vefatı durumunda, öğretmen olmayan eş huzur evinden çıkartılır.

3.2. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmamız İstanbul'da 1 ve Ağrı'da 1 olmak üzere toplam 2 huzurevinde yapılmıştır. 22 sorudan oluşan görüşme formu, 5 kişi Validebağ Mustafa Necatibey Öğretmenler Huzurevi İstanbul'da ve 10 kişi Ağrı Huzurevi'nde olmak üzere 15 kişiye uygulanmıştır. Bu huzurevlerinde zihinsel ve duygusal sorunları bulunan kişilerin olması nedeniyle bütün yaşlılarla görüşme yapılamamıştır. Çalışma kapsamında ele alınan yaşlılarda daha çok duyu kaybı olduğu belirlenmiştir.

Ayrıca kurum bakımı gören yaşlılar dışında, İstanbul, Erzurum ve Erzincan illerinde ev ortamında çocuklarıyla birlikte yaşayan toplam 20 yaşlı ile de görüşülmüştür.

Temel olarak İstanbul ve Ağrı illerini kapsayan bu nitel çalışmada bulguların daha sağlıklı olması açısından; yerleşim yeri, cinsiyet, yaş, medeni durum gibi etmenlere de dikkat edilmiştir.

Doğu Anadolu Bölgesi'nde sadece 5 tane huzurevi bulunmaktadır ve hepsi ilgili genel müdürlüğe bağlıdır. Bu huzurevlerinin hepsinde görüşme yapma olanağı sıkıntılı olduğu için sadece genel kapasiteleri ve şuan ki mevcut kişi sayısı araştırılmıştır.

Erzincan 100.Yıl Atatürk Huzurevi 1989 yılından bu yana hizmet vermektedir. Kapasitesi 84 kişiliktir ancak şu anda 44 erkek ve 35 kadın olmak üzere toplam 79 kişi kalmaktadır. Ayrıca bu huzurevinde 32 personel çalışmaktadır.

Elazığ Gazi Huzurevi 2005 yılından bu yana hizmet vermektedir. Kapasitesi 104 kişilik, şu anda 104 kişi 56 Erkek ve 38 Kadın kalmaktadırlar.

Tunceli Huzurevi 2010 yılından bu yana hizmet vermektedir. Kapasitesi 30 kişilik, şu anda 21 kişi 11 Erkek ve 10 Kadın kalmaktadırlar.

Marmara bölgesinde 111 tane huzurevi bulunmaktadır. Bunların 21 tanesi genel müdürlüğüne bağlıdır. Hepsine ulaşma imkanı olmadığı için, örnek olarak sadece 4 huzurevinin kapasite ve mevcut yaşlı kişi sayısı araştırılmıştır.

Bursa Ali Osman Sönmez Huzurevi 1985 yılından bu yana hizmet vermektedir. Kapasitesi 316 kişiliktir, şu anda 300 kişi bulunmaktadır. Erkek ve kadın sakinlerinin sayıları yaklaşık olarak aynıdır, Bu huzurevinde 100 personel çalışmaktadır.

İstanbul Zeytinburnu Huzurevi Semiha Şakir 1985 yılından bu yana hizmet vermektedir. Kapasitesi 76 kişiliktir, şu anda 84 kişi bulunmaktadır. 61 Erkek ve 23 kadın sakinlerinin sayılarıdır.

Kocaeli Huzurevi 1994 yılından bu yana hizmet vermektedir. Kapasitesi 100 kişilik, şu anda 100 kişi 52 Erkek ve 48 kadın bulunmaktadır.

Yalova Belediye Huzurevi 2010 yılından bu yana hizmet vermektedir. Kapasitesi 40 kişilik, şu anda 23 Erkek ve 17 kadın bulunmaktadır.

Toplam 9 tane huzurevine baktığımız zaman erkek sayısının kadın sayısından daha fazla olduğu saptanmaktadır. Marmara bölgesinde huzurevleri full kapasiteyle çalışmaktadır, Doğu Anadolu tam tersi bir sürü boş yataklar bulunmaktadır.

Validebağ Mustafa Necatibey Öğretmenler Huzurevi kuruma bağlı olduğu için kendileri huzurevi'nin ücretini ödemektedirler, zaten burada yaşayan yaşlıların hepsinin emekli maaşları vardır. Ancak Ağrı huzurevinde yaşayan yaşlıların emekli

maaşları olmadığı için Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü bu yaşlı bireylere yaşlı maaşı bağlamıştır.

3.2.1. İstanbul ve Ağrı'daki Huzurevlerinde Yaşayan Yaşlıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Yaş Dağılımı

Yaşlılarla ilgili yapılan görüşmelerde cinsiyetlerine göre her iki huzurevinde de erkek yaşlı sayısı kadın yaşlı sayısından yüksektir. Validebağ Mustafa Necatibey Öğretmenler Huzurevi'nde yaşayan yaşlıların 17'si Erkek ve 11'si kadındır. Ağrı Huzurevi'nde yaşayan yaşlıların ise 20'si erkek, 7'si kadındır. İstanbul'daki bu huzurevindeki yaşlı erkekler eşleri vefat ettikten sonra, kendi başlarına işlerini yapamadıkları için huzurevini tercih etmişler.

Araştırmaya katılan yaşlıların 3'ü 61-70 yaş arası, 5'i 71-80 yaş arası, 6'sı 81-90 yaş arasındadır. Ağrı Huzurevi'nde, huzurevinin kabul koşullarında bulunan 60 ve üzeri yaş şartına uymamasına rağmen 51 yaşında bir kişi de bulunmaktadır.

İstanbul ve Ağrı'daki huzurevinde araştırmaya katılan yaşlıların genel olarak yaş dağılımları 75 yaş üzeridir (bu 2 huzurevinde yaşayan 75 üzeri yaşlı sayısı 10 kişidir).

Huzurevine Gelmeden Önce Yaşadığı Yerin Özelliği

İstanbul'daki huzurevinde yaşayan yaşlıların hepsi huzurevine gelmeden önce de İstanbul'da yaşamaktaymışlar. Ağrı huzurevinde yaşayan yaşlıların 7 si ise huzurevine gelmeden önce Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Ağrı, Tunceli ve Ardahan'ın köylerinde ve kırsal bölgelerinde yaşıyorlmuşlar. Ayrıca bu huzurevinde biri Afganistan(Kabul) ve biri de İran(Urmiye)'den gelen, 2 yaşlı bulunmaktadır.

Medeni Durum

Araştırmamıza katılan yaşlıların medeni durumları şu şekildedir: İstanbul'daki huzurevinde bulunan yaşlıların çoğunun eşleri vefat etmiştir, sadece bir kişi eşinden boşanmıştır. Ağrı'daki huzurevinde bulunan yaşlıların medeni durumları ise; 5 kişinin

eşi vefat etmiş, bir kişi boşanmış, iki kişi hiç evlenmemiş ve iki kişi de evli oldukları halde ekonomik durumları kötü olduğu için eşlerinden ayrı yaşamaktadırlar.

Öğrenim Durumu

Görüşmecilerin eğitim durumlarına bakıldığında; İstanbul'daki huzurevinde yaşayan yaşlıların 1 kişi dışında hepsi yüksekokul mezunu ve öğretmendir, MEB'den idareci şef olarak emekli olmuş bir kişi ise ortaokul mezunudur.

Ağrı Huzurevi'nde yaşayan yaşlıların bir kişi dışında diğerlerinin hiç okula gitmedikleri saptanmıştır. Bu 10 kişiden 6'sının hiç okuma yazma bilmediği ve 3'ünün her hangi bir öğretim kurumuna gitmeden okur-yazar olduğu ve sadece bir kişinin 3 yıl ortaokulda eğitim gördüğü belirlenmiştir. Ağrı Huzurevi'nde bulunan yaşlılarda, cinsiyet dağılımına göre kadın yaşlılarda okuma-yazma bilmeme oranı daha fazladır. Bunların içinde hiç Türkçe bilmeyenler de bulunmaktadır o yüzden fazla kadınla görüşme yapılamamıştır. Ayrıca genel olarak kırsal bölgelerde yaşlı eğitiminin düşük olduğu görülmüştür.

TÜİK (2012)'e göre yaşlı nüfusun eğitim durumunda cinsiyetler arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. 2011 yılında 65 ve üstü yaştaki erkek nüfusta okuma ve yazma bilmeyenlerin oranı %12,9 iken kadın nüfusta bu oran %42'dir. İlkokul mezunu olan erkeklerin oranı %51,4 iken kadınların oranı %30'dur. Yüksekokul veya fakülte mezunu olan erkek nüfus oranı %6,2, kadın nüfus oranı ise %1,6'dır. 65 ve üstü yaştaki nüfusun eğitim durumu, 15-64 yaş grubundaki kişilere göre de önemli ölçüde farklılık göstermektedir. 15-64 yaştaki erkek nüfusta ilkokul mezunu oranı %22,6 iken 65 ve daha yukarı yaştaki erkek nüfus içinde bu oran %51,4'tür. 15-64 yaş grubundaki kadın nüfusta ilkokul mezunu oranı %32,3 iken 65 ve daha yukarı yaştaki kadın nüfus içinde bu oran %30'dur.

Çocuk ve Kardeş Sayısı

İstanbul'daki huzurevinde bulunan yaşlıların çocuk sayısı dağılımınının 3-4 arası, Ağrı huzurevindeki yaşlıların çocuk sayısının ise 7 ve daha üstü olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan yaşlıların hepsi kardeş sahibidirler. Araştırma kapsamında ele alınan İstanbul'daki huzurevinde yaşayan yaşlılar 1 ve 3 arası kardeşe sahip iken Ağrı

Huzurevinde yaşayan yaşlıların kardeş sayısı genellikle 4-5 civarındadır. Kırsal bölgede geleneksel aile yapısı görülmektedir.

Geleneksel geniş ailede çocuklar öncelikle neslin devamını sağlama işlevleri bakımından öneme sahiptirler. Elbette yaşları ilerledikçe üretime sundukları katkının giderek artacak olması çocukları önemli kılan başka bir faktördür. Kimilerine göre, çocuklara geleneksel geniş ailede, ailenin güvenliği ve korunması bakımından da büyük önem verilmektedir. Ayrıca çocukların büyüdüklerindeki en önemli sorumlulukları, geleneksel geniş ailenin yaşlılarına bakmak olacaktır. (Eşsizoğlu, 2012: 11).

EK3’de İstanbul ve Ağrı’da Huzurevinde Yaşayan Yaşlıların Sosyo-Demografik Özellikleri belirlenmiştir.

3.2.2. Yaşlıların Huzurevinde Kalma Süresi Ve Gelme Nedenleri

İstanbul ve Ağrı Huzurevindeki yaşlılar, huzurevinde kalma sürelerini ve nedenlerini şu şekilde açıklamışlardır;

Validebağ Mustafa Necatibey Öğretmenler Huzurevi’nde yaşayan yaşlılar:

“Erkeğin karısı ölürse, kadınsız erkek bir işi beceremez ve geçinemez.”

(İstanbul, Erkek, 80, Dul) diye durumunu özetleyen bu görüşmeci huzurevine yerleşmeden önce eşi ile beraber yaşıyormuş, ancak eşi vefat ettikten sonra huzurevinde yaşamayı tercih etmiştir. 13 yıldır huzurevinde yaşadığını ifade eden 80 yaşındaki bu öğretmen bu durumu şu şekilde ifade ediyor: *“Çocuklar çok iyi ilgileniyorlar ama çocuklara yük olmak istemediğim için huzurevinde yaşamayı tercih ettim”*. (İstanbul, Erkek, 80, Dul)

Daha önce eşi ile beraber yaşayan 88 yaşındaki bu öğretmen, iki yıl önce eşinin vefat etmesiyle buraya yerleşmiştir. *“Eşim vefat ettikten sonra hemen huzurevine yerleştim”* diyen görüşmeci, huzurevine yerleşme kararını küçük oğlu ile beraber almış. Ayrıca işitme cihazı kullanmasına rağmen çok zor duyuyordu. (İstanbul, Erkek, 88, Dul)

Eşi ile anlaşamadığı için ayrılan 69 yaşındaki bu öğretmen kendi isteği ile 9 aydır burada kaldığını belirterek durumunu şu şekilde ifade etmiştir; *“Buraya gelmeden önce bir dinlenme evinde yaşıyordum, yalnızlıktan sıkıldım ve huzur evine geldim,*

kendime ait evim olsaydı orada yaşamayı düşünürdüm, kendi yaşutlarımla birlikte yaşamak isterdim". (İstanbul, Erkek, 69, Evli)

Huzurevine gelmeden önce yalnız yaşayan 88 yaşındaki gayet bakımlı, hoş giyimli bu görüşmeci çocuklarının yurt dışında yaşaması ve eşinin ölmesi sebebiyle 21 yıldır öğretmenler huzurevinde yaşadığını belirtmiş ve şunları söylemiştir; *"21 sene önce evim inşaat halinde olduğu için öğretmenler huzurevine yerleştim, inşaat bittikten sonrada burdan ayrılamadım, buraya çok alıştım, çocuklarım bana çok düşkün ama onları rahatsız etmek istemediğim için burada yaşamaya karar verdim"*. (İstanbul, Kadın, 88, Dul)

"Yalnızdım , her işimi kendim yapamıyordum " diye anlatıyor 87 yaşındaki emekli öğretmen. İki evlilik yapmış ve eşleri vefat etmiş, eşi vefat ettikten sonra kendi işlerini tek başına yürütemediği için huzurevini tercih etmiş. Sivas doğumlu ancak İstanbul'da büyümüş, 8 yıldır huzurevinde kalıyormuş. (İstanbul, Erkek, 87, Dul)

Ağrı Huzurevi'nde yaşayan yaşlılar:

Daha önce Tunceli'de bir köyde yalnız yaşayan bu görüşmeciye, köyün boşaltılması nedeni ile belediye tarafından ev verilmiş ancak bir yıl sonra belediye evi geri almış ve bu 77 yaşındaki yaşlı Ağrı huzurevine gönderilmiş. Hiç evlenmemiş olan ve akrabaları tarafından da istenmediğini söyleyen görüşmeci 1 yıldır bu huzurevinde kaldığını ifade etmektedir. (Ağrı, Erkek, 77, Bekar)

"Sadece kızım biliyor benim burada olduğumu ve o da beni buradan almak istiyor ama ben onların huzurunu bozmak istemiyorum." Diyen 72 yaşındaki bu yaşlı amca 8 defa evlenmiş, 6 eşi vefat etmiş ve 2 eşi hala yaşıyormuş. Birisi çocukları ile Bursa'da diğeri ise çocukları ile Urmiye'de yaşıyormuş. Toplam 139 çocuk ve toruna sahip olan bu yaşlı, huzurevine gelmeden önce de yalnız yaşıyormuş ve 2 yıldır da bu huzurevinde yaşamaktaymış. (Ağrı, Erkek, 72, Evli)

"Bir baba 10 evlada bakar ama 10 evlat bir babaya bakmaz" diyen 82 yaşındaki amca şunları da ekliyor: *"hanım öldükten sonra oğul bana bakmadı, gelin beni dinlemedi, gelin bana baksaydı burada ne işim vardı?"* 40 gündür huzurevinde yaşadığını söyleyen amca bundan öncede 2 kere bu huzurevine gelmiş; ilk geldiğinde 2 ay ve ikinci geldiğinde ise 3 ay kalmış ve her seferinde çocukları babalarını köye geri

götürmüşler. Huzurevine kendi kararı ile geldiğini, bu kapının adalet kapısı olduğunu ve gelinini rahatsız etmemek için burayı tercih ettiğini belirtmiştir. (Ağrı, Erkek, 82, Dul)

“*Oğlum var gelinim var ama maddi durumları iyi olmadığı için bana bakamadılar, hiçkimse bana bakmadı, bana hep hakaret ettiler*” diye ağlayarak dert yakınan bu görüşmeci, aile içindeki kavgalar yüzünden köy kaymakamı tarafından ailesinden alınıp bu huzurevine yerleştirilmiştir ve yaklaşık bir senedir burada yaşamaktadır. (Ağrı, Erkek, 90, Dul)

“*Eşim vefat ettikten sonra çocuklar burdan çekip gittiler ben kaldım oğlumun yanında ama bana bakmadı, ortalıkta süründüm, İstanbul’a gittim kızım 2 ay bana baktı ama ekonomik durumu kötü evi yeri yurdu dardı, memlekete döndüm*” diyen 83 yaşındaki bu görüşmeci bir memurun huzurevinin adresini vermesi sonrasında buraya gelmiş ve 2 aydır bu huzurevinde yaşıyormuş. (Ağrı, Erkek, 83, Dul)

“*Eşim öldü, hayatım bitti, ben de öldüm yani*” diyen ve çocuklarının hepsi İstanbul’da yaşayan bu yaşlı amca şöyle devam ediyor: “*Çocuklarım dediler ki baba paranı, arazini bize ver seni yaşatacağız, hepsini onların adına yazdırdım sonra bana sahip çıkmadılar, 2 ay İstanbul’da otellerde kaldım*”. 80 yaşında, çocukları sahip çıkmadığı için Ağrı’ya geri dönen bu amca 5 aydır bu huzurevinde yaşıyormuş. (Ağrı, Erkek, 80, Dul)

“*Kardeşim bana bakmadı*” diyen 51 yaşındaki , hiç evlenmemiş ve kimsesiz olan bu yaşlı hiç Türkçe bilmiyor ve yalnızlıktan dolayı 4 aydır burada yaşıyor. (Ağrı, Erkek, 51, Bekar)

“*Benimle birlikte yaşamak istemiyorlar, hanım dediği git seni istemiyoruz*” diyen bu yaşlının aile iç sorunlar yüzünden huzurevine gelmesine köy muhtarı ile karar vermişler, 63 yaşındaki yaşlı amca 5 yıldır bu huzurevinde yaşadığını ifade etmiştir. (Ağrı, Erkek, 63, Evli)

70 yaşında Afganlı kadın kocasını 2 ay önce kaybetmiş ve gözyaşları içinde huzurevine mecburen geldiğini, 2 kızının Almanya’da öğrenci olduğunu ve onların yanına giderken kaza geçirdiklerini, arabanın ters döndüğünü ve pasaportunu ve paralarını kaybettiği için Almanya’ya gönderilmediğini bu yüzden 2 yıldır mecburen burada kaldığını anlatmıştır. (Ağrı, Kadın , 70, Dul)

“Gelin bana bakmadı, oğlum da hep karısını döverdi, torunumda benim kolumu kırdı neden babam annemi dövüyor diye, oğlumu şikayet etmek için karakola gittim jandarma beni buraya gönderdi ” diye durumunu anlatan üç çocuklu 75 yaşındaki bu yaşlı teyze 7 aydır bu huzurevinde yaşadığını belirtmiştir. (Ağrı, Kadın, 75, Dul)

Genel olarak bakıldığı zaman, Validebağ Mustafa Necatibey Öğretmenler Huzurevi’nde yaşayan yaşlıların durumu; Türk toplumunun çekirdek aile tipine dönmesi ile yaşlı bireylerde yalnızlık duygusunun ortaya çıktığını, eşlerin ölmesi ile tek başına idare edememe ve aileye yük olmama isteği yaşlılar için huzurevinin mecburi seçenek olduğunu göstermiştir. Kendi istekleri ile huzurevine gelme kararı alan yaşlılar yalnızlık duygusuyla başa çıkabilmek için, yaşlılarıyla birlikte olabildikleri huzurevlerini tercih etmişlerdir.

Öte yandan Ağrı Huzurevi’nde yaşayan yaşlıların huzurevine gelme nedenlerine bakıldığı zaman, sosyo-ekonomik birçok olumsuz şartlar nedeni ile huzurevine gelmek zorunda kaldıkları belirlenmiştir. Çocukları bakmadığı için, maddi koşulları olumsuz olduğu için, eşi öldükten sonra huzurevinde yaşamayı mecburen tercih etmişlerdir. Sebepler arasında bir kişi yalnızlık duygusunu, iki kişi de aileye yük olmama isteği ifade etmiştir.

Karataş 1990’a göre kuruma giden yaşlının, kendini kabul etme ve kendine saygı duymayı belirleyen çevreyi tanıma ve denetleyebilme olanakları kaybolmakta, yaşlı birey soyutlanma, yadsınmışlık, kendini değersiz hissetme gibi duygulara kapılabilmektedir. Ruh sağlığı açısından bir risk grubunu oluşturan yaşlılar, huzurevinde daha yoğun sorunlarla karşı karşıya gelmektedirler. Kurumda yaşayan yaşlı izole olmaya ve toplumdan geri çekilmeye başlamaktadır(Altıparmak, 2009: 160).

3.2.3. Huzurevine Gelmeden Önce Kiminle Yaşadıkları

Validebağ Mustafa Necatibey Öğretmenler Huzurevi’nde araştırmaya katılan yaşlılar arasında bir kişi eşi ile boşandıktan sonra bir sene başka bir dinlenme evinde kalmış ve daha sonra yalnızlık duygusuyla huzurevini tercih etmiş, dört kişi ise eşleri ile beraber yaşıyorlarmış, eşleri öldükten sonra çocuklarının yanına gitmek yerine huzurevini tercih etmişler.

Ağrı Huzurevi'nde görüşülen kişilerin huzurevine gelmeden önce; 3'ünün eşi ile, 5'inin evlatları ile ve bir kişinin de kardeşi ile yaşadığı belirlenmiştir.

Validebağ Mustafa Necatibey Öğretmenler Huzurevi'nde yaşayan yaşlıların çocukları, torunları ve akrabaları onların ziyaretlerine gelir iken Ağrı huzurevinde yaşayan bireyler kimsesiz olmadıkları halde hiç birisinin çocukları, gelinleri ziyaretlerine gelmediği belirlenmiştir. Bir kişinin sadece torunu ziyarete gelirken, bir başkasını ise dayısının torunlarının ziyaret ettiği, 2 kişinin de sadece telefonla çocukları ile görüştüğü belirlenmiştir. Özel günlerde ziyaretlerine gelen gönüllü insanlar ve öğrenciler bu yaşlıları hayata bağlayan önemli faktörlerdendir.

3.2.4. Huzurevinde Yaşayan Bireylerin Aile İlişkileri

Kentsel bölgelerde aile tipi çekirdek ailedir, artık kırsal bölgelerde'de toplumdaki geniş aile yerini çekirdek aileye bırakıyor. Çocukların evden ayrılmaları, göç edip başka kent ve bölgelere gitmeleri yaşlı bireylerin yalnız kalmasına sebep olmuştur. Ama kentsel bölgeler kadar değil, o yüzden huzurevi sayısı çok azdır.

“ Yaşımız geldi geçti , çalıştık , çoluk çocuk için, şimdi günümüz bu”. (Ağrı, Erkek, 82, Dul)

Ağrı Huzurevi'nde yaşayan yaşlıların verdikleri yanıtlara göre aile içi ilişkilerinin kötü olduğu ortaya çıkmıştır. Ağrı huzurevinde yaşayan yaşlıların daha önce yaşadıkları kişilerle memnuniyetlerinin olumsuz yönde olduğu verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular arasındadır.

İstanbul Öğretmenler Huzurevi'ndeki yaşlıların aile içi ilişkilerini iyi olarak değerlendirdiği görülmektedir. Aile içi ilişkilerin modern kentte daha iyi olduğu görülmüştür, yaşlılar modern kentte yalnız yaşadığı için, aile ortamında yaşamadığı için aile içi ilişkileri de görünmüyor.

Huzurevine kendi isteğiyle gelen yaşlıların, aileleriyle iletişimlerinin iyi olduğunu, çocuklarının ve torunlarının kendilerini aradığı, ihtiyaçlarını da karşıladıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Yani yaşlılar kimseyi rahatsız etmemek için sonunda huzurevini tercih etmişler fakat mecburiyetten huzurevine gelenler ise aile içi sorunlardan dolayı huzurevine yerleşmektedirler.

Halpern 1987 “Aile ve toplum, yaşlı bireylerin korunması, bakımı, desteklenmesi ve sağaltımında kilit rol oynar. Yaşlının bakımında en önemli rolün eşe düştüğü, ama eşlerin de yaşlanarak zaman içinde güçsüzleşmesiyle yetişkin çocukların bu görevi üstlendikleri bilinmektedir. Bu görevi üstlenen yetişkin çocuklar yaşlı için en önemli destek ve sosyal iletişim kaynağıdır” (Ak.Aközer, 2011: 107).

Ebeveynlerin Yaşlılık Dönemlerinde Kaldıkları Yerler

Araştırma kapsamında, Öğretmenler Huzurevinde görüşülen kişilerden ikisinin ebeveynlerinin yaşlılık döneminde tek başlarına, üçünün de ebeveynlerinin çocuklarıyla kaldıkları tespit edilmiştir. Huzurevleri, sanayileşen ve modernleşen toplumun bir sonucu olarak ortaya çıkmışlardır. Geçmişte yaşlı bireylerin çocukları hayattayken, huzurevine gidip orada kalmaları günümüzdeki gibi yaygın değildi. Ağrı Huzurevinde görüşülen kişilerin ebeveynleri yaşlılık döneminde hepsi çocuklarıyla birlikte kalmışlardır.

Yaşayan Kardeşlerin Kaldıkları Yerler

Her iki huzur evinde araştırma kapsamında görüşülen kişilerin kardeşleri, eşleriyle kendi evlerinde yada çocuklarıyla kalmaktadırlar. Görüşülen yaşlı bireylerin bir kısmının kardeşleri hayatta değildir.

Yaşlı Bireylerin Bakış açısından Aile Büyükleri Nerde Yaşamaları Gerekiyor

“Doğu bölgelerde geleneksel ataerkil aile yapısı var, o bölgelerde yaşlıyı huzurevine göndermek çocukların onur gururların gelmez”, “kendi ailesile yaşamak” (İstanbul, Erkek, 80, Dul)

“Kendi rahat edecek biryer”“torunlarla , çocuklarla”(İstanbul, Erkek, 69,Evli)

“Duruma bağlı, çocuklar karar vermeleri lazım, evleri varsa, gelin bakarsa çocuklarla yaşamak gerekiyor” (İstanbul, Erkek, 87, Dul)

İstanbul huzurevinde araştırmaya katılan yaşlılara göre, yaşlıların çocukları ve aileleriyle yaşaması en doğrusudur. Araştırma verilerinden elde edilen bilgilere göre, yaşlı bireyler için aile çok önemli bir ortamdır. Öğretmenler Huzurevin’nde yaşayan yaşlılar huzurevine gelmeyi kendileri tercih etmişler fakat her ne kadar kendileri de

huzurevinde yaşamayı tercih etmiş olsalar da aile onlar için yaşanması gereken bir ortamdır.

“İnsan aileyle yaşamak ister ama aile yok, kendi memleketimde olursa arkadaşlar yeter.” (Ağrı, Erkek, 77, Bekar)

“Çocuklar gevşek oldu, benim evim var, arazim var” (Ağrı, Erkek, 82, Dul)

“Dünyada evden güzel bir yer yok” (Ağrı, Erkek, 63, Evli)

Ağrı huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerin hepsi aynı fikirdedir; aile ve ev çocuklarla yaşamının en doğru yeridir. Kentsel ya da kırsal alan farketmeksizin, yaşlı bireylerin yaşaması için kendi evi, çocuklarıyla yaşaması, en doğru yerdir.

3.2.5. Yaşlıların Huzurevi Hakkındaki Görüşleri

Uzun zaman huzurevinde kalan yaşlılar artık huzurevini kendi evi olarak tanımlanmaktadır.

Yaşlı bireyin bir tercih durumu olursa nerde kalmak isterdi

“Artık tercih durumu yok , ” (İstanbul, Erkek, 80, Dul)

“huzurevi ” (İstanbul, Erkek, 88, Dul)

“Kendime ait olan bir evde yaşamak isterdim” (İstanbul, Erkek, 69, Evli)

“Tercih durumum olursa yine huzurevinde yaşamak isterdim” (İstanbul, Kadın, 88, Dul)

“huzurevi ” (İstanbul, Erkek, 87, Dul)

“Kendi memleketimde, kendi evimde yaşamak isterdim”(Ağrı, Erkek, 77, Bekar)

“Tercih durumum yok” (Ağrı, Erkek, 72, Evli)

“Kendi evim, Allah bu kapıya zaval vermesin ama ben kendim buranın insanı değilim” (Ağrı, Erkek, 82, Dul)

“Evimde, ama hastayım kimse bana bakmadığı için burda kalmak istiyorum” (Ağrı, Erkek, 90, Dul)

“Çocuklarımın yanında”,“ Paran olmazsa bakmazlar” (Ağrı, Erkek, 83, Dul)

“Tercih durumum yok, ama burda kalmak isterdim burası kendi memleketim” (Ağrı, Erkek, 80, Dul)

“huzurevi, başka yerim yok” (Ağrı, Erkek, 51, Bekar)

“Param olsaydı bir ev tutardım orda yaşardım” (Ağrı, Erkek, 63, Evli)

“Çocuklarımın yanında ” (Ağrı, Kadın , 70, Dul)

“Çocuklarımın yanında” (Ağrı, Kadın, 75, Dul)

Araştırma kapsamında ele alınan İstanbul’daki huzurevinde yaşayan yaşlılar seçim şansı olduğu takdirde yine huzurevinde yaşamak istediklerini ifade etmektedirler. Çünkü yaşlı bireyler yaşlıları ve konuşabilecekleri insanlarla aynı ortamı paylaşmaktadırlar.

Araştırma kapsamında ele alınan Ağrı’daki huzurevinde yaşayan yaşlılar tercih durumları olursa çocuklarıyla veya kendi evlerinde kalmayı tercih ediyorlar, bir kişi dışında herkes kimsesizlik nedeni ile huzurevini tercih etmektedir.

Yaşlı Bireylerin Huzurevi Hakkındaki Düşünceleri

“Herkesin görüşüne bağlı, buraya gelen insan kendi ile barışık olacak”, “ İyi bir yerdir, Öğretmenler huzurevinin özelliği, burda yaşayanların hepsi bilim adamları” (İstanbul, Erkek, 80, Dul)

“Huzurevi güzel bir yer, memnunum” (İstanbul, Erkek, 88, Dul)

“Huzurevi iyi bir yer, kimse karışmıyor, kitaplarım var burda huzur içindeyim” (İstanbul, Erkek, 69, Evli)

“İyi bir yer, çocuklara yük olmaktansa eziyet etmektense burası iyi bir yer” (İstanbul, Kadın, 88, Dul)

“Hepsi öğretmen oldukları için iyi bir yer” (İstanbul, Erkek, 87, Dul)

Araştırma kapsamında ele alınan İstanbul’daki huzurevinde yaşayan yaşlılara göre huzurevi, orada yaşayanların hepsinin öğretmen, kendi meslektaşları, kendi yaşlıları olan ve fikirleri birbirine yakın olan insanlarla bir arada oldukları için huzurevini iyi bir yer olduğunu düşünüyorlar.

“ İyi bir yer, ama meraklı dertli bir insana zor, hep düşünceyle geçiyor” (Ağrı, Erkek, 72, Evli)

“Ağır burası olmasaydı nereye gidecektim? Çok iyi bir yer” (Ağrı, Erkek, 90, Dul)

“Dolu huzur , kimsesizlerin yeri, yetimler yeri” (Ağrı, Erkek, 83, Dul)

“Burdakılar hep çaresiz ve kimsesizlerdiler” (Ağrı, Erkek, 51, Bekar)

“Çocuk büyüttüm bana baksın, ama bakmadi, burda olduğum için çok üzgünüm”
(Ağrı, Erkek, 63, Evli)

Ağrı Huzurevinde yaşayan yaşlılar huzurevinin iyi bir yer olmasını düşünüyorlar, huzurevindeki imkanlar daha rahat olduğu için, personelle görüşdüğümüzde, burda yaşayan yaşlılar burdan gitmek istemedikleri belirlenmiş, *“Bazı yaşlıların çocuklari onlari burdan almak istiyorlar ama gitmiyorlar, burası daha rahat diyorlar”*

Ağrı huzurevinde yaşayan yaşlılar ihtiyaçları kurum tarafından yeteri kadar karşılanmasını ifade ediyorlar.

Araştırma kapsamında ele aldığımız yaşlılar tum yaşlılar huzurevi hakkında olumlu düşündükleri ifade edilmiş.

Yaşlı Bireylerin Huzurevine Gelmeden Önce Huzurevi Hakkındaki Düşünceleri

Araştırma kapsamında ele alınan İstanbul'daki huzurevinde yaşayan yaşlıların düşünceleri:

“Gençliğimde hiç huzurevine gelmeye rağbet etmezdim ama nasıl hanım öldü huzurevine gelmeyi düşündüm” (İstanbul, Erkek, 80, Dul)

“Herkes huzurevini kötü anlatıyordu ama güzel bir yer” (İstanbul, Erkek, 88, Dul)

“İyi bir yer olmasını düşünüyordum ” , “Bazıları yaşlıyı huzurevine göndermeyi ayıp biliyorlar” (İstanbul, Erkek, 69, Evli)

“Çocuklara yük olmamak için, yaşlı insana en iyi yer huzurevidir, insan kendine yaşıyor” (İstanbul, Kadın, 88, Dul)

“Hiç bir düşüncem huzurevi hakkında yoktu” (İstanbul, Erkek, 87, Dul)

Araştırma kapsamında ele alınan Ağrı huzurevinde yaşayan yaşlılardan bir kişi dışındaki tüm yaşlılar hiçbir bilgiye sahip değillerdi, hiçbir fikirleri yoktur.

“İstanbul'da huzurevine gittim ama hiç sevmedim, bir kişi vefat etmiş hiç bir cenaze töreni olmadı sadece geçmiş olsun diyip adamı götürdüler”, “Gelin bana dedi gitme huzurevine orda seni döverler, gidirsen seni bir daha eve almayacağız”

Başvuru Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar

“Bir zorluk görmedim huzurevine gelmek için”,“Sıraya giriyorsun, sıra gelince alıyorlar” (İstanbul, Erkek, 80, Dul)

“Huzurevine gelmek için sadece sıra bekledim” (İstanbul, Erkek, 88, Dul)

“Hiç bir zorluk görmedim biraz sıra bekledim” (İstanbul, Erkek, 69, Evli)

“Hiç bir zorluk görmedim, başka huzurevine de başvurduğum dedim burası kapanırsa oraya geçim, ama orda hala sıra bekliyorum ” (İstanbul, Kadın, 88, Dul)

“Sıraya girdim ama hemen aldılar” (İstanbul, Erkek, 87, Dul)

Araştırma kapsamında İstanbul Öğretmenler Huzurevi’nde görüşülen yaşlılar, huzur evine başvurdukları zaman bir zorluk görmediklerini ve sadece sıra beklediklerini belirtiyorlar. Ağrı Huzurevinde yaşayan yaşlılar huzurevine sağlık raporu ile hemen yerleştiklerini ve hiçbir sıkıntı yaşamadıklarını bildirmişlerdir.

3.2.6. Yaşam Doyumu

Yaşlı Bireyin Şu Anda Olmak İstedığı Yer Durumu

Araştırma kapsamında görüşülen yaşlılardan, İstanbul Öğretmenler Huzurevi’nde yaşayanların hepsi yine huzurevinde olmak istediklerini belirtmektedir.

“Anlaşabilecek insanlarla bir yerde olmak isterim” (İstanbul, Erkek, 69, Evli)

Ağrı Huzurevinde araştırmaya katılan yaşlılar 10 kişiden sadece 2 kişi, yine huzurevinde kalmak isterdim diye cevaplandırmışlardır. Kalan 8 kişi, memleketinde, kendi evinde ve çocuklarıyla kalmak isterdim diyorlar.

“Memleketimde köyde olmak isterdim” (Ağrı, Erkek, 77, Bekar)

“Annemin evinde olmak isterdim” (Ağrı, Erkek, 72, Evli)

“Kendi evimde, kapımın önünde boynumu bükecektim, oturacaktım” (Ağrı, Erkek, 82, Dul)

“Köyde olmak isterdim” (Ağrı, Erkek, 90, Dul)

“Kimsem yok, ama köyde olmak isterdim” (Ağrı, Erkek, 51, Bekar)

“Köyde kendime ait bir evde yaşamak isterdim” (Ağrı, Erkek, 63, Evli)

“Çocuklarımla yanında olmak isterdim” (Ağrı, Kadın, 70, Dul)

“Çocuklar beni burdan alırsalar giderim, çocuklarla olmak isterdim” (Ağrı, Kadın, 75, Dul)

Yaşlı Bireylerin Mutluluk Kaynağı

“En ufak şey beni mutlu eder” (İstanbul, Kadın, 88, Dul)

“Kendi kendime mutluyum, memleketteki arkadaşlar ” (Ağrı, Erkek, 77, Bekar)

“Eşim, keşke onun yerine ben ölseydim” (Ağrı, Erkek, 90, Dul)

“Hayatımıza kimse karışmıyor, hiç kimse beni mutlu edemez” (Ağrı, Erkek, 80, Dul)

“Kimse beni mutlu etmez” (Ağrı, Erkek, 51, Bekar)

Öğretmenler Huzurevi’nde yaşayan yaşlılardan bir kişi kendisini eşinin mutlu ettiğini, diğer 4 kişi ise torunları ve çocuklarının kendilerini mutlu ettiklerini ifade etmektedirler. Ayrıca hepsi kendini mutlu hissetmektedirler.

Ağrı Huzurevi’nde yaşayan yaşlılardan 4 kişi dışında hepsi yukarıda ki yanıtları verdi. 6 kişi, kendilerini torunları ve çocuklarının mutlu ettiklerini ifade etmektedirler. Hepsi kendini mutlu hissetmektedirler.

TÜİK’e göre 2012 yılında yaşlılık dönemindeki bireylerin mutluluk kaynağı %62 ile aileleridir, 2012 yılında 65 ve daha yukarı yaştaki kadın ve erkek nüfusun en önemli mutluluk kaynağı, aileleridir. İkinci sırada gelen mutluluk kaynağı kadınlar için %22, 9 ile çocukları, erkekler için ise %11, 7 ile eşleridir.

TÜİK 2012 yılında 65 yaş ve daha yukarı yaştaki erkeklerin %64,2’si, kadınların ise %57, 3’ü kendilerini mutlu hissetmektedir.

Yaşlıların mutluluk ve refahında temel öge aile olarak belirtilmişse de özellikle ailenin yokluğu ya da fiziksel olarak uzaklığı durumunda arkadaşlar ve komşularla olan ilişkiler öne çıkmaktadır. Gerek aileyle, gerek kardeşlerle, gerekse arkadaşlarla olan ilişkilerin yaşlı refahı ve mutluluğundaki önemi pek çok araştırmada vurgulanmakla birlikte, ailenin, kardeşlerin ya da arkadaşların varlığının yaşlının olumlu bir benlik kavramı geliştirmesinde sanıldığı kadar etkili olmadığını ileri süren araştırmalar da vardır. (Ak.Aközer, 2011: 107)

Tufan(2006)'a göre Türkiye Birinci Gerontoloji Atlası (Gero-Atlas) araştırması bulgularına göre, ülkemizde yaşlıların %38'i geleceğe umutsuzlukla bakmaktadırlar ve en çok yalnızlıktan şikayet etmektedirler. (Ak.Kurt vd.2010: 37)

2.3.7. Kurum Dışında Yaşayan Yaşlıların Huzurevi Hakkındaki Algıları

Kurum dışında ise araştırmaya katılan 20 bireyden 10'u İstanbul 5 kişi Erzincan ve 5 kişi Erzurum ise kendi evlerinde yaşamaktadır. Bu 20 kişi'den 8'i kadın, 12'si erkektir.

Yaş Dağılımı

Araştırmaya katılan 20 bireyden 11 kişi ise 61-70 yaş arası, 7 kişi yaşlı 71-80 yaş arası, 2 kişi 81-90 yaş arasındadır. Kurum dışında araştırmaya katılan yaşlılarda genel olarak yaş dağılımları 67 yaş üzeridir .

Yaşadığı Yerin Özelliği

Katılımcıların doğum yerlerine bakıldığında 7 kişi İstanbul doğumlu, 1 kişi Afyon, 2 kişi Karadeniz (Samsun, Artvin) doğumlu, 10 kişi ise Doğu Anadolu doğumlu Olduğu tespit edilmiştir.

Medeni Durum

Araştırmamıza katılan yaşlıların, İstanbul'da yaşayan 2 yaşlının eşleri vefat etmiş, 3 kişi eşinden boşanmış, 5 kişinin ise evli olduğu belirlenmiş. Doğu Anadolu'daki (Erzurum ve Erzincan) yaşlıların medeni durumlarına bakıldığında 6 kişinin eşi vefat etmiş, 4 kişi ise evli olarak yaşamaktadır.

Öğrenim Durum

Eğitim durumlarına bakıldığı zaman, İstanbul'da yaşayan yaşlılardan 3 kişi yüksek okul mezunu, 1 kişi lise mezunu, 3 kişi ortaokul, 2 kişi ilköğretim mezunudur ayrıca, 1 kişi her hangi bir öğretim kurumuna gitmeden okuryazar olduğu ifade etmiştir.

Doğu Anadolu'da araştırmaya katılan yaşlılar 2 kişi dışında hiçbirinin okula gitmediği saptanmıştır. Bu 10 kişiden, 4'ünün okur yazar olmadığı, 4'ünün herhangi

bir eğitim kurumuna gitmeden okur yazar olduğu ve 2'sinin de ilkokulda okuduğu belirlenmiştir. Doğu Anadolu'da cinsiyet dağılımına göre kadınlar okuma yazma bilmeyen kısmı oluşturmaktadırlar.

EK4' de Kamu Kurum Dışında İstanbul , Erzurum ve Erzincan 'da Yaşayan Yaşlıların Sosyo-Demografik Özellikleri belirlenmiştir.

Kiminle Yaşadıkları

İstanbul'da araştırmaya katılan yaşlı bireylerden evli yaşlılar evlerinde sadece eşyle birlikte yaşamakta olduğunu, boşanan 2 kişinin yalnız 1 kişi çocuklarıyla ve eşleri vefat eden yaşlı bireyler yalnız yaşayan katılımcılardır. Katılımcılar aile içi ilişkilerinin iyi olduğunu belirtmişlerdir.

Doğu Anadolu (Erzurum, Erzincan) katılımcıların evinde sadece eşyle birlikte yaşayan 2 kişi vardır, evinde eş ve oğlu, gelin ve torunlarla 2 kişi yaşamaktadır. Eşleri vefat eden kişilerin hepsi yani 6 kişi'de çocuklarıyla yaşamakta olduklarını belirtmişlerdir. Aile ortamında yaşayan yaşlılar, aile içi ilişkilerinin neredeyse iyi olduğunu ifade etmektedirler. Hepsi evlatlarıyla ilişkilerinden memnunmuş.

İstanbul'da kurum dışında araştırmaya katılan 10 yaşlıdan hiçbirisi çocuklarıyla yaşamamaktadır buna karşın Doğu Anadolu Bölgesi'nde araştırmaya katılan 10 yaşlıdan 8'i çocuklarıyla (bunlardan 2 kişisi ise eş, çocuk ve torunlarıyla) oturdukları belirlendi.

Huzurevi Hakkında Yaşlı Bireyin Düşüncesi

Araştırmaya kamu dışından katılan 4 kişi hariç 16 kişinin huzurevi hakkında olumlu bakışları yoktur.

“Gittik gördük çok güzel bir yer, huzurevine yerleşmek için 4 aydır sıra bekliyoruz, eşimle beraber karar verdik, artık yaşlandık, bende ona bakamıyorum, huzurevi bizim için daha rahat yer”(İstanbul, Kadın, 81, Evli)

“Evde bakıcım var, ayaktan düşmedim hala ama çocuklar merak ediyorlar, hep beni düşünüyorlar ama huzurevi güzel bir yer olduğunu düşünüyorum”(İstanbul, Kadın, 76, Dul)

“Benim halam 2 yıl huzurevinde yaşadı, güzel yerdi ben onun ziyaretine giderdim”
(İstanbul, Kadın, 67, Evli)

“Huzurevinde yaşayanlar orda ömür geçirmelerinden memnun değiller ki güç, mal çocukların elinde olduğu için onlar mecburen orda yaşamaktalar,” (İstanbul, Kadın, 72, Evli)

“Yalnız kalmayı huzurevine gitmeye tercih ederim” (İstanbul, Erkek, 64, Boşanmış)
“Kötü bir yer olmadığını düşünüyorum, konuşacak sohbet edecek insanlar oluyor”
(İstanbul, Erkek, 69, Boşanmış)

“Sanki mahkumsun orda, hapis gibi” (İstanbul, Erkek, 70, Evli)
“İsmi sadece huzurevi orda huzur yok” Komşulardan huzurevi hakkında kötü şeyler duymuş (Erzurum, Kadın, 68, Dul)

“Hep kötü anlatıyorlar, huzurevinden korkuyorum, ordakılar hep ölümlerini bekliyorlar” (Erzurum, Kadın, 79, Dul)

“Huzurevi kimsesiz muhtaç yaşlılar yeridir” (Erzincan, Erkek, 67, Dul)
“Yaşlı ana baba hakkı değil huzurevinde ölmelerini beklesinler” (Erzincan, Erkek, 67, Evli)

“Allah herkese hayırlı evlatlar nasip etsin, ana babalarını huzurevine göndermesinler”
(Erzincan, Erkek, 69, Evli)

Kurum dışında yaşlılarla yapılan mülakatlara göre, 4 kişi dışında 12 kişi kurum bakımlarına sıcak bakmaktadırlar. 4 kişinin düşüncesi yokmuş. Geleneksel bakış açısına sahip kişilerin, huzurevi hakkında olumsuz yanıtları vardır. İstanbul’da yaşayan yaşlılardan, 4’ünün huzurevi hakkında olumlu bakışları vardır.

Kurum Dışında Yaşayan Yaşlılar Huzurevine Gitme Tercihleri

“Biz huzurevine gitmeyi tercih ettik o yüzden huzurevine başvurduk” (İstanbul, Kadın, 81, Evli)

“Huzurevine gitmeyi düşünüyorum ama çocuklar izin vermiyorlar, bana bakıcı tutmuşlar, bakıcım var” (İstanbul, Kadın, 76, Dul)

“Yalnız kalıp ölmemi, huzurevine gitmeye tercih ederim” (İstanbul, Erkek, 64, Boşanmış)

“Kendi işlerimi halledebiliyorum, halledemezsem giderim, sohbet edecek insanlar oluyor, yalnız kalmam” (İstanbul, Erkek, 69, Boşanmış)

“Eşim bana bakar, Allah eşime uzun ömürler versin olmazsa ölürüm” (İstanbul, Erkek, 76, Evli)

“Kendi evimde hanımla beraber yaşamak daha beni mutlu eder” (İstanbul, Erkek, 70, Evli)

“Nasıl eşim beni bıraktı, çocuklarda beni bıraktılar, ilerde hasta olursam bakacak kimse yok, huzurevine gitmekten sanırım başka çare görmeyeceğim” (İstanbul, Erkek, 66, Boşanmış)

“Evlat, gelin bakmazsa gitmek zorunda kalacağım” (Erzurum, Kadın, 68, Dul)

“Huzurevine gitmeyi bir kere evde söyledim oğlum ağladı, ana seni huzurevine göndermem dedi” (Erzurum, Kadın, 71, Dul)

“4 tane oğlum var gelinlerim var, bana bakalar, benim huzur evinde ne işim var?” (Erzurum, Kadın, 79, Dul)

“Kızım bana çok iyi bakar, damadım torunlarım hepsi beni severler, çok hasta olursam huzurevine giderim, çocuklarıma kıyamam onları zor durumda bırakmak istemem ama damadım izin vermez, bir kere konuştum dediler komşular duyarsa ne derler bize baba?” (Erzurum, Erkek, 69, Dul)

“Biraz rahatsızlığım var eşim olmazsa, çocuklar bana bakmazlar, hemen beni huzurevine gönderirler” (Erzurum, Erkek, 66, Evli)

“Kimsesiz değilim, muhtaç değilim, neden huzurevine gidim” (Erzincan, Erkek, 67, Dul)

“Çocuklarıma fazla yük olmak istemem, eşim bana bakmazsa çocuklar beni gönderseler giderim” (Erzincan, Erkek, 67, Evli)

“Allaha şükür, ben çocuklarımla helal kazançla büyüttüm baktım, ama onlar bana bakmaya mecbur değiller” (Erzincan, Erkek, 69, Evli)

“Gelinim çok iyi, ana gibi bana bakar, oğlumdan, kızımdan daha iyi bana bakar, huzurevine gitmek istemem” (Erzincan, Erkek, 77, Dul)

Evli yaşlılar, kendi eşlerine direnerek huzurevi gitmeye sıcak bakmıyorlar, sadece 1 evli eşle karşılaştık, huzurevine gitme için kurum bakıma başvuru yapmışlar, bu yaşlı çiftin çocukları yurt dışında yaşıyorlardı, bunun da huzurevine

başvurmalarında etkisi varmış. Doğu Anadolu bölgesinde, çocukların yaşlı ebeveyelerine bakmaları daha yaygındır.

Kamu Kurum Dışında Yaşayan Yaşlıların, Toplumdan Beklentileri

Kamu Kurum Dışında araştırmaya katılan yaşlılar'da, Evli ve eşleriyle yaşayan yaşlılar genel olarak ilişkilerin olumlu olduğunu ifade etmekte, Dul olan yaşlılar, ilişkilerinde ki çocuklar, damat torunlarla iyi olduğunu değerlendirmişler, Boşanan kişiler zaten eşleriyle anlaşamadıkları için ayrılmışlar, bir kişi dışında 2 kişi çocuklarıyla ilişkilerin iyi olmasını belirtmişlerdir.

Doğu Anadolu'da araştırmaya katılan yaşlılar birlikte yaşadığı kişilerden memnuniyet ve olumlu katkıları olarak belirliyorlar.

Kamu Kurum Dışında görüşme yapan yaşlılarla, İstanbul bölgesinde her 10 kişi kendileri huzurevine gitme karar verebileceklerini belirtmişler, hal bu ki tam aksi Doğu Anadolu bölgesinde görünüyor, zaten huzurevine gitmeye pek olumlu bakmadıkları için bir kişi dışında ki kendi gitmeye karar verebileceklerini belirtiyorlar, halbu ki Doğu Anadolu bölgesinde tam tersi görünüyor. Zaten hepsi çocuklarının karar vereceklerini ifade ediyorlar.

Evli ve dul yaşlı erkekler, hepsi eşlerin kendi hayatlarında çok önemli olduğunu belirtiyorlar, aynıysa huzurevinde yaşasayan yaşlı erkeklerde görülmekte, yani sanki yaş ilerledikçe iletişimleri daha iyi oluyor.

Kent düzeyinde olan Erzurum ve Erzincan da araştırmaya katılan yaşlılar Evli çocuklarıyla yaşama nedenlerini , torunlara bakmak , yalnız kalmamak ve çocuklara destek olmak için yanıtlamışlardır. Bu bölgede yaşlı birey toruna bakması bir görev olarak değerlendiriliyor.

“Kreş torun için en güzel yer, ben onlara fazla birşey öğretemem ”(İstanbul, Kadın, 76, Dul)

Tezacn(1990:214)'a göre kentsel yaşamda yaşlı bireylerin yetişkin çocuklarına ev işlerine yardım ederek, torun bakarak ve yemek pişirerek destek oldukları ve kendilerinin de yalnızlıklarını paylaştıklarını belirtmektedir. Böylece kentsel yaşamda yaşlı-yetişkin evlat ilişkisinde karşılık esasına dayalı bir anlayışın olduğu görülmektedir.

Timur 1972 Geleneksel toplumlarda ve kırsal yerleşim bölgelerinde daha çok görülen “Aile başkanı ve karısıyla evli oğulları, gelinleri veya bir evli oğul ve diğer bekar çocukları, yada tek bir evli oğulları, gelin ve torunlarının birlikte oturdukları” (Taylan, 2009: 119-120)

Aile yaşamı en fazla araştırılan konulardan biri olmakla birlikte, yaşlıların yaşamında arkadaşlık ilişkileri de çok önemlidir. Ancak, bazı araştırmalar uzun süreli arkadaşlıkların korunduğunu gösterirken, bazıları da yaşlı birlikte ilişkilerin zayıfladığını ortaya koymaktadır. Birçok araştırmacı kadınların erkeklerden daha anlamlı ve derin arkadaşlıklar kurabildiklerini belirtmektedir. Yaşlı erkekler eşlerine her yönden daha bağımlılar ve eş yitimine daha zor uyum sağlıyorlar, kadınlar ise ailede kopukluk olunca arkadaşlarına daha kolay dönebiliyorlar. Erkeklerin daha geniş bir arkadaş çevresi oluyor. Orta sınıf arkadaşlarını korur ve çoğaltırken, işçi sınıfı komşuları yeğliyor. Ayrıca, yaşam doyumu da arkadaşlıkla ilişkili bulunmaktadır. Blau, yaşlılıkta yeni bunalım ve rol değişimleriyle başaçıkmanda arkadaşlığın önemini vurgulamaktadır. Bununla birlikte, arkadaşlık aile ilişkilerinin yerini dolduramamaktadır. Doğrudan bakım olmasa bile, kurumlardaki yaşlılarla daha çok aileleri ilgilenmektedir. Kuruma gitmek çocuklarla ilişkiyi bozmamakta, hatta bazen güçlendirmektedir(Onur, 2006: 329).

SONUÇ

Türkiye genç nüfusa sahip bir ülke , günümüzde yaşlılık Türkiye’de sorun olarak ortaya çıkmamıştır ama bu genç nüfus giderek yaşlanmaktadır. Türkiye’de yaşlılık üzerinde yapılan araştırmalar daha çok sağlık ve tıp alanlarında olmuştur. Son bir kaç yıldır, yaşlılığın bir sorun olarak görüldüğü anlaşılmaktadır.

Türkiye’nin Doğusunda ve Batısında Huzurevlerinin Kıyaslanması araştırmamızda, yaşlılık olgusu çeşitli yönleriyle incelenmiştir. Bu araştırma da huzurevlerinin ve kurum dışında yaşlılarla aile içi ilişkiler, kent ve kırsal bölgesel farklılıklara yönelik bir çalışma oluşturuldu.

Türkiye’de yaşlılığa dair yeterli politikalar bulunmaktadır, dolayısıyla yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak için bakım hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı kurumlar, özel huzurevlerinin ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

Araştırma, Marmara bölgesinde Validebağ Mustafa Necatibey Öğretmenler Huzurevi ve Doğu Anadolu bölgesinde Ağrı Huzurevinde yapılmıştır. Yaşlıların görüşmelerde bilgiler elde ettik. İstanbul ve Ağrıyı örnek olarak seçmemizin nedeni; İstanbul’un, Türkiye’nin modern, sanayileşmiş ve nüfus olarak büyük bir orana sahip olmasıdır. Ağrı şehrinin seçilmesinin nedeni, ise Ağrının daha geleneksel bir ortama sahip olması, kültürlere, örf ve adetlere daha bağlı olmasıdır. Kentleşme sürecinde toplumda değişimler ortaya çıkıyor, bu değişim ise kültür, yaş, eğitim, aile yapısı, aile içi ilişkiler, medeni durum, çocuk sayısı dir.

Huzurevleri ve yaşlı bakım merkezleri, Son birkaç on yıl içinde ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkma nedenleri, kesinlikle bugünkü gençlerin ve insanların zalim olduklarını göstermiyor.

Türkiye’de 269 huzurevinden 181 tanesi 2000 yılından sonra kurulmuştur ve 117 huzurevi ise 2000 yılından önce kurulmuştur.

Yaşlıların, huzurevinde kalma süreleri , huzur evini tercih etmelerinin nedenleri, kiminle karar verdikleri, aile yapısı, aile içi ilişkiler noktasında neden, İstanbul ve Ağrı huzurevinde farklılıklar görülüyor.

Türkiye’nin yaşlı nüfus sayısına bakıldığı zaman 2012 Ulusal eylem planı Araştırma sonuçlarına göre; Türkiye nüfusunun yüzde 7.34’si 65 yaş üzerindedir. Bu

oran, kırsal yerleşim yerlerinde yüzde 2.63, kentsel yerleşim yerlerine göre yüzde 4.71 dir. Kentsel ve kırsal nüfuslar arasındaki bir farklılık görünüyor, kentsel nüfus içinde 65 yaş üzeri nüfusun oranı kırsal nüfusa göre daha yüksektir. Yüzde 7.34'ü 65 yaş üzerindedir. Ancak sadece 0.33 %'ü çeşitli kurumlarda yaşamaktadırlar .

Türkiye'de, huzurevleri 59 ilde hizmet vermektedir. Huzurevi olmayan 22 ilin 9'unun Doğu Anadolu bölgesinde olduğu belirlenmiştir. Marmara bölgesinde 5 tane huzurevinin yaşlı kapasite sayısı ve Doğu Anadolu bölgesinde 4 tane huzurevi kapasitesi ve halihazırda yaşayan yaşlıların sayısı araştırıldı, ve çarpıcı bilgiler görüldü. Marmara bölgesinde ki huzurevleri dolu kapasite ile çalışırken, Doğu Anadolu bölgesi kapasite ve yaşlı sayısının az olduğu saptanmıştır.

Çalışma kapsamında örnekleme alınan yaşlıların huzurevinde'ki yaşlıların 75 yaş üzeri olduğu görülürken, kurum dışında yaşayan yaşlıların 67 yaş üzeri olduğu görülmüştür. Araştırmada 17 kişinin dul olduğu belirlenmiştir. Doğu Anadolu'da görüşmeye katılan, hem huzurevi yaşlılarının hem de kurum dışında yaşayan yaşlıların 4'ten fazla çocukları olduğu saptanmıştır, ama İstanbul tüm araştırmaya katılan yaşlıların çocuk sayılarının 4'ten az olduğu görülmüştür.

Öğretmenler Huzurevi'nde yaşayan yaşlılar 2 yıldan 21 yıla kadar huzurevinde yaşadıklarını ifade ettiler, ama Ağrı Huzurevinde yaşayanlar 5 kişi dışında bir, iki ve 5 senedir huzurevinde yaşadıklarını belirttiler, kalan yaşlılar ise sadece bir kaç aydır huzurevinde yaşıyor olduklarını belirtmişlerdir.

Yaşlı bireylerin eğitim durumları ise, öğretmenler huzurevinde yaşayanlar dışında, ağrı huzur evinde düşük olduğu saptanmıştır, aynisi kurum dışında istanbulda yaşayanlar eğitim durumları Doğu Anadolu bölgesine göre daha yüksek olduğu belirlenmiş , ama erkekler ve kadınların arasındaki eğitim farkı açıkça belli oluyor kız erkek çocuk ayırımından kaynaklanmıştır.

Eğitilmiş insanlar gerek değişen şartlara göre kendilerini yetiştirmede, gerek çevrelerine ve topluma uyum sağlamada başarılı ve uyumlu olurlar. Çünkü eğitim yoluyla insanın şahsiyeti geliştirilirken zevk ve kabiliyetleri de gelişir. Böyle insanlar yaşlandıklarında da kazandıkları ve alıştıkları hayat tarzlarını sürdürmeye devam ederler. Devletin eğitim politikası herkese zorunlu eğitimi (mümkün olduğunca uzun bir süre) vermeli, mümkün olduğunca da her insana istekli ve yetenekli olduğu alanda

eğitim görme imknı sağlayarak insanların kendilerini gerçekleştirmelerini sağlamalıdır. Böylece hem kendini gerçekleştirme düzeyine gelmiş fertler huzurlu ve uyumlu yaşayacaklar, hem de bu tür fertlerden oluşan toplum hızla kalkınacak ve gelişecektir. (Ergan, 2007: 64).

Aile ortamında yaşlı bakımı genellikle yaşlı bireyin esi ve çocukları üzerinde odaklanmakta, yaşlıların bakımından birincil olarak eşler, kız çocukları, gelinler olarak kadınlar sorumlu tutulmaktadır. Kadının üstlendiği sorumluluklara bir de yaşlı bakımı eklendiğinde, kadınlar fiziksel, psikolojik ve sosyal olarak olumsuz yönde etkilenebilmektedirler (ztop, 2008: 44).

Yaşlı bireylerin huzurevi tercihlerinde aileye yk olmama ve yalnız kalmama nedenleri etkili olmuştur. Öte yandan Ağrı huzurevindeki yaşlılar için ise en önemli faktör çocukların bakımlarını stlenmemeleri olmakla birlikte, aile içi ilişkilerin iyi olmaması ve kimselerinin olmamasıdır. Sadece Doğu Anadolu bölgede huzurevinde değil kurum dışında yaşayan yaşlılarda çocuklarının onlara bakmaması sonucu huzurevine gitme zorunda olacaklarını ifade etmişlerdir.

Yaşlılar huzurevini seçtiği zaman artık yaşlılar çocukların onlara bakmadıklarını anlarlar, Halbuki, onlar kendi ebeveynlerine bakmışlardır.

Erkeklerde büyük oranda görülen problem kadınlarda görülmedi. Erkeğin yaşı artarken kadına olan bağlılıklarında artmıştır. Dul erkekler bunu şu şekilde dile getirirler: “eşim öldükten sonar huzurevine geldim. Eşim ölünce ben bittim. Eşim öldükten sonra çocuklar bana bakmadılar”.

Ağrı Huzurevinde araştırmaya katılan yaşlılar huzurevine gelmeden önce büyük kısmı çocuklarıyla yaşamaktaymışlar, aksine İstanbul ğretmenler Huzurevinde yalnız veya eşleriyle beraber yaşamaktaymışlar, eşleri öldükten sonra hemen huzurevine yerleştiklerini ifade ettiler. İstanbul ğretmenler Huzurevinde yaşayan yaşlılar çocuklarıyla kalmayı denemeden huzurevine yerleşmişlerdir ama Ağrı Huzurevinde araştırmaya katılan yaşlılar çocuklarıyla kaldıktan sonra mecburen huzurevine yerleşmişlerdir.

Görüşmelere göre ğretmenler Huzurevinde yaşayan yaşlılar huzurevine yerleşme kararını kendileri almışken, Ağrı huzurevinde yaşayan yaşlılar mecburen huzurevine gelme kararı vermişlerdir. İstanbul’da kurum dışında yaşayanlar kendilerinin

bu kararı verdiklerini ifade ederken Doğu Anadolu bölgesinde çocuklarının karar verdiğini ifade etmektedirler.

Yaşlı daha çok aile içinde yaşamayı tercih etmektedir. Yaşlıların bakış açıları belli ediyor. Genel müdürlüğe bağlı ve özel huzurevler var olurken geleneksel olarak yaşlı tek başına veya evde çocuklar tarafından bakılmaktadır. Kırsal bölgelerde yaşlı birey aile içerisinde yaşamaktan dolayı saygı görüyor, ama modern endüstri kentlerde, aile içindeki ilişkilerin ve aile bağlarının daha azaldığı görünüyor. Her toplumda huzurevlerin olumlu ve olumsuz değerlendiriliyor. Modernleşen ve kentleşen toplumlarda yaşlıya bakım aile ve evlatların görevlerinden alınmış artık kurumlar ve huzurevlerine bırakılmıştır.

Türkiye’de yaşlı birey için evde bakım bir tur örf ve adet olarak kabullenmiş, ama son dönemlerde modern kentlerde huzurevlerin ve bakım hizmetleri arttığı görünüyor. Kent düzeyinde olan bölgelerde yaşlı birey aileyle yaşamaktadır, tam aksine İstanbul gibi modern kentlerde’de geleneksel ailenin artık çekirdek aile haline gelmesi yaşlı bireyin yalnız bırakılmasına neden olmuştur ve yalnız bırakılmak yaşlıyı huzurevlerine yönlendirmektedir.

Yaşlı bireyler, huzurevinde yaşayanların ve Kurum dışında yaşayanların hepsi, en doğru yerde yaşamadıklarını, en doğru yerin aile olduğunu söylemektedirler. “dünyada evden güzel bir yer yok”.

İstanbul Huzurevinde yaşayan yaşlıların aile içi ilişkileri, Ağrı Huzurevine göre daha iyi olduğu saptanmaktadır, Ağrı huzurevinde çocuklar, gelin ile ilişkileri iyi olmadıkları için bakamıyorlar ve bunun için huzur evinde yaşamlarını sürdürmektedirler. Doğu Anadolu bölgesindeki yaşlı bireyler çocuklardan daha fazla bir beklentisi var gibi görünüyor. İstanbulda aile bağları zayıf olduğu için yaşlının hiçbir beklentisi yokmuş gibi görünüyor.

Huzurevine gelmeden önce yaşlı bireyin bakış açısı huzurevi hakkında genel olarak pek iyi olmadığı belirlenmiş, yani bazıları huzurevi hakkında medyadan kötü haberler duyduklarını ifade etmişler. Yaşlı bireylerin huzur evlerine gelmeden önce ve geldikten sonra ki bakış açısında olumlu değişimler olduğu görülmüştür.

Yaşlılar aile ortamında daha mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. Yaşlı açısından değerlendirildiğinde, yaşlının aile dışında bir bakım biçimi olan huzurevine

yerleştirilmesi özellikle yaşlı açısından kolay kabullenilebilir bir durum değildir (Bahar vd, 2009: 91).

Huzurevine yerleşme sırasında, Ağrı Huzurevinde yaşayan yaşlılar hiç bir sıkıntı ve sıra beklemediklerini ve huzurevine başvurdıkları zaman hemen oraya yerleştirildiklerini (sağlık raporu) anlatırken, İstanbul Öğretmenler Huzurevinde yaşayan yaşlılar hepsi sıra beklediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca kurum dışında İstanbul'da yaşayan yaşlı bir çift huzurevine girmek için 4 aydır sıra beklediklerini ifade etmiştir.

Kurum dışında yaşayan yaşlılar, huzurevini sadece mecbur oldukları zaman tercih ediyorlar ve huzurevine gitmeye pek razı değiller. Daha çok onlar torunları ve aileleriyle birlikte yaşamaktan mutlu olduklarını söylüyorlar.

İstanbul Öğretmenler huzurevinde araştırmaya katılan yaşlıların çocukları ve torunları onların ziyaretine geliyorlar , ama Ağrı Huzurevinde yaşayan yaşlılar sanki terk edilmiş gibi görünüyorlar, onların ziyaretçileri yok ve sadece 2 kişi telefonla çocuklarıyla görüşüyor. Hiç kimse onların ziyaretine gelmiyor. Aksi halde kurum dışında yaşayan yaşlılar Doğu Anadolu bölgesinde aile içerisinde saygı görüyorlar, ama İstanbul'da yaşayan yaşlılara göre kendilerini terkedilmiş ve yalnız hissetmektedirler.

Validebağ Mustafa Necatibey Öğretmenler Huzurevi kuruma bağlı olduğu için yaşlılar huzurevi'nin ücretini kendileri ödemektedirler, zaten burada yaşayan yaşlıların hepsinin emekli maaşları vardır, ama Ağrı huzurevindeki yaşayan yaşlılar emekli maaşları olmadığı için Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü bu yaşlı bireylere yaşlı maaşı bağlıyor .

Doğu Anadolu bölgesinde Ağrı Huzurevinde yaşayanlar, huzurevine gelmeden önce hangi kuruma başvurdıklarını bilmiyorlardı, bir çok yaşlı bunları görüşlerinde ifade etmişlerdir. Muhtar, kaymakam, jandarma, bu yaşlıları huzurevine gönderilmeleri girmeleri için yardım etmişlerdir. Günümüzde artık tüm evlerde TV var. Aile Sosyal Hizmetleri medya aracılığıyla huzurevlerini tanıtmaları gerekiyor.

KAYNAKÇA

- Adak, N. (2003). "Yaşlıların Gayri Resmi Bakıcıları Kadınlar". *Aile ve Toplum Dergisi*, Ekim-Aralık, 81-87.
- Aközer, M., Nuhurat, C., Say, Ş. (2011). "Türkiye'de Yaşlılık Dönemine İlişkin Beklentiler Araştırması". *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, T.C Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınıdır, (27/7), 103-127.
- Aksüllü, N., Doğan, S. (2004). "Huzurevinde ve Evde Yaşayan Yaşlılarda Algılanan Sosyal Destek Etkenleri İle Depresyon Arasındaki İlişki". *Anatolian Journal of Psychiatry*, (5), 76-84.
- Altan, Ö. Z. (2006). *Sosyal Politika*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Altıparmak, S. (2009). "Huzurevinde Yaşayan Yaşlı Bireylerin Yaşam Doyumu, Sosyal Destek Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler", *Sağlık Bilim Tıp Dergisi*, Fırat Üniversitesi, (23/3), 159-164.
- Ardahan, M. (2010). "Yaşlılık ve Huzurevi" . *Aile ve Toplum Eğitim- Kültür Araştırma Dergisi*, 25-32.
- Arpacı, F. (2005). *Farklı Boyutlarıyla Yaşlılık*. Ankara: Eğitim ve Kültür Yayınları.
- Arun, Ö. (2008). "Yaşlı Bireyin Türkiye Serüveni: Kaliteli Yaşlanma İmkânı Üzerine Senaryolar". *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (7/2), 313-330.
- Bahar, G., Bahar, A. ve Savaş, H. A. (2009). "Yaşlılık Ve Yaşlılara Sunulan Sosyal Hizmetler". *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, (4/12) , 85-98.
- Baran, A. G. (1995). "Değişen Toplumda Yaşlının Yeri ve Aileiçi İlişkileri," *Sosyal Devlet Yaklaşımında 2000'li Yıllara Doğru Olgun Gençlik Sempozyumu*. Ankara. A.Ü. Ziraat Fak. Ev Ekonomisi Yüksekokulu ve Yaşlıları Koruma Derneği Ortak Yayını, Ankara, 39-54.
- Baran, A. G. (2004). "Yaşlılık Sosyolojisi". V. Kalıncara(ed.). *Yaşlılık*. Ankara: Odak Yayınevi, 35-57.
- Baran, A. G. ve Diğerleri (2005). *Yaşlı ve Aile İlişkileri:Ankara Örneği*. Ankara: T.C.Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü.

- Baran, A. G. (2011). "Aile ve Yaşlanma". Aile Sosyolojisi. Yay.Haz. A.Kasapoğlu. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 135-165.
- Başak, S. (2003). "Kurumsal Yaklaşımlarda Yapıya İlişkin İkilemler". *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (3),133-160.
- Baysal , A. (1994). "Yaşlılık ve Beslenme". *Türkiye Diyetisyenler Derneği Yayınları :7* , Ankara .
- Coser, L. (2010). *Sosyolojik Düşüncenin Ustaları. (Tarihsel ve Toplumsal Bağlıklarında Fikirler)*. (Çev. H. Hülür, S. Toker, İ. Mazman). Ankara: De Ki Yayınları.
- Çelik, C.(2009). "Değişim Sürecinde Türk Aile Yapısı ve Din Paradigmatik Anlam ve İşlev Farklılaşması".*Karadeniz Dergisi*, (8) 25-35.
- Çolakkadioğlu, O. (2010). *Çatışma Kuramına Dayalı Olarak Geliştirilen Karar Verme Beceri Eğitimi Grup Uygulamalarının Ergenlerin Karar Verme Stilllerine Etkisi*. (Yatınlanmamış Doktora Tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Danış, M. Z. (2006). "Yaşam Boyu Üretkenlik Ve Başarılı Yaşlanma". *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü ,65yaş üzeri yaşam rehberi*.
- Ecevit, Y. (1993). "Aile, Kadın ve Devlet İlişkilerinin Değerlendirilmesinde Klasik ve Yeni Yaklaşımlar". *Kadın Araştırmaları Dergisi*. 9-34.
- Efe. M. (2008). "Kentsel Çevre ve Huzurevleri-İzmir Örneği". *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, (2), 121-133.
- Emiroğlu, V. (1991). "Yaşlılık ve Yaşlılara Verilen Hizmetler", *Türkiye'de ve Almanya'da Sosyal Hizmetler Ansiklopedik Sözlük*(iç), R. Keleş, J. Nowak, ve İ. Tomanbay(ed.), Ankara: Selvi Yay, 245-249.
- Er, S. (2009). "Psikososyal Açından Yaşlılık". *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*,(4/11),131-144.
- Ergan, N. G. (2007). "Yaşlılıkta Sosyal Uyum". *I. Ulusal Yaşlılık Konseyi Kongresi*. İstanbul: Türyak ve Hacettepe Üniversitesi, 57-65
- Eşsizoglu, A. (2012). "Aile İle İlgili Temel Kavramlar", *Aile Yapısı ve İlişkileri*. Yenilmez .Ç (ed.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 3-19

- Genç, Y., Dalkılıç, P. (2013). “Yaşlıların Sosyal Dışlanma Sendromu ve Toplumsal Beklentileri”. *The Journal of Academic Social Science Studies*, Volume 6 Issue 4, 461-482.
- Giddens, A.(1993). *Sosyoloji: Eleştirel Bir Yaklaşım*. (Çev.R. Esengün ve İ. Öğretir). İstanbul: İhtar Yayınları.
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Güçlü, S. (2011). *Kurumlara Sosyolojik Bakış*. İstanbul: Kitabevi.
- Günay, Ü. (2006).“Kuramsal Yaklaşım ve Türk Sosyolojisi”. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enistütü Dergisi*, (21/2) 509-542
- İçli, G. (2004). “Huzurevinde kalan yaşlılar üzerine bir araştırma”. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 1, 5-24.
- İçli, G. (2008). “Yaşlılar ve yetişkin çocuklar”. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1, 29-38.
- Kasapoğlu, A. (2011). “Sosyolojik Yaklaşımlar Temelinde Aile Kuramları”. *Aile Sosyolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2-26
- Keleş, R., Ünsal, A. (1982). *Kent ve Siyasal Şiddet*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Kurt, G. (2008). *Türkiye’de Yaşlılık Olgusuna Sosyolojik Bir Bakış (Sivas İl Örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Toplumsal Yapı ve Değişme Bilim Dalı.
- Kurt, G., Beyaztaş, F., Erkol, Z. (2010). “Yaşlıların Sorunları ve Yaşam Memnuniyeti” *Adli Tıp Dergisi*, (24/2) 32-39
- Lehr, U. (1994). *Yaşlanmanın Psikolojisi*. (Çev. Eryar.N). İstanbul: Bilimsel ve Teknik Yayınları Çeviri Vakfı.
- Meslekî Eğitim ve Öğretim Sisteminin güçlendirilmesi Projesi. (2007). *Pazarlama ve Perakende Risk Tespit Etmek*. Ankara: MEGEP.
- Oktik, N. (2004). *Huzurevinde Yaşam ve Yaşam Kalitesi: Mugla Örneği*. Mugla: Mugla Üniversitesi Yayınları.
- Onur, B. (2006). *Gelişim Psikolojisi (Yetişkinlik, Yaşlılık, Ölüm)*.6.baskı. Ankara: İmge Yayınları.

- Öz, F. (2002). “Yaşamın Son Evresi: Yaşlılık Psikososyal Açısından Geçzden Geçirme” *Kriz Dergisi*, Ankara: Ankara Üniversitesi Psikiyatrik Kriz Uygulama ve Araştırma Merkezi, (10/2), 17-28.
- Özer, İ. (2004). *Kentleşme Kentlileşme ve Kentsel Değişme*. Ankara: Ekin Kitabevi Yayınları.
- Özkalp, E. (2000). *Sosyolojiye Giriş*. 10. Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Öztop, H., Şener, A. ve Güven, S. (2008). “Evde bakımın yaşlı ve aile açısından olumlu ve olumsuz yönleri”. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*. 1, 39-49.
- Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2012). *Türkiye’de yaşlıların durumu ve yaşlanma ulusal eylem planı uygulama programı*. Ankara: DPT.
- Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2010). *Türkiye’de yaşlıların durumu ve yaşlanma ulusal eylem planı uygulama programı*. Ankara: DPT.
- Poloma, M. M. (1993). *Çağdaş Sosyoloji Kuramları*. (Çev. Erbaş. H). Ankara: Gündoğan Yayınları
- Sıam, Ş. (2002). *Yaşlanma Sorunları İran’da ve Dünyada*. Tehran: Aşena Yayınları.
- Talu, N. (2010). “Modernlik söylemi: endişeli bakışlarda modern birey”. *Metu Journal Of The Faculty Of Architecture*, (27:2) 141-171.
- Taşçı, F. (2010). “Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar: İsveç, Almanya, İngiltere ve İtalya Örnekleri”. *Çalışma ve Toplum, Birleşik Metal-İş Basın Yayın Dairesi*, İstanbul , (24/1),175-202.
- Taylan, H. (2009). “Türkiye’de Köy Ailesinde Aile İlişkiler”, *Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (22) 117-138.
- Tezcan, M. (1982). “Toplumsal Değişme ve Yaşlılık”. Ankara: *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimler Fakültesi dergisi*, 15(2), 169-177
- Tufan, İ. (2002). *Antikçağdan Günümüze Yaşlılık Sosyolojik Yaşlanma*. İstanbul: Aykırı Yayınları.
- Tufan, İ. (2005). “Yaşlılık ve Toplumun Kaderi”. <http://eski.bianet.org/2005/10/14/68315.htm>
- Tufan, İ. (2007). Birinci Türkiye Yaşlılık Raporu. Antalya: GoreYay.
- Tufan, İ. (2010). *Gerontolojiye Giriş*. Antalya: GoreYayınları.

Turan, F. (2011). "Aile ve Değişme", *Aile Sosyolojisi*. Kasapoğlu.A(ed.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 237-253.

Vehid S. (2000). Ülkemizdeki Huzurevlerinin Dağılımı ve Bu Dağılımın Düşündürdükleri. *Cerrahpaşa Tıp Dergisi*, 31-4, 239-244.

Yenilmez, Ç. (2012). "Aile İlişkileri", *Aile Yapısı ve İlişkileri*. Yenilmez .Ç.(ed.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. 20-41

http://www.zaman.com.tr/gundem_huzurevleri-doguda-maasla-yasli-bulamiyor-batida-kuyruk-var_112009.html

<http://www.eyh.gov.tr/tr/>

www.tuik.gov.tr

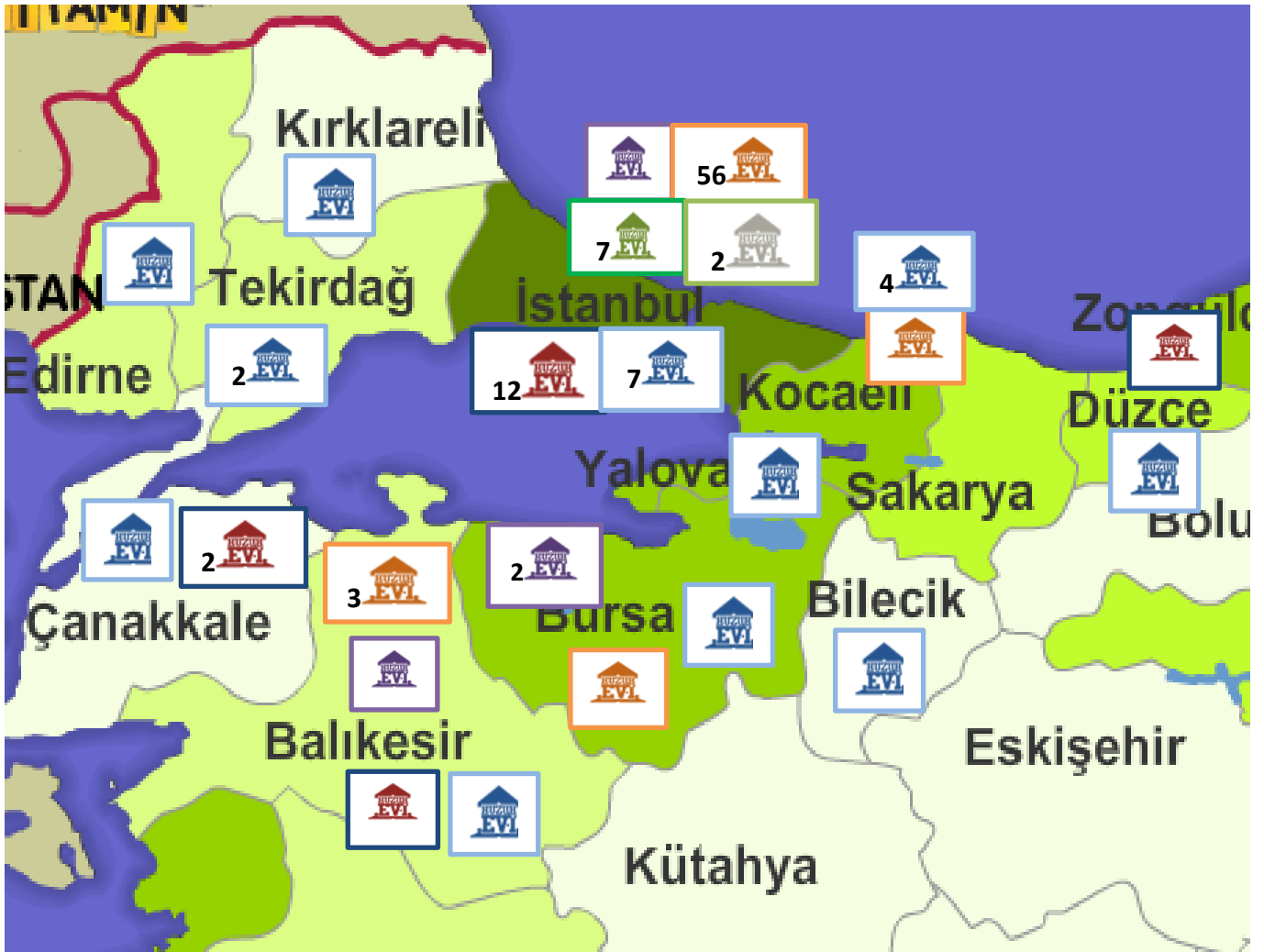
EKLER

EK 1. Türkiye'nin Doğu Anadolu Bölgesinde Huzurevlerin sayısı ve dağılımı

GENEL MÜDÜRLÜ HUZUREVİ	YER.YÖN HUZUREVİ	KURM HUZUREVİ	DER.VAK HUZUREVİ	AZINLIK HUZUREVİ	ÖZEL HUZUREVİ

EK 2. Türkiye'nin Marmara Bölgesinde Huzurevlerin sayısı ve dağılımı

GENEL MÜDÜRLÜ HUZUREVİ	YER.YÖN HUZUREVİ	KURM HUZUREVİ	DER.VAK HUZUREVİ	AZINLIK HUZUREVİ	ÖZEL HUZUREVİ

EK 3 . İstanbul ve Ağrı'da Huzurevinde Yaşayan Yaşlıların Sosyo-Demografik Özellikleri

	CİNSİYET DURUMU			
	İstanbul		Ağrı	
CİNSİYET	ERKEK	KADIN	ERKEK	KADIN
YAŞ				
61-70 yaş aras olanlar	1	-	2	-
71-80 yaş aras olanlar	1	-	3	2
81-90 yaş aras olanlar	2	1	3	-
HUZUREVİNE GELMEDEN ÖNCE YAŞADIĞI YER				
KENT	4	1	1	1
KIR	-	-	7	1
MEDENİ HAL				
Bekar	-	-	2	-
Dul	-	4	4	1
Boşanmış	1	-	-	1
Evli Eşile ayrı yaşıyor	-	-	2	-
EĞİTİM DURUMU				
Okur – Yazar Değil	-	-	4	2
Okur Yazar	-	-	3	-
Orta okul	-	1	1	-
Yüksekokul	4	-	-	-
ÇOCUK SAYISI				
3 tane	3	1	-	1
4 tane	1	-	-	1
5 tane	-	-	1	-
6 tane	-	-	1	-
7 ve daha üstü	-	-	4	-
KARDEŞ SAYISI				
1 ve 3 arası	3	1	1	2
4 tane	1	-	3	-
5 tane	-	-	3	-

EK4. Kamu Kurum Dışında İstanbul , Erzurum ve Erzincan ‘da Yaşayan Yaşlıların Sosyo-Demografik Özellikleri

	CİNSİYET DURUMU			
	İstanbul		Erzurum Erzincan	
CİNSİYET	ERKEK	KADIN	ERKEK	KADIN
YAŞ				
61-70 yaş aras olanlar	4	1	6	1
71-80 yaş aras olanlar	1	2	1	2
81-90 yaş aras olanlar	-	2	-	-
MEDENİ HAL				
Evli	2	3	4	-
Dul	-	2	3	3
Boşanmış	3	-	-	-
EĞİTİM DURUMU				
Okur – Yazar Değil	-	-	1	3
Okur Yazar	-	1	4	-
İlk okul	-	2	2	-
Orta okul	2	1	-	-
Lise	1	-	-	-
ÖnLisans	2	1	-	-
ÇOCUK SAYISI				
2 tane	2	1	-	-
3 tane	2	3	-	-
4 tane	1	1	4	1
5 tane	-	-	1	2
6 tane ve daha üstü	-	-	2	-

EK5.

 ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ERZURUM

Sayı : 48553601 - *LSL7*
Konu : Araştırma İzni. 08.03.2013

İLGİLİ MAKAMA

Enstitümüz Sosyoloji Anabilim Dalı Genel Sosyoloji ve Metodoloji Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi **Fereshteh EBADI ASAYESH**, Doç.Dr.Mevlüt ÖZBEN'in Danışmanlığında "**Türkiye'nin Doğusunda ve Batısında Huzurevlerinin Kıyaslaması**" konusunda tez çalışması yapmaktadır.

Konuyla ilgili olarak yapılacak çalışmalarda adı geçene yardımcı olunması ve gerekli kolaylığın sağlanması hususunda gereğini arz ve rica ederim.

Mehmet ULUC
Enstitü Sekreteri
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
1982

Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 25240, Erzurum | e-posta: sosbil@atauni.edu.tr
Tlf: +90 442 236 0974 Faks: +90 442 236 0975

EK 6 : “Türkiye’nin Doğusunda ve Batısında Huzurevlerin Kıyaslaması” Kunulu Çalışmanın Görüşme Formu

- 1- Cinsiyeti
- 2- yaş
- 3- Medeni durumunuz
- 4- Öğrenim durumunuz
- 5- Kaç çocuğunuz var?
- 6-Kaç kardeşiniz var?
- 7-Yaşadığınız yerin özelliği ? a) Kent b) Kır
- 8-Buraya gelmeden önce kiminle kalıyordunuz? Onlarla ilişkiniz nasili dır? (eger çocuğu varsa ve onunla yaşamıyorsa)neden çocuklarınızla yaşamdınız ?
- 9- Ne kadar süredir burada kalıyorsunuz?
- 10- Huzurevine Başvurdunuz zaman zorluluk gördünüz mu ?
- 11- Huzurevine gelmek için Kiminle karar verdığınız?
- 12-Buraya gelme sebebiniz nedir?
- 13-Anne ve babanız yaşlılık dönemlerinde nerede kalmışlardı?
- 14-Tercih durumunuz olsa şu an nerede kalmak istersiniz?
- 15-Yaşayan kardeşleriniz varsa şuan nerede kalmaktadılar?
- 16-Sizce aile büyüklerinin nerede yaşamaları en dogrusudur?
- 17-Huzurevi sizce nasıl bir yerdir?
- 18-Su anda en çok nerede olmak isterdiniz?
- 19-Aileyle, çocuklarla birlikte yaşama konusundaki düşünceniz nedir?
- 20-Sizi hayata en çok kim mutlu eder?
- 21-Yaşamınızı düşündüğünüzde ne kadar mutlusunuz?
- 22-Huzurevine gelmeden önce huzurevi hakkında ne düşünüyordunuz?

EK 7. “Türkiye’nin Doğusunda ve Batısında Kurum Dışında Yaşayan Yaşlılar Kıyaslaması” Kunulu Çalışmanın Görüşme Formu

- 1- Cinsiyeti
- 2- yaş
- 3- Medeni durumunuz
- 4- Öğrenim durumunuz
- 5- Kaç çocukunuz var?
- 6- Yaşadığınız yerin özelliği ? a) Kent b) Kır
- 7- Şu anda kiminle yaşıyorsunuz ?
- 8- Huzurevi hakkında ne düşünüyorsunuz?
- 9- Huzurevi sizce nasıl bir yerdir?
- 10- Huzurevine gitmeyi hiç düşündünüz mü ?
- 11- Anne ve babanız yaşlılık dönemlerinde nerede kalmışlardı?
- 12- Sizce aile büyüklerinin nerede yaşamaları en doğrusudur?
- 13- Sizi hayata en çok kim mutlu eder?

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Fereshteh EBADI ASAYESH
Doğum Yeri ve Tarihi	İRAN- 1983
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Toplumal işbirliği- Tebriz üniversitesi 2002-2006
Y. Lisans Öğrenimi	Sosyoloji ve Genel Metodoloji- Atatürk üniversitesi 2011-2013
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce,Azeri,Farsça
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	Fereshteh.asayesh@gmail.com
Tarih	12.07.2013